Zbiór Orzeczeń

WYROK SĄDU DO SPRAW SŁUŻBY PUBLICZNEJ UNII EUROPEJSKIEJ

(w pełnym składzie)

z dnia 13 stycznia 2010 r.*

Służba publiczna — Urzędnicy — Skarga o stwierdzenie nieważności — Umorzenie postępowania — Skarga o stwierdzenie odpowiedzialności odszkodowawczej — Dopuszczalność — Przywileje i immunitety — Uchylenie immunitetu sądowego — Poufność dochodzeń prowadzonych przez OLAF — Dochodzenia IDOC — Dostęp do dokumentów o charakterze medycznym — Dostęp do akt osobowych — Postępowanie dyscyplinarne — Rozsądny termin

W sprawach połączonych F-124/05 i F-96/06

mających za przedmiot skargi wniesione na podstawie art. 236 WE i art. 152 EWEA,

A, były urzędnik Komisji Europejskiej, zamieszkały w Port-Vendres (Francja), początkowo reprezentowany przez adwokatów B. Cambiera oraz L. Cambiera, a następnie przez adwokatów B. Cambiera, L. Cambiera oraz R. Borna, a następnie przez adwokatów B. Cambiera oraz A. Paternostre'a,

strona skarżąca w sprawie F-124/05,

G, były urzędnik Komisji Europejskiej, zamieszkały w Port-Vendres (Francja), początkowo reprezentowany przez adwokatów B. Cambiera oraz L. Cambiera, a następnie przez adwokatów B. Cambiera, L. Cambiera oraz R. Borna, a następnie przez adwokatów B. Cambiera oraz A. Paternostre'a,

strona skarżąca w sprawie F-96/06,

przeciwko

Komisji Europejskiej, reprezentowanej przez J. Curralla oraz V. Jorisa, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez adwokata D. Waelbroecka,

strona pozwana,

SĄD DO SPRAW SŁUŻBY PUBLICZNEJ (w pełnym składzie),

w składzie: P. Mahoney (sprawozdawca), prezes, S. Gervasoni, prezes izby, H. Kreppel, H. Tagaras i S. Van Raepenbusch, sędziowie,

sekretarz: W. Hakenberg,

* Język postępowania: francuski.

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 1 kwietnia 2009 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Skargą złożoną w sekretariacie Sądu w dniu 16 grudnia 2005 r., zarejestrowaną pod sygnaturą F-124/05, skarżący wnosi po pierwsze o stwierdzenie nieważności w szczególności decyzji Komisji z dnia 28 lutego 2005 r. oddalającej jego wniosek z dnia 22 października 2004 r. o zamknięcie postępowania dyscyplinarnego wszczętego przeciwko niemu decyzją z dnia 16 stycznia 2004 r. (zwanej dalej „zaskarżoną decyzją" lub „decyzją odmawiającą zamknięcia postępowania dyscyplinarnego"), a po drugie o zasądzenie od Komisji wypłaty odszkodowania na jego rzecz.

2 Skargą, która wpłynęła do sekretariatu Sądu faksem w dniu 10 sierpnia 2006 r. (oryginał złożono w dniu 17 sierpnia 2006 r.), zarejestrowaną pod sygnaturą F-96/06, ten sam skarżący wnosi o zasądzenie od Komisji wypłaty odszkodowania na jego rzecz z tytułu popełnionych przez nią różnych błędów.

Ramy prawne

I – *Postanowienia dotyczące przywilejów i immunitetów*

3 Artykuł 12 Protokołu w sprawie przywilejów i immunitetów Wspólnot Europejskich z dnia 8 kwietnia 1965 r., stanowiącego załącznik do Traktatu ustanawiającego Jedną Radę i Jedną Komisję Wspólnot Europejskich (Dz.U. 1967, 152, s. 13) (zwanego dalej „protokołem w sprawie przywilejów i immunitetów" lub „protokołem") stanowi:

„Na terytorium każdego państwa członkowskiego i bez względu na ich przynależność państwową, urzędnicy i inni pracownicy Unii:

a) z zastrzeżeniem postanowień traktatów dotyczących z jednej strony reguł odpowiedzialności urzędników i innych pracowników w stosunku do Wspólnot oraz, z drugiej strony, właściwości Trybunału w sporach między Wspólnotami a jej urzędnikami i innymi pracownikami, korzystają z immunitetu jurysdykcyjnego co do dokonanych przez nich czynności służbowych, a obejmującego również słowa wypowiedziane lub napisane; korzystają oni z tego immunitetu również po zakończeniu pełnienia funkcji,

b) […]".

4 Zgodnie z art. 18 protokołu w sprawie przywilejów i immunitetów:

„Przywileje, immunitety i inne udogodnienia przyznaje się urzędnikom i innym pracownikom Wspólnot wyłącznie w interesie Wspólnot.

Każda instytucja Wspólnot powinna uchylić immunitet udzielony urzędnikowi lub innemu pracownikowi, kiedy uzna, że uchylenie takiego immunitetu nie jest sprzeczne z interesami Wspólnot".

5 Artykuł 19 protokołu w sprawie przywilejów i immunitetów stanowi:

„W celu stosowania niniejszego protokołu instytucje Wspólnot współpracują z właściwymi władzami danych państw członkowskich".

6 Artykuł 23 akapit pierwszy zdanie pierwsze regulaminu pracowniczego urzędników Unii Europejskiej przypomina, że przywileje i immunitety przysługujące urzędnikom przyznawane są wyłącznie w interesie Wspólnot.

II – *Przepisy dotyczące dochodzeń w dziedzinie zwalczania nadużyć finansowych*

7 Motyw 10 rozporządzenia (WE) nr 1073/1999 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 maja 1999 r. dotyczącego dochodzeń prowadzonych przez Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF) (Dz.U. L 136, s. 1) stanowi, co następuje:

„Dochodzenia muszą być prowadzone zgodnie z traktatem, w szczególności z protokołem w sprawie przywilejów i immunitetów Wspólnot Europejskich, z poszanowaniem regulaminu […], jak również z pełnym poszanowaniem praw człowieka i podstawowych wolności, a w szczególności zasad[y] bezstronności, w sprawie osób zaangażowanych w wyrażanie [prawa odnośnych osób do wyrażania] swoich poglądów w kwestiach stanów faktycznych ich dotyczących i dla zasady [i zasady stanowiącej], że wnioski dochodzenia są oparte wyłącznie na podstawie elementów posiadających wartość dowodową; […]”.

8 Artykuł 8 ust. 2 rozporządzenia nr 1073/1999 stanowi:

„Informacje przedłożone lub uzyskane w ramach wewnętrznych dochodzeń, niezależnie od formy, objęte są tajemnicą zawodową i korzystają z ochrony wynikającej z przepisów mających zastosowanie do instytucji Wspólnot Europejskich.

Takie informacje nie mogą być przekazywane osobom innym niż te, których funkcje w instytucjach Wspólnot Europejskich lub państw członkowskich wymagają ich znajomości, ani być wykorzystywane do innych celów niż zapobieganie nadużyciom finansowym, korupcji i każdej innej nielegalnej działalności”.

III – *Przepisy dotyczące postępowań dyscyplinarnych*

9 Na mocy art. 88 akapit piąty regulaminu pracowniczego, w wersji obowiązującej do dnia 30 kwietnia 2004 r., w przypadku gdy w stosunku do urzędnika wszczęto postępowanie karne w związku z tym samym czynem, który doprowadził do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, decyzję w jego sprawie podejmuje się dopiero po uprawomocnieniu się wyroku sądowego wydanego w tej sprawie.

10 Artykuł 25 załącznika IX do regulaminu pracowniczego powtarza postanowienia art. 88 akapit piąty regulaminu pracowniczego w wersji obowiązującej do dnia 30 kwietnia 2004 r.

11 Artykuł 1 ust. 1 decyzji Komisji z dnia 28 kwietnia 2004 r. ustanawiającej ogólne przepisy wykonawcze dotyczące prowadzenia dochodzeń administracyjnych i postępowań dyscyplinarnych (zwanej dalej „ogólnymi przepisami wykonawczymi dotyczącymi dochodzeń administracyjnych i procedur wykonawczych”), powielającej w tym względzie decyzję Komisji C(2002) 540 z dnia 19 lutego 2002 r., przewiduje powołanie Biura Dochodzeń i Postępowań Dyscyplinarnych (IDOC).

12 Artykuł 2 ust. 1 i 2 ogólnych przepisów wykonawczych dotyczących dochodzeń administracyjnych i postępowań dyscyplinarnych stanowi:

„1. IDOC przeprowadza dochodzenia administracyjne. W rozumieniu niniejszych przepisów »dochodzenia administracyjne« oznaczają wszelkie działania podejmowane przez upoważnionego urzędnika, które zmierzają do ustalenia faktów i, w razie potrzeby, stwierdzenia uchybienia zobowiązaniom, którym podlegają urzędnicy Komisji.

[…]

2. IDOC może zostać zobowiązany do przeprowadzenia innych dochodzeń mających na celu sprawdzenie niektórych okoliczności faktycznych, zwłaszcza w ramach art. 24, 73 i 90 regulaminu pracowniczego".

IV – *Przepisy dotyczące ubezpieczenia od ryzyka choroby zawodowej i wypadków*

13 Na mocy art. 73 ust. 1 i 2 regulaminu pracowniczego:

„1. Urzędnik jest ubezpieczony, począwszy od dnia rozpoczęcia służby, od ryzyka choroby zawodowej oraz wypadków, zgodnie z przepisami przyjętymi w drodze wspólnego porozumienia instytucji Wspólnot po zasięgnięciu opinii Komitetu ds. Regulaminu Pracowniczego […].

2. Zapewniane są następujące świadczenia:

a) […]

b) w przypadku całkowitej, trwałej niezdolności do pracy:

wypłata urzędnikowi kwoty równej ośmiokrotnej wysokości rocznego wynagrodzenia podstawowego, obliczonej na podstawie miesięcznych kwot wynagrodzenia otrzymywanego w okresie 12 miesięcy przed wypadkiem;

c) w przypadku częściowej, trwałej niezdolności do pracy:

wypłata urzędnikowi części kwoty określonej w lit. b), obliczonej zgodnie z tabelą zawartą w przepisach, o których mowa w ust. 1.

[…]".

14 W dniu 13 grudnia 2005 r. instytucje Wspólnot przyjęły wspólne zasady ubezpieczenia urzędników Wspólnot Europejskich od ryzyka wypadku i choroby zawodowej, które weszły w życie w dniu 1 stycznia 2006 r. (zwane dalej „zasadami ubezpieczenia" lub „nowymi zasadami ubezpieczenia"). Przed tą datą zastosowanie miały wspólne zasady ubezpieczenia urzędników Wspólnot Europejskich od ryzyka wypadku i choroby zawodowej, ostatnio zmienione w dniu 18 lipca 1997 r. (zwane dalej „starymi zasadami ubezpieczenia").

15 Artykuł 30 nowych zasad ubezpieczenia przewiduje następujące przepisy przejściowe:

„Niniejszym uchyla się [stare zasady ubezpieczenia].

Jednakże będą one nadal obowiązywać w stosunku do wszystkich projektów decyzji przyjętych na podstawie art. 20 ust. 1 przed dniem 1 stycznia 2006 r. […]".

16 Artykuł 2 ust. 1 nowych zasad ubezpieczenia definiuje wypadek jako każde nagłe zdarzenie o negatywnych skutkach dla zdrowia fizycznego lub psychicznego ubezpieczonego, którego przyczyna lub jedna z przyczyn leży poza organizmem poszkodowanego. Artykuł 2 ust. 1 starych zasad ubezpieczenia określa wypadek jako każde zdarzenie lub czynnik zewnętrzny o charakterze nagłym, gwałtownym lub anormalnym i o negatywnych skutkach dla zdrowia fizycznego lub psychicznego urzędnika.

17 Na mocy art. 11 ust. 1 nowych zasad ubezpieczenia stopień całkowitej lub częściowej trwałej niezdolności do pracy określa się w stosunku do poniesionego uszczerbku na zdrowiu fizycznym i psychicznym (zwanego dalej „uszczerbkiem na zdrowiu"), zgodnie z europejską skalą oceny dla celów medycznych niezdolności do pracy, załączoną do wspomnianych zasad.

18 Artykuł 11 ust. 2 nowych zasad ubezpieczenia stanowi, że jeżeli ubezpieczony z powodu wypadku lub choroby zawodowej stał się całkowicie trwale niezdolny do pracy, uszczerbek na zdrowiu uznawany jest za wynoszący 100% i ubezpieczonemu przysługuje kwota określona w art. 73 ust. 2 lit. b) regulaminu pracowniczego. Zgodnie z art. 11 ust. 3 nowych zasad ubezpieczenia ubezpieczonemu, który w wyniku wypadku lub choroby zawodowej stał się częściowo trwale niezdolny do pracy, przysługuje kwota przewidziana w art. 73 ust. 2 lit. b) regulaminu pracowniczego, określana na podstawie stawek wyznaczonych w europejskiej skali oceny dla celów medycznych niezdolności do pracy.

19 Artykuł 15 nowych zasad ubezpieczenia przewiduje, że urzędnik poszkodowany w wypadku lub osoby uprawnione zgłaszają wypadek administracji instytucji, której podlega ubezpieczony. W zgłoszeniu należy szczegółowo określić godzinę i datę, przyczyny oraz okoliczności wypadku, a także nazwiska świadków oraz potencjalnych sprawców wypadku. Należy do niego dołączyć zaświadczenie lekarskie określające charakter urazów i prawdopodobne następstwa wypadku. Zgłoszenia należy dokonać w terminie dziesięciu dni roboczych od daty wypadku. Przepis ten co do istoty powiela art. 16 starych zasad ubezpieczenia.

20 Na mocy art. 16 ust. 1 akapit pierwszy zdanie pierwsze nowych zasad ubezpieczenia urzędnik, który wnosi o zastosowanie do niego wspomnianych zasad z tytułu choroby zawodowej, jest zobowiązany do jej zgłoszenia administracji w rozsądnym terminie od zapadnięcia na chorobę lub od dnia, w którym została ona po raz pierwszy wykryta. Przepis ten powiela art. 17 ust. 1 akapit pierwszy zdanie pierwsze starych zasad ubezpieczenia.

21 Zgodnie z art. 16 ust. 2 nowych zasad ubezpieczenia administracja przeprowadza dochodzenie w celu ustalenia wszystkich szczegółów niezbędnych do określenia rodzaju choroby oraz tego, czy jej powodem był zawód wykonywany przez ubezpieczonego, a także okoliczności jej powstania. Przepis ten powiela art. 17 ust. 2 akapit pierwszy starych zasad ubezpieczenia.

22 Artykuł 18 nowych zasad ubezpieczenia przewiduje, że decyzje w sprawie uznania, że zdarzenie miało charakter wypadku, lub uznania, że choroba ma charakter zawodowy, oraz dokonujące oceny stopnia trwałej niezdolności do pracy podejmowane są przez organ powołujący zgodnie z procedurą określoną w art. 20 tychże zasad na podstawie ustaleń lekarzy wyznaczonych przez instytucje, a na wniosek ubezpieczonego po konsultacji z komisją lekarską, o której mowa w art. 22 wspomnianych zasad. Przepis ten powiela co do istoty art. 19 starych zasad ubezpieczenia.

23 Artykuł 20 nowych zasad ubezpieczenia stanowi, co następuje:

„1. Przed podjęciem decyzji na mocy art. 18 organ powołujący zawiadamia ubezpieczonego lub jego następców prawnych [osoby uprawnione] o projekcie decyzji oraz ustaleniach lekarza wyznaczonego przez instytucję. Ubezpieczony lub jego następcy prawni [osoby uprawnione] mogą żądać przekazania pełnej opinii medycznej im samym lub wybranemu przez nich lekarzowi.

2. W terminie sześćdziesięciu dni ubezpieczony lub jego następcy prawni [osoby uprawnione] mogą złożyć wniosek o wydanie opinii przez komisję lekarską, o której mowa w art. 22. Wniosek o przekazanie sprawy komisji lekarskiej musi zawierać nazwisko lekarza reprezentującego ubezpieczonego lub jego następców prawnych [osoby uprawnione] oraz opinię tego lekarza opisującą kwestie medyczne, w których zajmuje on stanowisko odmienne od lekarzy wyznaczonych przez instytucję na potrzeby stosowania niniejszych zasad.

3. W przypadku gdy w powyższym terminie wniosek o konsultację z komisją lekarską nie został złożony, organ powołujący rozstrzyga zgodnie z treścią projektu decyzji".

24 Na mocy art. 21 starych zasad ubezpieczenia urzędnik mógł żądać przekazania pełnej opinii medycznej wybranemu przez niego lekarzowi. Natomiast w przeciwieństwie do brzmienia art. 20 nowych zasad ubezpieczenia art. 21 starych zasad ubezpieczenia nie przewidywał możliwości wnioskowania o bezpośrednie przekazanie urzędnikowi opinii medycznej.

25 Zgodnie z art. 22 ust. 1 nowych zasad ubezpieczenia, który powiela co do istoty art. 23 ust. 1 starych zasad ubezpieczenia w odniesieniu do składu komisji lekarskiej:

„1. W skład komisji lekarskiej wchodzi trzech lekarzy:

— pierwszy, wyznaczony przez ubezpieczonego lub jego następców prawnych [osoby uprawnione],

— drugi, wyznaczony przez organ powołujący,

— trzeci, wyznaczony wspólnie przez dwóch pierwszych lekarzy.

[…]".

26 Wreszcie na mocy art. 19 ust. 3 nowych zasad ubezpieczenia:

„Decyzja w sprawie określenia stopnia niezdolności podejmowana jest po utrwaleniu się urazów ubezpieczonego. Skutki wypadku lub choroby zawodowej uznawane są za utrwalone, jeżeli nie zachodzą już w nich zmiany lub zanikają one bardzo powoli i w bardzo ograniczonym zakresie […].

Jeżeli po zakończeniu leczenia nie można określić stopnia niezdolności do pracy w sposób ostateczny, opinia lekarza lub lekarzy, o których mowa w art. 18, lub, w odpowiednim przypadku, sprawozdanie komisji lekarskiej, o której mowa w art. 22, powinny określić dokładny termin, w którym najpóźniej należy dokonać ponownego zbadania sprawy ubezpieczonego".

V – *Przepisy dotyczące świadczeń otrzymywanych w przypadku niezdolności do pracy*

A – *Regulamin pracowniczy*

27 Zgodnie z art. 53 regulaminu urzędnik, wobec którego zgodnie z orzeczeniem Komitetu ds. Inwalidztwa stosuje się przepisy art. 78, jest z urzędu przenoszony w stan spoczynku ostatniego dnia miesiąca, w którym organ powołujący uznał jego trwałą i pełną niezdolność do pełnienia służby.

28 Zgodnie z art. 59 ust. 4 regulaminu pracowniczego organ powołujący może skierować do Komitetu ds. Inwalidztwa sprawę urzędnika, który przebywał na zwolnieniu chorobowym dłużej niż dwanaście miesięcy w dowolnym okresie trzyletnim.

29 Artykuł 78 akapit pierwszy regulaminu pracowniczego stanowi:

„Urzędnik uprawniony jest […] do renty inwalidzkiej w przypadku całkowitej i trwałej niezdolności do pełnienia służby, uniemożliwiającej mu wykonywanie obowiązków związanych ze stanowiskiem w jego grupie zaszeregowania".

30 Zgodnie z art. 78 akapit trzeci regulaminu pracowniczego renta inwalidzka jest równa 70% ostatniego wynagrodzenia podstawowego urzędnika.

31 Artykuł 78 akapit czwarty regulaminu uściśla, że renta inwalidzka podlega odprowadzaniu składek na system emerytalny, wyliczonych na podstawie renty.

32 Na mocy art. 78 akapit piąty regulaminu pracowniczego, jeżeli niezdolność do pracy jest następstwem choroby zawodowej, instytucja pokrywa całą składkę na system emerytalny potrącaną z renty inwalidzkiej.

33 Zgodnie z art. 13 ust. 1 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego:

„Urzędnikowi, z zastrzeżeniem przepisów art. 1 ust. 1, przysługuje w okresie niezdolności do pełnienia służby renta inwalidzka zgodnie z art. 78 regulaminu pracowniczego, w przypadku gdy Komitet ds. Inwalidztwa stwierdzi, że urzędnik, który nie ukończył 65. roku życia w okresie, w którym nabywał uprawnienia emerytalne, stał się całkowicie i trwale niezdolny do pełnienia służby we Wspólnocie, co uniemożliwia mu wykonywanie obowiązków związanych ze stanowiskiem w jego kategorii i w związku z tym musi on zakończyć służbę".

B – *Regulamin pracowniczy w wersji obowiązującej do dnia 30 kwietnia 2004 r.*

34 Artykuł 53 regulaminu pracowniczego w wersji obowiązującej do dnia 30 kwietnia 2004 r. ma identyczne brzmienie jak art. 53 regulaminu pracowniczego.

35 Artykuł 78 akapit pierwszy regulaminu pracowniczego w wersji obowiązującej do dnia 30 kwietnia 2004 r. stanowi:

„Urzędnik uprawniony jest […] do renty inwalidzkiej w przypadku całkowitej i trwałej niezdolności do pełnienia służby, uniemożliwiającej mu wykonywanie obowiązków związanych ze stanowiskiem w jego kategorii".

36 Na mocy art. 78 akapit drugi regulaminu pracowniczego w wersji obowiązującej do dnia 30 kwietnia 2004 r., w przypadku gdy niezdolność do pracy jest następstwem choroby zawodowej, renta inwalidzka wynosi 70% wynagrodzenia podstawowego tego urzędnika.

37 Zgodnie z art. 78 akapit trzeci regulaminu pracowniczego w wersji obowiązującej do dnia 30 kwietnia 2004 r., w przypadku gdy niezdolność do pracy wynika z innych przyczyn niż wymienione w art. 78 akapit drugi, renta inwalidzka jest równa wysokości emerytury, do której urzędnik byłby uprawniony w wieku 65 lat, gdyby pozostał w służbie do ukończenia tego wieku.

VI – *Przepisy dotyczące akt osobowych*

38 Zgodnie z art. 26 regulaminu pracowniczego:

„Akta osobowe urzędnika zawierają:

a) wszelkie dokumenty dotyczące jego stosunku pracy oraz wszelkie oceny jego kwalifikacji, wydajności i zachowania;

b) wszelkie uwagi urzędnika dotyczące powyższych dokumentów.

Dokumenty są rejestrowane, numerowane oraz włączane do akt według numerów porządkowych; dokumenty określone w lit. a) mogą być wykorzystane lub użyte przez instytucję przeciwko urzędnikowi tylko w przypadku, gdy zostały mu one przedstawione przed ich włączeniem do akt.

Przedstawienie każdego dokumentu jest dokumentowane podpisem urzędnika lub, jeśli nie jest to możliwe, poprzez wysłanie listu poleconego na ostatni adres wskazany przez urzędnika.

[…]

Dla każdego urzędnika prowadzi się tylko jedne akta osobowe.

Urzędnik jest uprawniony, nawet po zakończeniu służby, do zapoznania się ze wszystkimi dokumentami, które znajdują się w jego aktach osobowych, oraz umieścić ich kopie [oraz do otrzymywania ich kopii].

Akta osobowe mają charakter poufny i mogą być przeglądane tylko w pomieszczeniach biurowych administracji lub na zabezpieczonym nośniku informatycznym. W przypadku wszczęcia postępowania sądowego dotyczącego urzędnika akta mogą być przekazane Trybunałowi Sprawiedliwości [Unii Europejskiej]".

39 Artykuł 26a regulaminu ma następujące brzmienie:

„Urzędnicy mają prawo do zapoznania się ze swoją dokumentacją medyczną na zasadach określonych przez każdą instytucję".

VII – *Przepisy dotyczące publicznego dostępu do dokumentów*

40 Artykuł 4 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1049/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 maja 2001 r. w sprawie publicznego dostępu do dokumentów Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji (Dz.U. L 145, s. 43) stanowi:

„Instytucje odmówią dostępu do dokumentu, jeśli ujawnienie go naruszyłoby ochronę:

— […]

— celu kontroli, śledztwa czy audytu,

chyba że za ujawnieniem przemawia interes publiczny".

Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu

41 Skarżący jest byłym urzędnikiem z grupy zaszeregowania AD 15. W 1979 r. rozpoczął służbę w Komisji i zajmował w ramach tej instytucji różne stanowiska.

42 Od dnia 21 grudnia 1995 r. do lipca 1997 r. skarżący był szefem gabinetu E. Cresson, członka Komisji, zastąpiwszy na tym stanowisku F. Lamoureux.

43 Ponieważ niektóre wydarzenia mające miejsce w gabinecie E. Cresson w tym okresie leżą u podstaw niniejszego sporu, należy je pokrótce przypomnieć.

I – *Kontekst „sprawy Cresson"*

44 E. Cresson była członkiem Komisji od dnia 24 stycznia 1995 r. do dnia 8 września 1999 r. Przewodniczącym Komisji był wówczas J. Santer. Teka E. Cresson obejmowała następujące dziedziny: naukę, badania i rozwój, zasoby ludzkie, edukację, szkolnictwo i młodzież, a także Wspólne Centrum Badawcze (WCB).

45 W chwili gdy E. Cresson objęła funkcję, jej gabinet polityczny był już ukonstytuowany. E. Cresson wyraziła jednak życzenie zatrudnienia jednego ze swoich bliskich znajomych, R. Berthelota, w charakterze „osobistego doradcy". Ze względu na wiek R. Berthelot, który w czasie, gdy miały miejsce okoliczności faktyczne sprawy, liczył 66 lat, nie mógł zostać zatrudniony jako członek personelu kontraktowego w celu pełnienia służby w gabinecie politycznym członka Komisji. F. Lamoureux, szef gabinetu politycznego E. Cresson, poinformował ją zresztą, że ze względu na wiek R. Berthelota nie widzi możliwości zatrudnienia go przez Komisję. E. Cresson, chcąc mimo wszystko korzystać z usług R. Berthelota jako osobistego doradcy, zwróciła się wobec tego do służb administracyjnych o przeanalizowanie warunków, na jakich zatrudnienie zainteresowanego byłoby możliwe. R. Berthelot został ostatecznie zatrudniony jako zewnętrzny pracownik naukowy w Dyrekcji Generalnej (DG) ds. Badań Naukowych od dnia 1 września 1995 r. na okres sześciu miesięcy, przedłużony następnie do końca lutego 1997 r. Od kwietnia 1996 r., zgodnie z przepisami o niekumulacji, wynagrodzenie miesięczne, jakie otrzymywał R. Berthelot jako zewnętrzny pracownik naukowy, zostało obniżone po uwzględnieniu emerytury, którą pobierał we Francji. Krótko po tym zdarzeniu w gabinecie E. Cresson wystawiono trzynaście delegacji na okres od 23 maja do 21 czerwca 1996 r., na nazwisko R. Berthelota, co przyniosło mu kwotę około 6 900 EUR. Począwszy od dnia 1 września 1996 r. R. Berthelot został awansowany z grupy II do grupy I zewnętrznych pracowników naukowych. Przysługujące mu wynagrodzenie miesięczne, wynoszące 4 500 EUR, zostało podwyższone o około 1 000 EUR. Po wygaśnięciu umowy z DG ds. Badań Naukowych, czyli w dniu 1 marca 1997 r., R. Berthelotowi zaproponowano zatrudnienie w charakterze zewnętrznego pracownika naukowego w WCB na okres jednego roku, do końca lutego 1998 r.

46 Doniesienia posłów do Parlamentu Europejskiego, według których E. Cresson dopuściła się aktów protekcji, zatrudniając i protegując dwóch swoich znajomych, były przedmiotem czynności dochodzeniowych różnych organów.

47 Komitetowi niezależnych ekspertów, utworzonemu w dniu 27 stycznia 1999 r. wspólnie przez Parlament i Komisję, powierzono zadanie opracowania wstępnego sprawozdania w celu ustalenia, w jakim zakresie Komisja, jako kolegium, lub jeden bądź większa liczba jej członków indywidualnie byli odpowiedzialni za nadużycia, niegospodarność lub nepotyzm, o czym wspominano podczas debat parlamentarnych. W sprawozdaniu z dnia 15 marca 1999 r. komitet stwierdził niewątpliwy przypadek protekcji w sprawie R. Berthelota.

48 W dniu 16 marca 1999 r. Komisja złożyła kolegialnie dymisję, pełniła jednak obowiązki do dnia 8 września tego samego roku.

49 W dniu 20 lipca 1999 r. OLAF wszczął dochodzenie wewnętrzne dotyczące warunków pracy R. Berthelota jako zewnętrznego pracownika naukowego w Komisji. OLAF zakończył prace nad sprawozdaniem w dniu 23 listopada 1999 r. W sprawozdaniu podsumowano, że „ponieważ [niektóre] sprawozdania sporządzone lub zgłoszone […] oraz delegacje wystawione lub zgłoszone z podpisem René Berthelota można było zakwalifikować jako fałszowanie dokumentów i używanie sfałszowanych dokumentów, [należało] przekazać [wspomniane] sprawozdanie […] właściwym organom sądowym zgodnie z przepisami art. 10 rozporządzenia nr 1073/99".

50 Sprawozdanie OLAF-u zostało przekazane dyrektorowi generalnemu DG ds. Personelu i Administracji w celu ewentualnego wszczęcia postępowań dyscyplinarnych, a także prokuratorowi z prokuratury w Brukseli (Belgia). Sprawozdanie to doprowadziło do szeregu postępowań dyscyplinarnych wobec urzędników i pracowników Komisji oraz do postępowania mającego na celu odzyskanie kwot nienależnie wypłaconych R. Berthelotowi. Na ówczesnym etapie nie wszczęto postępowania dyscyplinarnego wobec skarżącego.

51 Dyrekcja Generalna ds. Personelu i Administracji, a następnie IDOC, po jego utworzeniu na mocy decyzji Komisji C(2002) 540 z dnia 19 lutego 2002 r., przeprowadziły dwa dochodzenia uzupełniające w sprawie R. Berthelota, jedno dotyczące roli DG ds. Badań Naukowych, drugie dotyczące udziału

WCB. W dniu 22 lutego 2002 r. IDOC przedstawiło sprawozdanie z uzupełniającego dochodzenia administracyjnego dotyczącego okresu pracy R. Berthelota jako zewnętrznego pracownika naukowego w DG ds. Badań Naukowych i w WCB. W sprawozdaniu IDOC podsumowano, że „nić Ariadny, która zgodnie ze wszystkimi informacjami i oświadczeniami zgromadzonymi w trakcie zarządzonych dochodzeń uzupełniających wyda[wała] się leżeć u podłoża zatrudnienia R. Berthelota w Komisji, wią[zała] się według wszelkiego prawdopodobieństwa z koniecznością wypłacenia zainteresowanemu wynagrodzenia za bezpośrednie wsparcie, które E. Cresson chciała uzyskiwać od niego jako od osobistego doradcy”.

52 W dniu 21 stycznia 2003 r. kolegium komisarzy postanowiło przedstawić E. Cresson zarzuty, jakie stawia się jej w związku z ewentualnym otwarciem postępowania na podstawie art. 213 ust. 2 WE i art. 126 ust. 2 EWEA.

53 W dniu 18 marca 2003 r. V., sędzia śledczy sądu pierwszej instancji w Brukseli, oskarżył E. Cresson, R. Berthelota oraz ośmiu urzędników i pracowników Komisji, w tym skarżącego, w szczególności o fałszowanie dokumentów, używanie takich dokumentów, wyłudzenie i nadużycie stanowiska w celu uzyskania korzyści majątkowych. W dniu 11 września 2003 r. Komisja przystąpiła do postępowania przed belgijskim sądem karnym jako oskarżyciel posiłkowy.

54 Postanowieniem z dnia 30 czerwca 2004 r. sąd pierwszej instancji w Brukseli na posiedzeniu niejawnym, uwzględniając żądania ustne prokuratora i odwołując się do uzasadnienia aktu oskarżenia z dnia 3 lutego 2004 r., umorzył postępowanie przed sądem karnym. W postanowieniu stwierdzono w szczególności, że akta dochodzenia nie pozostawiały wątpliwości co do utrzymania zarzutów w przedmiocie popełnienia fałszerstw i wyłudzeń, lecz żadne przesłanki nie pozwalały z całkowitą pewnością zwrócić się przeciwko jednemu z podejrzanych, przeciwko którym toczyło się dochodzenie.

55 W dniu 7 października 2004 r. Komisja wniosła skargę do Trybunału Sprawiedliwości o stwierdzenie aktów protekcji, a co najmniej rażącego niedbalstwa, stanowiących naruszenie przez E. Cresson zobowiązań wynikających z art. 213 WE i 126 EWEA, i pozbawienie jej w związku z tym częściowo lub w całości prawa do emerytury oraz innych podobnych korzyści.

56 W wyroku z dnia 11 lipca 2006 r. w sprawie C-432/04 Komisja przeciwko Cresson, Rec. s. I-6387 (zwanym dalej „wyrokiem w sprawie Komisja przeciwko Cresson”), Trybunał stwierdził, że E. Cresson naruszyła zobowiązania wynikające z funkcji członka Komisji w związku z zatrudnieniem i warunkami pracy R. Berthelota. Jednakże, jeżeli chodzi o sformułowany przez Komisję wniosek o pozbawienie E. Cresson prawa do emerytury, Trybunał uznał, że samo stwierdzenie naruszenia przez nią zobowiązań stanowi odpowiednią karę i że należy zatem zwolnić zainteresowaną od kary.

II – *Okoliczności faktyczne dotyczące skarżącego*

57 Od dnia 21 grudnia 1995 r. do lipca 1997 r. skarżący był szefem gabinetu E. Cresson. W grudniu 1996 r. został mianowany na stanowisko głównego doradcy w DG ds. Badań Naukowych, na które przesłał kandydaturę, gdyż chciał opuścić gabinet E. Cresson z powodu napięć między nimi występujących od maja 1996 r. Jego faktyczne odejście z gabinetu nastąpiło jednak dopiero w lipcu 1997 r., gdyż dopiero wtedy E. Cresson przyjęła jego dymisję z powodu braku wyłonienia jego następcy.

58 W dniu 15 września 1999 r. skarżący został nieformalnie przesłuchany w ramach dochodzenia OLAF-u. W dniu 17 listopada 1999 r. został poinformowany o wszczęciu dochodzenia w jego sprawie. W dniu 19 listopada 1999 r. został formalnie przesłuchany. W sprawozdaniu OLAF-u z dnia 23 listopada 1999 r. znajduje się wzmianka w odniesieniu do skarżącego o prawdopodobieństwie, w świetle częściowo zgodnych oświadczeń urzędników, że w jego biurze odbyło się spotkanie, podczas którego

rozmawiano na temat możliwości zaszeregowania R. Berthelota do grupy I zewnętrznych pracowników naukowych (pkt 4.2.2 sprawozdania OLAF-u). W wyniku sprawozdania OLAF-u nie wszczęto postępowania dyscyplinarnego wobec skarżącego.

59 W dniu 27 grudnia 2000 r. stacja RTBF (belgijskie frankofońskie radio i telewizja) nadała program o wysokiej oglądalności zatytułowany „W imieniu prawa", poświęcony „sprawie Cresson". W krótkim fragmencie programu pojawiło się nazwisko skarżącego i ujęcie dokumentu przedstawionego jako protokół z jego przesłuchania przez OLAF.

60 W notatce z dnia 7 lutego 2001 r. DG ds. Personelu i Administracji poinformowała skarżącego o decyzji Komisji o uchyleniu jego immunitetu w wyniku wniosku w tej sprawie skierowanego do przewodniczącego Komisji w dniu 18 grudnia 2000 r. przez V., sędziego śledczego tribunal de première instance de Bruxelles (sądu pierwszej instancji w Brukseli).

61 W sprawozdaniu IDOC z dnia 22 lutego 2002 r. sprecyzowano w odniesieniu do skarżącego, że w wyniku analizy czynności dochodzeniowych skłaniano się ku wnioskowi, że spotkanie, w trakcie którego rozmawiano na temat możliwości zaszeregowania R. Berthelota do grupy I zewnętrznych pracowników naukowych, miało miejsce w biurze skarżącego między 21 a 29 listopada 1996 r. (pkt 4.4 sprawozdania IDOC).

62 W dniu 18 marca 2003 r. (zob. pkt 53 powyżej) skarżący został oskarżony o sprawstwo lub współsprawstwo w odniesieniu do przestępstwa, po pierwsze, fałszowania dokumentów, w szczególności o wystawienie lub zlecenie wystawienia trzynastu delegacji i sporządzenie lub zlecenie sporządzenia trzynastu rozliczeń kosztów delegacji poprzez umieszczenie na każdym z tych dokumentów adnotacji niezgodnych ze stanem faktycznym, a po drugie, wyłudzenia w związku ze zwrotem kosztów delegacji, o których mowa we wspomnianym oskarżeniu. Skarżący otrzymał pismo sędziego śledczego informujące go o oskarżeniu w dniu 7 kwietnia 2003 r.

63 W wyniku tego oskarżenia skarżący zapadł na depresję nerwową wymagającą wielu przerw w pracy.

64 W dniu 25 lipca 2003 r. skarżący skierował do Komisji „zgłoszenie wypadku/choroby zawodowej". Zgłoszenie, do którego zostało dołączone orzeczenie lekarza skarżącego, nie zawierało wyraźnego zarzutu mobbingu wobec instytucji.

65 W dniu 31 lipca 2003 r. Komisja potwierdziła odbiór zgłoszenia skarżącego z dnia 25 lipca tego samego roku i poinformowała go, że zostanie przeprowadzone dochodzenie w celu ustalenia charakteru i podłoża jego dolegliwości.

66 We wrześniu 2003 r., tydzień po ponownym objęciu stanowiska przez skarżącego po powrocie ze zwolnienia chorobowego, program badawczy, za który odpowiadał, został „zablokowany" na wniosek DG ds. Personelu i Administracji. To wydarzenie spowodowało kolejną przerwę skarżącego w pracy, która przedłużyła się do początku stycznia 2004 r.

67 W dniu 16 stycznia 2004 r. dyrektor generalny DG ds. Badań Naukowych poinformował ustnie skarżącego, że organ powołujący ma zamiar odwołać go ze stanowiska w interesie służby na podstawie art. 50 regulaminu pracowniczego. W dniu 20 stycznia 2004 r. informację tę potwierdził skarżącemu szef gabinetu członka Komisji odpowiedzialnego za badania naukowe, lecz odwołanie nigdy nie doszło do skutku. W wyniku tej zapowiedzi u skarżącego stwierdzono nawrót depresji, co skutkowało kolejną przerwą w pracy od dnia 22 stycznia 2004 r. do końca 2004 r.

68 Decyzją z dnia 16 stycznia 2004 r. członek Komisji odpowiedzialny za sprawy personelu i administracji, a zatem za dochodzenia i postępowania dyscyplinarne, N. Kinnock, wszczął, jako organ powołujący, postępowanie dyscyplinarne wobec skarżącego i zawiesił je na podstawie art. 88 akapit piąty regulaminu pracowniczego w wersji obowiązującej do dnia 30 kwietnia 2004 r. do czasu

uprawomocnienia się wyroku belgijskiego sądu karnego. W decyzji stwierdzono, że oprócz faktu oskarżenia zarzucano skarżącemu, po pierwsze, że jako szef gabinetu E. Cresson brał aktywny udział w uznanym za niezgodne z prawem zaszeregowaniu R. Berthelota do grupy I zewnętrznych pracowników naukowych w DG ds. Badań Naukowych, a po drugie, w zatrudnieniu tego ostatniego jako zewnętrznego pracownika naukowego w WCB, co również zostało uznane za niezgodne z prawem.

69 W akcie oskarżenia prokuratora z dnia 3 lutego 2004 r. (zob. pkt 54 powyżej) znajdowały się następujące uwagi na temat oskarżenia skierowanego przeciwko skarżącemu dotyczącego fałszowania:

„[M]imo że [skarżący] był szefem gabinetu [E.] Cresson, żadne oświadczenie nie dotyczy go wyraźnie ani w sposób dorozumiany; żaden dowód materialny, taki jak notatka lub podpis, nie pozwala stwierdzić jego udziału w okolicznościach faktycznych; on sam dostarczył dowody wskazujące na nieprawdziwość delegacji, oświadczając, że drugi oskarżony (Berthelot) przyjeżdżał we wtorki do Brukseli w towarzystwie E. Cresson i w jej samochodzie, a w czwartki wyjeżdżał do Châtellerault (Francja), podczas gdy te dni odpowiadały dokładnie datom delegacji odbywanych w przeciwnym kierunku […]”.

70 W akcie oskarżenia prokuratora stwierdzono, że nie istnieje żadna okoliczność obciążająca wobec skarżącego, jeżeli chodzi o oskarżenia o fałszerstwa i wyłudzenia.

71 Pismem z dnia 25 maja 2004 r. szef działu Służby Medycznej (Bruksela) Komisji poinformował skarżącego, że ze względu na liczbę dni nieobecności z powodu choroby zamierza zwrócić się do organu powołującego o wszczęcie wobec niego postępowania w sprawie niezdolności do pracy i zapytał się go, czy wyraża sprzeciw w tym względzie.

72 Pismem z dnia 23 czerwca 2004 r. skarżący odpowiedział, że nie wyraża sprzeciwu wobec wszczęcia takiego postępowania, pod warunkiem że będzie się opierać wyłącznie na art. 78 akapit piąty regulaminu pracowniczego dotyczącego w szczególności przypadku, w którym niezdolność do pracy powstała w wyniku choroby zawodowej.

73 W dniu 29 czerwca 2004 r. szef działu Służby Medycznej (Bruksela) odpowiedział skarżącemu, że zapoznał się z treścią jego pisma z dnia 23 czerwca tego samego roku. Poinformował go również, że pragnie zwrócić jego uwagę na fakt, iż nie można wysuwać przypuszczeń co do wniosków Komitetu ds. Inwalidztwa, w szczególności jeżeli chodzi o podłoże zawodowe niezdolności do pracy, niemniej jednak Komitet ds. Inwalidztwa powinien zbadać również ten aspekt.

74 W dniu 13 lipca 2004 r. w następstwie postanowienia o umorzeniu postępowania wydanego przez belgijski sąd karny w dniu 30 czerwca 2004 r. na korzyść skarżącego i innych oskarżonych (zob. pkt 54 powyżej) Komisja wysłała skarżącemu pismo następującej treści:

„Jak Panu wiadomo, dotyczące Pana postępowanie dyscyplinarne zostało zawieszone w oczekiwaniu na decyzję kolegium [komisarzy] w sprawie E. Cresson.

[…]

Gdy [od postanowienia belgijskiego sądu karnego] nie będzie już przysługiwać odwołanie i gdy zostanie ono przeanalizowane przez służbę prawną, wszystkie kwestie dotyczące E. Cresson zostaną przedłożone do decyzji [k]olegium [komisarzy]. Następnie pozostałe sprawy, w tym Pańska, zostaną zbadane w zależności od podjętej decyzji i ponownie przedłożone organowi powołującemu”.

75 Decyzją z dnia 20 lipca 2004 r. wywołującą natychmiastowe skutki prawne organ powołujący przeniósł skarżącego na nowo utworzone stanowisko „głównego doradcy do spraw gospodarczych" przy dyrektorze generalnym DG ds. Badań Naukowych (zwaną dalej „decyzją o przeniesieniu"). W pierwszym akapicie tej decyzji powołano się na wdrażanie polityki mobilności personelu wyższego szczebla i interes służby.

76 W dniu 14 października 2004 r. skarżący skierował do organu powołującego zażalenie, w którym kwestionował decyzję o przeniesieniu. Organ powołujący oddalił zażalenie decyzją z dnia 15 marca 2005 r. Skarżący nie odwoływał się sądownie od tej ostatniej decyzji.

77 W dniu 22 października 2004 r. skarżący złożył na podstawie art. 90 ust. 1 regulaminu pracowniczego wniosek o zamknięcie skierowanego przeciwko niemu postępowania dyscyplinarnego. Na poparcie swojego wniosku powołał się w szczególności na postanowienie o umorzeniu postępowania wydane przez belgijski sąd karny.

78 W dniu 25 października 2004 r. skarżący skierował do Komisji nowe „zgłoszenie wypadku przy pracy lub choroby zawodowej", w którym utrzymywał, że depresja nerwowa, na którą cierpiał, była następstwem wszystkich środków podjętych wobec niego przez Komisję, świadczących o zamiarze zaszkodzenia mu i poddania mobbingowi.

79 Komitet ds. Inwalidztwa wydał swoją opinię w dniu 29 października 2004 r. Stwierdził w niej, że skarżący jest trwale i całkowicie niezdolny do pracy, co uniemożliwia mu wykonywanie jego obowiązków związanych ze stanowiskiem w jego kategorii. Komitet sprecyzował również, że na ówczesnym etapie nie orzekł o ewentualnym związku między stwierdzoną niezdolnością do pracy a czynnościami zawodowymi skarżącego "w oczekiwaniu na odpowiednie dokumenty od właściwych organów".

80 Decyzją organu powołującego z dnia 8 listopada 2004 r. wywołującą skutki prawne w dniu 30 listopada tego samego roku skarżący z urzędu został przeniesiony w stan spoczynku na podstawie art. 53 regulaminu pracowniczego i przyznano mu rentę inwalidzką wyznaczoną zgodnie z art. 78 akapit trzeci wspomnianego regulaminu.

81 W dniu 25 listopada 2004 r. Komisja potwierdziła odbiór pisma skarżącego z dnia 25 października tego samego roku i poinformowała go, że postępowanie wszczęte w lipcu 2003 r. na podstawie art. 73 regulaminu pracowniczego jest właśnie finalizowane. Komisja poinformowała również skarżącego, że z powodu podniesionych przez niego zarzutów mobbingu wniosek o uznanie jego choroby za zawodową powinien zostać przekazany do IDOC, który obok OLAF-u jako jedyny jest uprawniony do prowadzenia dochodzeń administracyjnych.

82 W dniu 24 grudnia 2004 r. skarżący skierował do Komisji pismo, w którym zwrócił się z wnioskiem o zmianę decyzji o powierzeniu dochodzenia IDOC. Na poparcie swojego wniosku skarżący powołał się po pierwsze na fakt, że takie dochodzenie przedłużyłoby tylko tym bardziej postępowanie, które toczy się już od blisko dwóch lat, a po drugie na brak bezstronności tego urzędu. W piśmie tym skarżący zwrócił się również do Komisji o sprecyzowanie po pierwsze, czy taka decyzja może być przedmiotem zażalenia w znaczeniu art. 90 ust. 2 regulaminu pracowniczego, a po drugie, czy Komisja ostatecznie wykluczyła hipotezę, że jest ofiarą wypadku przy pracy.

83 Pismem z dnia 4 lutego 2005 r. Komisja odpowiedziała skarżącemu, że od decyzji o przekazaniu jego sprawy IDOC nie można się odwołać, a krytyczne uwagi dotyczące bezstronności tego urzędu nie mogą zostać uwzględnione. Komisja powiadomiła również skarżącego, że nie dokonał zgłoszenia wypadku, ponieważ w zgłoszeniu z dnia 25 lipca 2003 r. powołał się wyraźnie nie na art. 16 starych zasad ubezpieczenia (dotyczący zgłaszania wypadku), lecz na art. 17 (dotyczący zgłaszania choroby zawodowej) tych zasad.

84 Decyzją z dnia 28 lutego 2005 r. organ powołujący oddalił wniosek skarżącego z dnia 22 października 2004 r. o zamknięcie skierowanego przeciwko niemu postępowania dyscyplinarnego. Decyzja została uzasadniona faktem, że postępowanie dyscyplinarne i postępowanie karne są od siebie niezależne, a zatem fakt, że belgijskie postępowanie karne zakończyło się umorzeniem, nie oznacza, że postępowanie dyscyplinarne powinno zostać zakończone. Stwierdzono w niej również, że postępowanie dyscyplinarne przeciwko skarżącemu powinno pozostać zawieszone z powodu związku między nim a skargą złożoną w dniu 7 października 2004 r. przed Trybunałem przeciwko E. Cresson. Utrzymanie zawieszenia postępowania dyscyplinarnego dotyczącego skarżącego zostało uzasadnione w następujący sposób:

„[K]ażda decyzja co do istoty w Pańskiej sprawie bez względu na fakt, czy chodzi o ewentualne zakończenie lub ewentualne kontynuowanie sprawy, nie pozostaje bez związku z postępowaniem przed Trybunałem przeciwko E. Cresson i mogłaby być uznana za próbę wywierania niewłaściwego wpływu.

Uwzględniając fakt, że [postępowanie zawisłe przed Trybunałem Sprawiedliwości przeciwko E. Cresson] nie jest postępowaniem karnym, należy jednak zastosować orzecznictwo dotyczące powodów zawieszania postępowania dyscyplinarnego w przypadku spraw karnych, art. 25 załącznika IX do regulaminu pracowniczego ([…] art. 88 [akapit piąty] regulaminu [w wersji obowiązującej do dnia 30 kwietnia 2004 r.]). [Sąd Pierwszej Instancji] stwierdził bowiem w tym względzie, że celem tego artykułu jest również »powstrzymanie się od stawiania urzędnika, w ramach postępowania karnego wszczętego przeciwko niemu, w sytuacji mniej korzystnej niż sytuacja, w której mógłby się znaleźć w przypadku braku takiej decyzji organu administracyjnego […]« (wyrok z dnia 19 [marca] 1998 r. w sprawie T-74/96 Tzoanos przeciwko Komisji, RecFP s. [I-A-129,] II-343 […])”.

85 Pismem z dnia 24 marca 2005 r. skarżący złożył trzecie „zgłoszenie wypadku przy pracy / choroby zawodowej”.

86 Pismem z dnia 12 maja 2005 r. Komisja powiadomiła skarżącego, że nowe zgłoszenie, które nie wnosiło żadnej zmiany co do istoty sprawy, zostanie po prostu dołączone do akt. W piśmie poinformowano ponadto skarżącego, że IDOC przekazał w dniu 16 marca tego samego roku do wydziału ubezpieczeń i chorób zawodowych urzędu administrowania i rozliczania należności indywidualnych (PMO) „uwagi” pozwalające zamknąć dochodzenie wszczęte na podstawie art. 17 starych zasad ubezpieczenia (zwane dalej „uwagami IDOC”).

87 Pismem z dnia 19 maja 2005 r. skarżący zwrócił się o przekazanie mu uwag IDOC.

88 W dniu 20 maja 2005 r. skarżący złożył zażalenie na decyzję odmawiającą zamknięcia postępowania dyscyplinarnego na jego wniosek.

89 Pismem z dnia 9 czerwca 2005 r. szef wydziału ubezpieczeń i chorób zawodowych PMO odmówił przekazania skarżącemu kopii uwag IDOC w odniesieniu do dochodzenia wszczętego na podstawie art. 17 starych zasad ubezpieczenia. Aby uzasadnić odmowę „do czasu wydania późniejszej decyzji”, przywołał dwie podstawy. Po pierwsze, wspomniane uwagi stanowią akt przygotowawczy, którym lekarz wyznaczony przez instytucję powinien dysponować bez ryzyka, że jego ujawnienie mogłoby przesądzić o wnioskach zawartych w opinii, której sporządzenie mu powierzono. Po drugie, zastosowanie ma wyjątek przewidziany w art. 4 ust. 2 tiret trzecie rozporządzenia nr 1049/2001, który pozwala instytucjom odmówić dostępu do dokumentu, w przypadku gdy jego ujawnienie mogłoby naruszyć ochronę celu kontroli, śledztwa czy audytu.

90 Pismem opatrzonym datą 29 czerwca 2005 r. skarżący skierował do organu powołującego w dniu 4 lipca tego samego roku wniosek o wypłatę odszkodowania z tytułu wszystkich szkód poniesionych w wyniku różnych błędów zarzucanych przez niego Komisji.

91 Zażalenie z dnia 20 maja 2005 r. zostało oddalone decyzją organu powołującego z dnia 26 września 2005 r.

92 Wniosek z dnia 29 czerwca 2005 r. został oddalony decyzją organu powołującego z dnia 10 listopada 2005 r. W dniu 23 stycznia 2006 r. skarżący złożył na tę decyzję zażalenie opatrzone datą 19 stycznia tego samego roku. Zażalenie to zostało oddalone dorozumianą decyzją odmowną na podstawie art. 90 ust. 2 akapit drugi regulaminu pracowniczego.

93 W dniu 16 grudnia 2005 r., w następstwie decyzji z dnia 26 września 2005 r. o oddaleniu zażalenia z dnia 20 maja 2005 r. (zob. pkt 88, 91 powyżej) skarżący złożył skargę zarejestrowaną pod sygnaturą F-124/05.

94 Wyrok w sprawie Komisja przeciwko Cresson został wydany w dniu 11 lipca 2006 r.

95 W dniu 10 sierpnia 2006 r., w następstwie dorozumianej decyzji oddalającej zażalenie z dnia 19 stycznia 2006 r. (zob. pkt 92 powyżej) skarżący złożył skargę zarejestrowaną pod sygnaturą F-96/06.

96 W dniu 16 października 2006 r. wiceprzewodniczący Komisji, S. Kallas, poinformował skarżącego, że po uważnym zbadaniu wyroku w sprawie Komisja przeciwko Cresson postanowił zamknąć postępowanie dyscyplinarne dotyczące skarżącego.

97 W dniu 16 marca 2007 r. Komisja powiadomiła skarżącego o projekcie decyzji o odmowie uznania, że jego choroba ma podłoże zawodowe, na podstawie ustaleń lekarza wyznaczonego przez instytucję.

98 W dniu 3 maja 2007 r. skarżący zwrócił się o powołanie komisji lekarskiej, o której mowa w art. 22 zasad ubezpieczenia.

99 W dniu 5 grudnia 2007 r. komisja lekarska ogłosiła sprawozdanie, w którym uznała jednogłośnie, że choroba skarżącego ma podłoże zawodowe. Wnioski sprawozdania komisji lekarskiej zostały sformułowane w następujący sposób:

„1. W wyniku szoku psychicznego, którego [skarżący] doznał w ramach działalności zawodowej w dniu [7 kwietnia] 2003 r., znalazł się on w stanie całkowitej przejściowej niezdolności do pracy od dnia 10 kwietnia 2003 r. co najmniej do dnia 31 sierpnia 2003 r.

2. Następnie [skarżący] dwukrotnie podjął na krótko próbę powrotu do pracy, która zakończyła się niepomyślnie, co oznaczało powrót do przejściowej całkowitej niezdolności do pracy, która miała wyraźny związek z początkowym procesem patologicznym.

3. W momencie sporządzania niniejszej ekspertyzy lekarskiej [skarżący] wciąż znajduje się w stanie przejściowej całkowitej niezdolności do pracy i nie wydaje się, aby jego sytuacja była ustabilizowana.

4. [Skarżący] powinien zostać ponownie zbadany w terminie około dwóch lat na wniosek strony, która jako pierwsza z nim wystąpi.

[…]”.

100 Ponadto w części zatytułowanej „Argumentacja” sprawozdania komisji lekarskiej stwierdzono, co następuje:

„W tych okolicznościach komisja lekarska uważa jednogłośnie, że stan psychiczny [skarżącego] należy uznać za ciągle zmieniający się, a tym samym jego stan na obecnym etapie nie jest ustabilizowany.

Mając na uwadze powyższe ustalenia, komisja lekarska jednogłośnie uważa za uzasadnione, że [skarżącego] należy uznać za niezdolnego do pracy w ponad 66% od [dnia 18 marca] 2003 r.”.

101 W dniu 28 marca 2008 r. szef wydziału ubezpieczeń i chorób zawodowych PMO wysłał do skarżącego pismo, w którym poinformował, że w świetle sprawozdania komisji lekarskiej z dnia 5 grudnia 2007 r. był w stanie uznać zawodowe podłoże choroby, na którą zainteresowany cierpiał. Do pisma dołączono sprawozdanie komisji lekarskiej z dnia 5 grudnia 2007 r.

102 W dniu 8 kwietnia 2008 r. skarżący wysłał szefowi wydziału ubezpieczeń i chorób zawodowych PMO pismo, w którym zwrócił się do niego o bezzwłoczne rozstrzygnięcie w sprawie wdrożenia art. 73 ust. 2 lit. b) regulaminu.

103 W dniu 28 kwietnia 2008 r. szef wydziału ubezpieczeń i chorób zawodowych PMO odpowiedział skarżącemu, iż ponieważ sprawozdanie komisji lekarskiej z dnia 5 grudnia 2007 r. zawierało informację, że jego stan jeszcze nie jest „ustabilizowany” i że powinien on być ponownie zbadany za około dwa lata, nie może wypowiadać się na tym etapie o stosowaniu art. 73 ust. 2 lit. b) regulaminu pracowniczego.

104 W dniu 9 czerwca 2008 r. Komitet ds. Inwalidztwa zebrał się ponownie i w świetle sprawozdania komisji lekarskiej z dnia 5 grudnia 2007 r. orzekł, że niezdolność do pracy skarżącego została spowodowana chorobą o podłożu zawodowym.

105 Decyzją Komisji z dnia 16 czerwca 2008 r. uchylającą i zastępującą decyzję z dnia 8 listopada 2004 r. organ powołujący w świetle wniosków Komitetu ds. Inwalidztwa z dnia 9 czerwca 2008 r. przyznał skarżącemu rentę inwalidzką ustaloną zgodnie z postanowieniami art. 78 akapit piąty regulaminu pracowniczego ze skutkiem od dnia powstania niezdolności zainteresowanego do pracy, tj. 30 listopada 2004 r.

106 W dniu 18 lutego 2009 r. skarżący złożył w Sądzie trzecią skargę, która została zarejestrowana pod sygnaturą F-12/09 A przeciwko Komisji i w której żądał w szczególności, po pierwsze, stwierdzenia nieważności decyzji Komisji z dnia 28 kwietnia 2008 r. o odmowie rozpoznania sprawy w przedmiocie art. 73 ust. 2 lit. b) regulaminu pracowniczego, a po drugie, naprawienia szkody wyrządzonej mu w wyniku wszystkich błędów zarzucanych Komisji popełnionych w toku zarządzanego przez nią postępowania w sprawie uznania zawodowego podłoża jego choroby.

Postępowanie

I – *W sprawie F-124/05 przed połączeniem ze sprawą F-96/06*

107 Odrębnym pismem, złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 12 kwietnia 2006 r., Komisja podniosła zarzut niedopuszczalności skargi zgodnie z art. 114 § 1 regulaminu postępowania przed Sądem Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich, znajdującego zastosowanie mutatis mutandis do Sądu na mocy art. 3 ust. 4 decyzji Rady 2004/752/WE, Euratom z dnia 2 listopada 2004 r. ustanawiającej Sąd do spraw Służby Publicznej Unii Europejskiej (Dz.U. L 333, s. 7) do dnia wejścia w życie regulaminu postępowania tegoż Sądu.

108 Pismem, które wpłynęło faksem do sekretariatu Sądu w dniu 12 maja 2006 r. (oryginał złożono w dniu 18 maja 2006 r.), skarżący przedstawił uwagi w przedmiocie zarzutu niedopuszczalności.

109 Postanowieniem z dnia 29 czerwca 2006 r. Sąd pozostawił zarzut niedopuszczalności do rozstrzygnięcia w wyroku na mocy art. 114 § 4 akapit pierwszy regulaminu postępowania przed Sądem Pierwszej Instancji.

110 W wyniku decyzji o zamknięciu postępowania dyscyplinarnego dotyczącego skarżącego Komisja, oddzielnym pismem, które wpłynęło faksem do sekretariatu Sądu w dniu 18 października 2006 r. (oryginał złożono w dniu 19 października tego samego roku), złożyła wniosek o umorzenie postępowania na podstawie art. 114 § 1 regulaminu postępowania przed Sądem Pierwszej Instancji.

111 Pismem, które wpłynęło faksem do sekretariatu Sądu w dniu 2 listopada 2006 r. (oryginał złożono w dniu 6 listopada tego samego roku), skarżący przedstawił uwagi w przedmiocie wniosku o umorzenie.

112 Postanowieniem z dnia 22 listopada 2006 r. Sąd pozostawił wniosek o umorzenie postępowania do rozstrzygnięcia w wyroku na podstawie art. 114 § 4 akapit pierwszy regulaminu postępowania przed Sądem Pierwszej Instancji.

113 W dniu 8 stycznia 207 r. Komisja przesłała faksem odpowiedź na skargę (oryginał złożono w dniu 11 stycznia tego samego roku).

114 Postanowieniem z dnia 27 marca 2007 r. Sąd zawiesił postępowanie na wspólny wniosek stron do czasu zakończenia postępowania wszczętego przez skarżącego na podstawie art. 73 regulaminu pracowniczego lub, najpóźniej, do dnia 30 czerwca 2007 r. na podstawie art. 77 lit. c) regulaminu postępowania przed Sądem Pierwszej Instancji. Postanowieniami z dnia 24 lipca 2007 r. i z dnia 26 października 2007 r. postępowanie zostało jeszcze dwukrotnie zawieszone na tej samej podstawie na wspólny wniosek stron do czasu zakończenia postępowania wszczętego przez skarżącego na podstawie art. 73 regulaminu lub, najpóźniej odpowiednio do dnia 31 października 2007 r. i do dnia 1 marca 2008 r.

115 W ramach środków organizacji postępowania Sąd wezwał strony do udzielenia odpowiedzi na pisemne pytania i okazania pewnej liczby dokumentów. Strony spełniły te żądania Sądu w wyznaczonych terminach.

116 W dniu 9 lipca 2008 r. Sąd postanowił przekazać sprawę do rozpoznania w pełnym składzie.

II – *W sprawie F-96/06 przed połączeniem ze sprawą F-124/05*

117 W dniu 20 listopada 2006 r. Komisja przesłała faksem odpowiedź na skargę (oryginał złożono w dniu 22 listopada tego samego roku).

118 Postanowieniem z dnia 27 marca 2007 r. Sąd zawiesił postępowanie na wspólny wniosek stron do czasu zakończenia postępowania wszczętego przez skarżącego na podstawie art. 73 regulaminu pracowniczego lub, najpóźniej, do dnia 30 czerwca 2007 r., na podstawie art. 77 lit. c) regulaminu postępowania przed Sądem Pierwszej Instancji. Postanowieniami z dnia 24 lipca 2007 r. i z dnia 26 października 2007 r. postępowanie zostało jeszcze dwukrotnie zawieszone na tej samej podstawie na wspólny wniosek stron do czasu zakończenia postępowania wszczętego przez skarżącego na podstawie art. 73 regulaminu pracowniczego lub, najpóźniej, odpowiednio do dnia 31 października 2007 r. i do dnia 1 marca 2008 r.

119 W ramach środków organizacji postępowania Sąd wezwał strony do udzielenia odpowiedzi na pisemne pytania i okazania pewnej liczby dokumentów. Strony spełniły te żądania Sądu w wyznaczonych terminach.

120 W dniu 9 lipca 2008 r. Sąd postanowił przekazać sprawę do rozpoznania w pełnym składzie.

III – *W sprawach połączonych F-124/05 i F-96/06*

121 Postanowieniem prezesa Sądu z dnia 22 stycznia 2009 r. sprawy F-124/05 i F-96/06 zostały połączone do łącznego rozpoznania w procedurze ustnej i do wydania wyroku kończącego postępowanie w sprawie zgodnie z art. 46 regulaminu postępowania.

122 W ramach środków organizacji postępowania Sąd wezwał strony do udzielenia odpowiedzi na pisemne pytania i okazania pewnej liczby dokumentów. Strony spełniły te żądania Sądu w wyznaczonych terminach.

Żądania stron

I – *W sprawie F-124/05*

123 Skarżący wnosi do Sądu o:

— stwierdzenie nieważności decyzji odmawiającej zamknięcia postępowania dyscyplinarnego;

— stwierdzenie nieważności decyzji Komisji z dnia 26 września 2005 r. oddalającej jego zażalenie z dnia 20 maja 2005 r.;

— orzeczenie, że wniosek z dnia 22 października 2004 r. jest dopuszczalny i zasadny;

— uznanie, że Komisja jest odpowiedzialna za błędy, które popełniła, przyjmując decyzję odmawiającą zamknięcia postępowania dyscyplinarnego i decyzję z dnia 26 września 2005 r.;

— zasądzenie od Komisji na rzecz skarżącego i jego rodziny kwoty 3 163 602 EUR;

— nakazanie, aby na podstawie art. 17 ust. 4 Instrukcji dla sekretarza Sądu Pierwszej Instancji z dnia 3 maja 1994 r. pomijać dane określające tożsamość skarżącego we wszystkich publikacjach dotyczących niniejszego sporu;

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

124 Komisja wnosi do Sądu o:

— stwierdzenie, że nie należy orzekać w przedmiocie skargi;

— posiłkowo, odrzucenie skargi jako niedopuszczalnej;

— ewentualnie, uznanie skargi za bezzasadną;

— rozstrzygnięcie w sprawie kosztów zgodnie z przepisami o kosztach postępowania; pomocniczo orzeczenie, że rozstrzygnięcie o kosztach nastąpi w orzeczeniu w sprawie zarejestrowanej pod sygnaturą F-96/06.

II – *W sprawie F-96/06*

125 Skarżący wnosi do Sądu o:

— uznanie, że Komisja jest odpowiedzialna za błędy, które popełniła;

— zasądzenie od Komisji na rzecz skarżącego i jego rodziny kwoty 3 163 602 EUR;

— nakazanie, aby na podstawie art. 17 ust. 4 Instrukcji dla sekretarza Sądu Pierwszej Instancji z dnia 3 maja 1994 r. pomijać dane określające tożsamość skarżącego we wszystkich publikacjach dotyczących niniejszego sporu;

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

126 Komisja wnosi do Sądu o:

— uznanie skargi za częściowo niedopuszczalną lub co najmniej za bezzasadną;

— rozstrzygnięcie w sprawie kosztów zgodnie z przepisami o kosztach postępowania.

Co do prawa

I – *W przedmiocie skargi F-124/05*

127 Najpierw należy zbadać wniosek o umorzenie postępowania złożony przez Komisję.

A – *Argumenty stron*

128 Komisja opiera wniosek o umorzenie postępowania na dwóch argumentach. Po pierwsze, według niej zniknął interes skarżącego, aby żądać stwierdzenia nieważności decyzji odmawiającej zamknięcia postępowania dyscyplinarnego ze względu na decyzję organu powołującego z dnia 16 października 2006 r. o zamknięciu rzeczonego postępowania w wyniku wyroku w sprawie Komisja przeciwko Cresson. Po drugie, żądania dotyczące zasądzenia odszkodowania sformułowane w skardze F-124/05 są w istocie identyczne z żądaniami sformułowanymi w skardze F-96/06.

129 Skarżący uściśla, że nie kwestionuje faktu, iż skarga stała się bezprzedmiotowa, jeżeli chodzi o żądanie stwierdzenia nieważności decyzji odmawiającej zamknięcia postępowania dyscyplinarnego. Uważa natomiast, że jego żądanie zasądzenia odszkodowania zachowuje znaczenie. Jego zdaniem ze względu na to, że skarga w sprawie F-124/05 została wniesiona przed skargą w sprawie F-96/06, Sąd powinien najpierw orzec w przedmiocie pierwszej skargi, a następnie wziąć pod uwagę swoje orzeczenie przy rozpatrywaniu drugiej skargi.

B – *Ocena Sądu*

130 Przedmiotem wniosku skarżącego z dnia 22 października 2004 r. było zamknięcie dotyczącego go postępowania dyscyplinarnego. Decyzją z dnia 16 października 2006 r. organ powołujący zamknął wspomniane postępowanie. W wyniku tej decyzji skarżący osiągnął zatem zamierzony cel.

131 Ponadto skarżący sam przyznaje, że żądania stwierdzenia nieważności stały się bezprzedmiotowe w wyniku decyzji Komisji o zamknięciu postępowania dyscyplinarnego wszczętego przeciwko niemu. Takie stwierdzenie można uznać za odstąpienie skarżącego od wspomnianych żądań.

132 Z powyższego wynika, że nie ma już podstaw do orzekania w sprawie żądań stwierdzenia nieważności.

133 Natomiast żądania dotyczące zasądzenia odszkodowania sformułowane w skardze pozostają przedmiotowe.

134 Należy przede wszystkim stwierdzić po pierwsze, że ósmy zarzut sformułowany w skardze zarejestrowanej pod sygnaturą F-96/06 odsyła do wszystkich zarzutów przywołanych w skardze zarejestrowanej pod sygnaturą F-124/05, a po drugie, że żądania sformułowane w skardze zarejestrowanej pod sygnaturą F-96/06 są identyczne z żądaniami dotyczącymi zasądzenia odszkodowania sformułowanymi w skardze zarejestrowanej pod sygnaturą F-124/05.

135 Następnie trzeba przypomnieć, że jeśli skarga jest identyczna pod względem stron, przedmiotu i zarzutów ze skargą wniesioną wcześniej, to zgodnie z utrwalonym orzecznictwem (wyroki Trybunału: z dnia 17 maja 1973 r. w sprawach połączonych 58/72 i 75/72 Perinciolo przeciwko Radzie, Rec. s. 511, pkt. 3–5; z dnia 19 września 1985 r. w sprawach połączonych 172/83 i 226/83 Hoogovens Groep przeciwko Komisji, Rec. s. 2831, pkt 9; z dnia 22 września 1988 r. w sprawach połączonych 358/85 i 51/86 Francja przeciwko Parlamentowi, Rec. s. 4821, pkt 12; postanowienie Sądu z dnia 19 września 2006 r. w sprawie F-22/06 Vienne i in. przeciwko Parlamentowi, RecFP s. I-A-1-101, II-A-1-377, pkt 12) należy ją odrzucić jako niedopuszczalną.

136 Niemniej jednak, mimo że skarga F-124/05 została zarejestrowana wcześniej niż skarga F-96/06, a także mając na uwadze połączenie spraw F-124/05 i F-96/06 do łącznego rozpoznania w procedurze ustnej i do wydania wyroku kończącego postępowanie w sprawie, Sąd uznaje, że w interesie prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości bardziej stosowne będzie odstąpienie od zbadania żądań dotyczących zasądzenia odszkodowania sformułowanych przez skarżącego w skardze zarejestrowanej pod sygnaturą F-124/05, a zbadanie ich w ramach skargi zarejestrowanej pod sygnaturą F-96/06.

137 Należy zatem uwzględnić w całości wniosek o umorzenie postępowania przedstawiony przez Komisję.

II – *W przedmiocie skargi F-96/06*

A – *W przedmiocie dopuszczalności*

1. Argumenty stron

138 Na rozprawie Komisja twierdziła, że skarga o zasądzenie odszkodowania została złożona przedwcześnie, a zatem jest niedopuszczalna z powodu postępowania wszczętego przez skarżącego w celu uznania zawodowego podłoża jego choroby. Komisja oparła się na wyroku Sądu Pierwszej Instancji z dnia 15 grudnia 1999 r. w sprawie T-300/97 Latino przeciwko Komisji, RecFP s. I-A-259, II-1263, pkt 94, 95, w którym uznano za przedwczesne żądanie urzędnika o zasądzenie odszkodowania za krzywdę wynikającą z choroby zawodowej, ponieważ na etapie, na którym skarga została złożona, nie można było ocenić odpowiedniego charakteru regulaminowego odszkodowania, o które zainteresowany mógł się ubiegać. Komisja podkreśla, iż w niniejszej sprawie sprawozdanie komisji lekarskiej zawierało informację, że nie będzie można ocenić stopnia niezdolności skarżącego do pracy ze względu na brak ustabilizowania się stanu jego zdrowia oraz że sprawa zainteresowanego powinna zostać ponownie zbadana około dwa lata później. Według Komisji przed zapoznaniem się z wynikiem ponownego badania nie można stwierdzić, jaką kwotę skarżący będzie mógł otrzymać na podstawie art. 73 ust. 2 regulaminu pracowniczego. Tymczasem informacja ta jest niezbędna dla Sądu, aby ocenić, czy odszkodowanie otrzymane przez skarżącego na podstawie tego przepisu stanowi wystarczające naprawienie poniesionej szkody.

139 Skarżący odpowiada, że komisja lekarska nie musi określić stopnia niezdolności do pracy, aby organ powołujący podjął decyzję na podstawie art. 73 ust. 2 regulaminu. Artykuł 11 ust. 2 nowych zasad ubezpieczenia stanowi bowiem, że jeżeli ubezpieczony z powodu wypadku lub choroby zawodowej stał się całkowicie trwale niezdolny do pracy, uszczerbek na zdrowiu uznawany jest za wynoszący 100%

i zainteresowanemu przysługuje kwota określona w art. 73 ust. 2 lit. b) regulaminu pracowniczego. Komitet ds. Inwalidztwa stwierdził zaś w dniu 29 października 2004 r., że skarżący jest trwale i całkowicie niezdolny do pracy.

140 Skarżący stwierdza ponadto, że Sąd Pierwszej Instancji w wyroku z dnia 10 grudnia 2008 r. w sprawie T-57/99 Nardone przeciwko Komisji, Zb.Orz.SP s. I-A-2-83 i II-A-2-505, orzekł, iż zasada wynikająca z ww. wyroku w sprawie Latino przeciwko Komisji, zgodnie z którą ewentualne odszkodowanie za niezgodne z prawem działanie administracji stanowi wyłącznie uzupełnienie systemu regulaminowego i jest wypłacane wyłącznie wtedy, gdy kwoty uzyskane z tego tytułu zostaną uznane za niewystarczające, nie stosuje się w sposób systematyczny. Skarżący uważa, że rozwiązanie wynikające z ww. wyroku w sprawie Nardone przeciwko Komisji powinno mieć zastosowanie w jego przypadku, jako że nieuzasadnione przedłużanie postępowania wszczętego na podstawie art. 73 regulaminu pracowniczego utrwala sytuację niepewności, w której skarżący znajduje się od lat, i nie pozwala na ustabilizowanie się jego stanu zdrowia. Tymczasem Komisja odmawia wypłaty odszkodowania na jego rzecz, dopóki jego stan zdrowia nie ustabilizuje się. Skarżący uznał, że Komisja skazała go w ten sposób na „błędne koło", „piekielną spiralę", które zakończyć może wyłącznie Sąd, zasądzając bezzwłoczną wypłatę przez instytucję odszkodowania na jego rzecz.

141 Komisja odpowiada na ten argument, że w niniejszej sprawie nie wystąpiły wyjątkowe okoliczności, które doprowadziły do wydania wyroku w sprawie Nardone przeciwko Komisji.

2. Ocena Sądu

142 Tytułem wstępu Sąd zauważa, że Komisja nie podniosła w swojej odpowiedzi na skargę w odniesieniu do sprawy F-96/06, że skarga jest niedopuszczalna ze względu na jej przedwczesność, lecz przytoczyła ten argument dopiero, po pierwsze, w odpowiedzi na skargę w odniesieniu do sprawy F-124/05, precyzując, że argument ten dotyczy również skargi w sprawie F-96/06, a następnie, w piśmie z dnia 25 lutego 2008 r. przedstawionym w odpowiedzi na środek organizacji postępowania zarządzony przez Sąd w odniesieniu do dwóch spraw, a wreszcie, podczas wspólnej rozprawy dotyczącej dwóch spraw.

143 Jednakże fakt, że Komisja nie powołała się na tę przeszkodę procesową w odpowiedzi na skargę w odniesieniu do sprawy F-96/06, nie może uniemożliwić Sądowi jej zbadania przy uwzględnieniu bezwzględnie wiążącego charakteru warunków dopuszczalności skarg złożonych na podstawie art. 90 i 91 regulaminu pracowniczego (wyrok Sądu Pierwszej Instancji z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawach połączonych T-90/07 P i T-99/07 P Belgia i Komisja przeciwko Genette, Zb.Orz. s. II-3859, pkt 87 i przytoczone tam orzecznictwo). W niniejszej sprawie należy ponadto uwzględnić połączenie dwóch spraw (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 18 marca 1980 r. w sprawach połączonych 26/79 i 86/79 Forges de Thy-Marcinelle et Monceau przeciwko Komisji, Rec. s. 1083, pkt 4) oraz okoliczność, że strony mogły podjąć dyskusję w tej kwestii na wspólnej rozprawie dla tych dwóch spraw.

144 W niniejszej sprawie nie wszystkie szkody, na które powołuje się skarżący, są oparte na uszczerbku na zdrowiu i nie można z góry uznać, że mogą one w całości zostać naprawione w ramach postępowania w sprawie uznania zawodowego podłoża choroby skarżącego. Niektóre z zarzutów wymienionych przez skarżącego dotyczą sytuacji, w których urzędnik może doznać krzywdy nawet przy braku występowania choroby zawodowej.

145 Zwłaszcza liczne przypadki naruszenia prawa do obrony, o których doniósł skarżący, mogły wywoływać w nim poczucie krzywdy odrębne od uszczerbku na zdrowiu, a więc takie, którego nie można naprawić kwotą przewidzianą w art. 73 regulaminu pracowniczego.

146 Skarżący żąda również w szczególności naprawienia krzywdy, której doznał w wyniku przewlekłości wszczętego przeciwko niemu postępowania dyscyplinarnego.

147 W tym względzie należy stwierdzić, że w wyniku postępowania dyscyplinarnego każdy urzędnik doświadcza sytuacji niepewności co do jego przyszłości zawodowej, która nieuchronnie wywołuje u niego stres i niepokój. Jeżeli taka niepewność trwa zbyt długo, natężenie wywołanego u niego stresu i niepokoju wzrasta ponad znajdujący uzasadnienie poziom. Należy zatem uznać, że przewlekłość postępowania dyscyplinarnego każe zakładać, iż zainteresowany doznał krzywdy.

148 Wobec takiej sytuacji silnej niepewności przekraczającej rozsądny okres bezsporne jest, że osoby mogą reagować w różny sposób, na przykład w zależności od ich ewentualnej wrażliwości psychicznej. Zatem konsekwencje nieracjonalnego czasu trwania postępowania dyscyplinarnego mogą przyjąć formę cierpienia psychicznego lub w najpoważniejszych przypadkach rzeczywistej choroby psychicznej albo nasilenia wcześniej istniejącej choroby psychicznej.

149 Jeżeli chodzi w szczególności o krzywdę, którą może wywołać przewlekłość postępowania dyscyplinarnego, należy rozróżnić, po pierwsze, krzywdę, której doznaje urzędnik lub pracownik niezależnie od ewentualnej choroby, a po drugie, krzywdę spowodowaną ewentualną chorobą psychiczną lub nasileniem takiej choroby, której źródłem byłaby przewlekłość wspomnianego postępowania (zob. analogicznie wyrok Sądu z dnia 2 maja 2007 r. w sprawie F-23/05 Giraudy przeciwko Komisji, Zb.Orz.SP s. I-A-1-121, II-A-1-657, pkt 197–202).

150 Zatem żądanie zasądzenia zadośćuczynienia w celu naprawienia pierwszego rodzaju krzywdy jest dopuszczalne bez względu na stan ewentualnego dochodzenia wszczętego swego czasu przez urzędnika na podstawie art. 73 regulaminu pracowniczego.

151 Natomiast zgodnie z orzecznictwem żądanie urzędnika dotyczące zasądzenia odszkodowania i zadośćuczynienia w celu naprawienia szkody materialnej i krzywdy spowodowanej chorobą zawodową co do ogólnej zasady nie jest dopuszczalne do czasu zakończenia postępowania wszczętego na podstawie art. 73 regulaminu pracowniczego.

152 Należy przypomnieć w tym względzie, że system wprowadzony na podstawie art. 73 regulaminu pracowniczego przewiduje odszkodowanie ryczałtowe w przypadku wypadku lub choroby zawodowej bez potrzeby udowadniania przez osobę zainteresowaną jakiegokolwiek uchybienia ze strony instytucji. Ponadto z orzecznictwa wynika, że tylko w okolicznościach, w których okazuje się, że system regulaminu pracowniczego nie zezwala na właściwe odszkodowanie poniesionej szkody, urzędnik ma prawo żądać odszkodowania dodatkowego (wyroki Trybunału: z dnia 8 października 1986 r. w sprawach połączonych 169/83 i 136/84 Leussink przeciwko Komisji, Rec. s. 2801, pkt 13; z dnia 9 września 1999 r. w sprawie C-257/98 P Lucaccioni przeciwko Komisji, Rec. s. I-5251, pkt 22; wyrok Sądu Pierwszej Instancji z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-165/95 Lucaccioni przeciwko Komisji, RecFP s. I-A-203, II-627, pkt 71; ww. wyrok w sprawie Latino przeciwko Komisji, pkt 94).

153 Zatem skarga, w której urzędnik domagał się naprawienia krzywdy doznanej według swojego twierdzenia z powodu choroby zawodowej, wniesiona przed zakończeniem postępowania wszczętego na podstawie art. 73 regulaminu pracowniczego, została uznana za przedwczesną ze względu na to, że na etapie, na którym skarga została wniesiona, nie można było ocenić odpowiedniego charakteru wynikającego z regulaminu pracowniczego odszkodowania, o które zainteresowany mógł się ubiegać (ww. wyrok w sprawie Latino przeciwko Komisji, pkt 94, 95).

154 W niedawno wydanym wyroku Sąd Pierwszej Instancji orzekł jednak, że nie można automatycznie wyciągać wniosku o przedwczesności żądania wypłaty odszkodowania z tytułu zarzucanego instytucji działania niezgodnego z prawem ze względu na niezakończenie procedury medycznej (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Nardone przeciwko Komisji, pkt 56). W wyroku sprecyzowano bowiem, że o ile zazwyczaj urzędnik może w razie potrzeby szybciej i mniejszym kosztem wykazać, że ma prawo do odszkodowania ryczałtowego na podstawie art. 73 regulaminu niż że zostały spełnione warunki niezbędne do powstania pozaumownej odpowiedzialności Wspólnoty, o tyle nie zawsze tak się dzieje (ww. wyrok w sprawie Nardone przeciwko Komisji, pkt 56). To w świetle ekonomii procesowej –

zasady, która wymaga wyważenia różnych czynników występujących w każdym konkretnym przypadku – Sąd Pierwszej Instancji w ww. wyroku w sprawie Latino przeciwko Komisji uzależnił dopuszczalność skargi o zadośćuczynienie na zasadach ogólnych od wyczerpania możliwości otrzymania odszkodowania regulaminowego przewidzianego w art. 73 regulaminu pracowniczego (ww. wyrok w sprawie Nardone przeciwko Komisji, pkt 56).

155 W tym względzie można uściślić, że co się tyczy ustalenia i oceny szkody wynikającej z choroby zawodowej, postępowanie przewidziane w ramach wykonania art. 73 regulaminu pracowniczego należy postrzegać jako lex specialis w stosunku do zasad ogólnych odpowiedzialności pozaumownej (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Giraudy przeciwko Komisji, pkt 193–196).

156 W większości przypadków ustalenie związku przyczynowego między wykonywaniem obowiązków a przywoływaną szkodą, a także ocena szkody wymagają ekspertyzy lekarskiej, w związku z czym ustalenie takiego związku przyczynowego i takiej szkody przez sąd europejski przed zakończeniem postępowania wszczętego na podstawie art. 73 regulaminu pracowniczego, nie miałoby sensu, a nawet nie byłoby możliwe.

157 Tak jest w niniejszym przypadku, co oznacza, że rozwiązanie wskazane w ww. wyroku w sprawie Nardone przeciwko Komisji nie ma tu zastosowania.

158 Rozwiązanie to było podyktowane troską o ekonomię procesową, w „wyjątkowych okolicznościach charakteryzujących [tę] sprawę" (ww. wyrok w sprawie Nardone przeciwko Komisji, pkt 57). W tej sprawie ekspertyza lekarska nie była bowiem konieczna do oceny krzywdy doznanej przez A. Nardone'a i wynikającej z pracy w zakurzonym i brudnym środowisku (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Nardone przeciwko Komisji, pkt 98–123).

159 W niniejszej sprawie natomiast ekspertyza lekarska jest konieczna, aby określić rozmiar szkody fizycznej i psychicznej, która może zostać przypisana warunkom wykonywania przez skarżącego działalności zawodowej.

160 Ponadto wydaje się, że postępowanie wszczęte przez skarżącego na podstawie art. 73 regulaminu pracowniczego niedługo zostanie zakończone, jak to podniosła Komisja na rozprawie. W istocie ze sprawozdania komisji lekarskiej z dnia 5 grudnia 2007 r. wynika, że skarżący powinien zostać ponownie zbadany po upływie około dwóch lat na wniosek strony, która jako pierwsza z nim wystąpi.

161 Ponadto należy przypomnieć, że art. 19 ust. 3 akapit drugi zasad ubezpieczenia przewiduje, że jeżeli po zakończeniu leczenia nie można określić stopnia niezdolności do pracy w sposób ostateczny, sprawozdanie komisji lekarskiej powinno określić dokładny termin, w którym najpóźniej należy dokonać ponownego zbadania sprawy ubezpieczonego. Przepis ten należy bezwzględnie interpretować w sposób zawężający. Gdyby bowiem komisja lekarska mogła kilkakrotnie przekładać datę ponownego zbadania sprawy ubezpieczonego, niektórzy ubezpieczeni nigdy nie otrzymaliby kwoty przewidzianej w art. 73 regulaminu pracowniczego za swojego życia. Ponadto szeroka wykładnia tego przepisu byłaby sprzeczna z pojęciem utrwalenia zdefiniowanego w art. 19 ust. 3 zasad ubezpieczenia, zgodnie z którym skutki wypadku lub choroby zawodowej uznawane są za utrwalone, jeżeli nie zachodzą już w nich zmiany lub zanikają one bardzo powoli i w bardzo ograniczonym zakresie. Zatem pojęcie utrwalenia nie wyklucza zmiany stanu pacjenta, lecz zakłada stabilizację lub bardzo wolną zmianę.

162 Ze wszystkich powyższych rozważań wynika, że w niniejszej sprawie zasada ekonomii procesowej wymaga zakończenia specjalnego postępowania przewidzianego w ramach wykonania art. 73 regulaminu.

163 Z tego względu bez konieczności zajmowania stanowiska co do krytycznych uwag skarżącego dotyczących prowadzenia postępowania wszczętego na podstawie art. 73 regulaminu pracowniczego, w tym krytycznych uwag dotyczących niezastosowania art. 11 ust. 2 nowych zasad ubezpieczenia

i przedstawionych w pkt 139 niniejszego wyroku, żądanie skarżącego w zakresie, w jakim dotyczy naprawienia szkody będącej następstwem choroby zawodowej, na którą zapadł, należy uznać za przedwczesne, a w konsekwencji odrzucić je jako niedopuszczalne. Natomiast podniesione przez skarżącego żądanie zadośćuczynienia w aspekcie krzywdy niezależnej od choroby, na którą skarżący zapadł, należy uznać za dopuszczalne.

B – *Co do istoty*

164 Skarżący twierdzi, że Komisja popełniła wiele błędów, które pozwalają wnioskować o stosowaniu wobec niego mobbingu. Te różnorodne błędy były przyczyną kolejnych napadów i nawrotów depresji nerwowej, na którą skarżący cierpi i która leży u podstaw jego niezdolności do pracy. Poniósł zatem szkodę materialną wynikającą z różnicy między wynagrodzeniem, które otrzymywał jako urzędnik, a rentą inwalidzką, a także doznał szczególnie dotkliwej krzywdy.

165 Tytułem wstępu należy stwierdzić, że w skardze skarżący wnioskował o wyznaczenie biegłego, który miałby za zadanie ustalić wysokość poniesionej przez niego szkody materialnej i doznanej krzywdy. Na rozprawie skarżący nie wspomniał więcej o tym żądaniu i przedstawił zaktualizowaną wycenę swojej szkody i krzywdy, szacując je na kwotę 3 163 602 EUR. Należy to uznać za odstąpienie skarżącego od żądań dotyczących wyznaczenia biegłego.

166 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w ramach żądania odszkodowania i zadośćuczynienia podniesionego przez urzędnika odpowiedzialność Wspólnoty jest uzależniona od łącznego spełnienia szeregu warunków dotyczących bezprawności działania zarzucanego instytucjom, rzeczywistego charakteru szkody i istnienia związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy zarzucanym działaniem i jakoby poniesioną szkodą (wyrok Trybunału z dnia 21 lutego 2008 r. w sprawie C-348/06 P Komisja przeciwko Girardot, Zb.Orz. s. I-833, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo; wyrok Sądu Pierwszej Instancji z dnia 6 maja 2009 r. w sprawie T-12/08 P M przeciwko EMEA, Zb.Orz.SP s. I-B-1-31, II-B-1-159, pkt 98).

167 Należy najpierw zbadać, czy Komisja popełniła błąd powodujący powstanie po jej stronie odpowiedzialności.

1. W przedmiocie błędów zarzucanych Komisji

168 Skarżący przywołuje osiem zarzutów na poparcie swojej skargi o stwierdzenie odpowiedzialności odszkodowawczej. Skarżący zarzuca co do istoty:

— nieuzasadnione jego zdaniem obwinienie go w „sprawie Berthelota” (zarzut pierwszy);

— różne naruszające prawo do obrony braki i uchybienia dochodzeń administracyjnych (zarzut drugi);

— naruszenie zasady zachowania poufności dochodzeń OLAF-u (zarzut trzeci);

— bezprawne zniesienie immunitetu jurysdykcyjnego (zarzut czwarty);

— bezprawne podjęcie wobec niego decyzji o przeniesieniu (zarzut piąty);

— różne bezprawne działania w toku postępowania w sprawie uznania zawodowego podłoża choroby skarżącego (zarzut szósty);

— bezprawność opinii wydanej przez Komitet ds. Inwalidztwa w dniu 29 października 2004 r. (zarzut siódmy);

— bezprawne wszczęcie i kontynuowanie postępowania dyscyplinarnego przeciwko niemu (zarzut ósmy).

a) W przedmiocie zarzutu pierwszego, dotyczącego nieuzasadnionego zdaniem skarżącego obwinienia go w „sprawie Berthelota”

Argumenty stron

169 W zarzucie pierwszym skarżący powołuje się na całkowicie nieuzasadnione jego zdaniem obwinienie go w „sprawie Berthelota”. Uznając go przy braku jakichkolwiek dowodów za głównego inspiratora „sprawy Berthelota”, „[f]ormułując tak poważne oskarżenia bez najmniejszego dowodu świadczącego przeciwko [niemu], ukrywając przed belgijskimi organami sądowymi istotne uwagi [, które przedstawił], utrzymując je tak długo bez podjęcia choćby w najmniejszym zakresie obowiązku przeprowadzenia dochodzenia celem ich weryfikacji, a nawet wszczynając dochodzenie dyscyplinarne przeciwko [niemu]”, Komisja jego zdaniem uchybiła obowiązkowi staranności i pomocy, naruszyła zasadę dobrej administracji i uzasadnione oczekiwania zainteresowanego, a także motyw 10 rozporządzenia nr 1073/1999, który wyraża zasadę stanowiącą, że wnioski dochodzenia OLAF-u są oparte wyłącznie na podstawie elementów posiadających wartość dowodową.

170 W decyzji z dnia 10 listopada 2005 r. oddalającej wniosek skarżącego organ powołujący uznał, że argumenty skarżącego podniesione w zarzucie pierwszym dotyczą istoty postępowania dyscyplinarnego.

171 W odpowiedzi na ten argument skarżący uściślił w skardze, że zarzut ten wykracza poza zarzut ósmy jego skargi, który dotyczy nieprawidłowości postępowania dyscyplinarnego.

Ocena Sądu

172 W zakresie, w jakim argumenty podniesione w niniejszym zarzucie mają ścisły związek z zarzutem ósmym, w którym skarżący krytykuje decyzję dotyczącą wszczęcia wobec niego postępowania dyscyplinarnego, argumenty te zostaną zbadane w ramach tegoż zarzutu.

173 W zakresie, w jakim niniejszy zarzut można zrozumieć jako krytykę faktu, że dochodzenia OLAF-u i IDOC dotyczyły skarżącego, należy sprecyzować, że instytucja posiada szerokie uprawnienia dyskrecjonalne, jeżeli chodzi o wszczynanie i prowadzenie dochodzeń administracyjnych, pod warunkiem że istnieje racjonalne podejrzenie popełnienia naruszenia dyscyplinarnego.

174 W niniejszej sprawie skarżący był szefem gabinetu E. Cresson, członka Komisji, w momencie gdy miało miejsce niezgodne z prawem zaszeregowanie R. Berthelota, jeżeli chodzi o tabelę wynagrodzeń, i jego zatrudnienie, również niezgodne z prawem, w WCB. Ponadto skarżący został wymieniony w niektórych zeznaniach urzędników i pracowników. W szczególności pani T., asystentka w WCB, twierdziła, że wysłała skarżącemu, na jego wyraźne polecenie, notatkę w sprawie możliwości przeszeregowania R. Berthelota i jego ewentualnego zatrudnienia w charakterze zewnętrznego pracownika naukowego w WCB.

175 Należy zatem uznać za uzasadnione, że OLAF i IDOC podczas prowadzonych dochodzeń sprawdzały, czy skarżący jako szef gabinetu odegrał rolę w stwierdzonych nieprawidłowościach, a jeżeli tak było, na czym ta rola polegała.

176 Przy uwzględnieniu, że w kontekście sprawy „Berthelota” występują elementy, które mogą wywoływać racjonalne podejrzenie wobec skarżącego, zarzut w zakresie dotyczącym wszczęcia i prowadzenia dochodzeń wobec zainteresowanego, musi zostać oddalony.

b) W przedmiocie zarzutu drugiego, dotyczącego naruszających prawo do obrony braków i uchybień dochodzeń administracyjnych

Argumenty stron

177 Zarzut drugi jest podzielony na dwie części. W pierwszej części zarzutu skarżący podnosi różne naruszające prawo do obrony braki i uchybienia w prowadzeniu dochodzeń administracyjnych. W drugiej części zarzutu krytykuje brak bezstronności organów, które prowadziły dochodzenia administracyjne.

178 W pierwszej części zarzutu skarżący wysuwa następujące argumenty.

179 W pierwszej kolejności zdaniem skarżącego został on „wypchnięty na przód sceny", podczas gdy inne osoby, które brały udział w przeszeregowaniu R. Berthelota w tabeli wynagrodzeń i jego zatrudnieniu w WCB nie zostały obwinione.

180 W drugiej kolejności niektóre wnioski dowodowe, które skarżący sformułował, nie wzbudziły jego zdaniem najmniejszego zainteresowania organów odpowiedzialnych za prowadzenie dochodzeń. Po pierwsze, OLAF odmówił uwzględnienia terminarza, który skarżący chciał przekazać. Po drugie, Komisja, OLAF i IDOC nie dążyły do zweryfikowania odpowiedzi udzielonej przez L., dyrektora Dyrekcji Personelu i Administracji w DG ds. Badań Naukowych, na pytanie, dlaczego wejście trzech urzędników do budynku Breydel w Brukseli na zebranie, które rzekomo miało się odbyć w listopadzie 1996 r., nie zostało odnotowane w odpowiednim rejestrze. Po trzecie, osoby prowadzące dochodzenie nigdy nie przesłuchały pani M., kierującej sekretariatem szefa gabinetu w czasie zaistnienia okoliczności faktycznych sprawy. Po czwarte, nie uwzględniono sprzeczności i rozbieżności między różnymi zeznaniami.

181 W trzeciej kolejności naruszone zostało prawo skarżącego do obrony w wyniku upoważnienia zespołu dziennikarzy RTBF do wstępu do pomieszczeń OLAF-u i sfilmowania poufnych dokumentów bezpośrednio dotyczących skarżącego w celu ich pokazania w programie o dużej oglądalności zatytułowanym „W imieniu prawa" w dniu 27 grudnia 2000 r.

182 W czwartej kolejności notatka z dnia 18 marca 2002 r. zawierająca uwagi skarżącego nie została załączona do sprawozdania z uzupełniającego dochodzenia administracyjnego z dnia 22 lutego 2002 r.

183 W drugiej części zarzutu skarżący podnosi w szczególności postawę osoby kierującej dochodzeniem, pani D., która w pierwszej kolejności nie uwzględniła sprawozdania z przesłuchania zainteresowanego w notatce z dnia 27 marca 2001 r., w drugiej kolejności przedstawiła w piśmie skierowanym do E. Cresson w dniu 23 listopada 2001 r. obciążające go okoliczności faktyczne jako ustalone, a w trzeciej kolejności nie włączyła jego notatki z dnia 18 marca 2002 r. do sprawozdania z uzupełniającego dochodzenia administracyjnego z dnia 22 lutego 2002 r.

184 Komisja przypomina w pierwszej kolejności, że zasada równego traktowania urzędników nie może być interpretowana w ten sposób, że urzędnik ukarany za uchybienie wymogom określonym w regulaminie ma podstawę w celu uniknięcia środka, który został na niego nałożony, do powoływania się na okoliczność, iż inny urzędnik, który uchybił wspomnianym wymogom, nie został ukarany. Zasada ta znajduje zastosowanie a fortiori w niniejszej sprawie, gdyż skarżący nie został ukarany.

185 W drugiej kolejności Komisja kwestionuje stwierdzenie skarżącego, że przywołane przez niego okoliczności faktyczne nie zostały uwzględnione. Sprawozdania z dochodzeń są w istocie formułowane nie w trybie twierdzącym, lecz jako przypuszczenia i znajduje się w nich wzmianka o wszelkich rozbieżnościach w oświadczeniach różnych przesłuchiwanych urzędników.

186 W trzeciej kolejności Komisja podnosi, że notatka skarżącego z dnia 18 marca 2002 r. zawierała głównie stwierdzenia zawarte w oświadczeniu z dnia 12 września 2001 r. załączonym do sprawozdania z dochodzenia IDOC. Zatem nie było potrzeby zmiany projektu sprawozdania przekazanego skarżącemu do skomentowania, ponieważ uwagi zawarte w notatce zostały już uwzględnione podczas redagowania sprawozdania.

187 Jeżeli chodzi o drugą część zarzutu, Komisja argumentuje, że w notatce z dnia 23 listopada 2001 r. skierowanej do E. Cresson pani D. nie zajęła stanowiska, a jedynie przekazała zeznanie. Nie można zatem mówić o braku bezstronności w tej notatce. Jeżeli chodzi o notatkę skarżącego z dnia 18 marca 2002 r., Komisja odsyła do argumentów wysuniętych w komentarzu do pierwszej części zarzutu.

Ocena Sądu

188 Jeżeli chodzi w pierwszej kolejności o argument, że inne osoby, które brały udział w przeszeregowaniu R. Berthelota w tabeli wynagrodzeń i jego zatrudnieniu w WCB, nie zostały obwinione, należy przypomnieć, że instytucja posiada szerokie uprawnienia dyskrecjonalne, jeżeli chodzi o wszczynanie i prowadzenie dochodzeń administracyjnych, pod warunkiem że istnieje racjonalne podejrzenie popełnienia naruszenia dyscyplinarnego (zob. pkt 173 powyżej).

189 Przy uwzględnieniu po pierwsze tych szerokich uprawnień dyskrecjonalnych, a po drugie istnienia elementów, które mogą wywoływać racjonalne podejrzenie wobec skarżącego (zob. pkt 176 powyżej), argument, że niektórzy urzędnicy nie byli objęci dochodzeniami administracyjnymi, nie pozwala stwierdzić braków lub uchybień w kwestii prawa do obrony podniesionych w pierwszej części zarzutu.

190 W drugiej kolejności, jeżeli chodzi o argumenty skarżącego, że niektóre sformułowane przez niego wnioski dowodowe nie zostały uwzględnione przez organy kierujące dochodzeniami, zainteresowany nie wykazał, że wspomniane organy nie uwzględniły w aktach przedstawionych przez niego wniosków dowodowych i nie zbadały ich.

191 Jeżeli chodzi, w trzeciej kolejności, o argument skarżącego, że notatka z dnia 18 marca 2002 r. nie została uwzględniona w uzupełniającym sprawozdaniu z dochodzenia administracyjnego IDOC, należy stwierdzić, że notatka ta nie zawierała wzmianki o żadnych nowych okolicznościach faktycznych w stosunku do zeznania zainteresowanego załączonego do sprawozdania. Ponadto prawo urzędnika do wypowiadania się na temat okoliczności faktycznych, które go dotyczą, nie oznacza obowiązku zmiany wniosków sprawozdania przez osoby prowadzące dochodzenie w zależności od żądań przedstawionych przez przesłuchiwanego urzędnika.

192 Wreszcie w czwartej kolejności argumenty skarżącego oparte na braku bezstronności organów kierujących dochodzeniami należy oddalić. Po pierwsze, fakt, że w notatce z dnia 27 marca 2001 r. osoba kierująca dochodzeniem, pani D., nie załączyła streszczenia przesłuchania skarżącego, nie stanowi dowodu na brak bezstronności, jako że zostało one załączone do sprawozdania końcowego IDOC. Po drugie, jak słusznie stwierdziła Komisja, błędne jest twierdzenie, że w piśmie z dnia 23 listopada 2001 r. skierowanym do E. Cresson, pani D. przedstawiła obciążające skarżącego okoliczności jako ustalone: w tym piśmie pani D. wystąpiła jedynie z wnioskiem do byłego członka Komisji o wyjaśnienia dotyczące zeznania pani T., asystentki w WCB. Po trzecie, jeżeli chodzi o argument, że notatka z dnia 18 marca 2002 r. nie została włączona do sprawozdania z uzupełniającego dochodzenia administracyjnego IDOC, powyżej sprecyzowano, że prawo urzędnika do wypowiadania się na temat okoliczności faktycznych, które go dotyczą, nie oznacza obowiązku zmiany wniosków sprawozdania przez osoby prowadzące dochodzenie w zależności od żądań przedstawionych przez przesłuchiwanego urzędnika.

193 Argument dotyczący domniemanego upoważnienia udzielonego przez Komisję ekipie dziennikarzy RTBF do sfilmowania poufnego dokumentu dotyczącego skarżącego zostanie zbadany w ramach zarzutu trzeciego dotyczącego naruszenia zasady poufności dochodzeń OLAF-u, w którym przywołane zostały te same okoliczności faktyczne.

194 Zatem z wyjątkiem tego ostatniego argumentu, który zostanie poddany ocenie przy badaniu zarzutu trzeciego, naruszenie prawa do obrony, podniesione przez skarżącego w zarzucie drugim, jest bezzasadne.

c) W przedmiocie zarzutu trzeciego dotyczącego naruszenia zasady poufności dochodzeń OLAF-u

Argumenty stron

195 Trzeci zarzut dotyczy naruszenia zasady poufności dochodzeń OLAF-u. Skarżący utrzymuje, że w 2000 r. OLAF lub Komisja upoważniły telewizję RTBF do wstępu do pomieszczeń OLAF-u w celu zapoznania się z dotyczącymi go ściśle poufnymi dokumentami oraz do sfilmowania niektórych z nich. W ten sposób protokół z jego przesłuchania przez OLAF, zaklasyfikowany jako „tajny", został pokazany w programie telewizyjnym o dużej oglądalności zatytułowanym „W imieniu prawa" i nadanym w dniu 27 grudnia 2000 r., w wyniku czego skarżący został publicznie obwiniony.

196 Ponadto Komisja jego zdaniem naruszyła obowiązek udzielenia pomocy skarżącemu, ponieważ nie wykazała najmniejszej inicjatywy w odniesieniu do znalezienia osób odpowiedzialnych za rozpowszechnienie tego dokumentu i przywrócenia czci skarżącemu.

197 Komisja kwestionuje dopuszczalność tego zarzutu, twierdząc, że został podniesiony przez skarżącego w zażaleniu z dnia 14 października 2004 r. na decyzję o przeniesieniu. Komisja poinformowała, że zażalenie to było przedmiotem decyzji oddalającej wydanej przez organ powołujący w dniu 15 marca 2005 r., od której skarżący nie odwołał się w terminie przewidzianym w art. 91 regulaminu pracowniczego.

198 Pomocniczo Komisja uważa ten zarzut za bezzasadny i zaprzecza, że upoważniła RTBF do zapoznania się z dokumentami dotyczącymi skarżącego.

199 Komisja uściśla po pierwsze, że OLAF w interesie publicznym, jakim jest informowanie społeczeństwa, i zgodnie z własną strategią komunikacyjną udostępnia audiowizualnym środkom przekazu ogólne ujęcia swoich pomieszczeń w postaci bazy danych ujęć i upoważnia media do kręcenia ogólnych ujęć w swoich pomieszczeniach bez dostępu do dokumentów i miejsc o szczególnym znaczeniu.

200 Komisja podnosi po drugie, że protokół przesłuchania skarżącego przez OLAF został przekazany belgijskim organom sądowym, a ponieważ podmioty zewnętrzne wobec Komisji były jego odbiorcami, nie można stwierdzić, że to ona umożliwiła dostęp do tego dokumentu dziennikarzom RTBF.

201 Komisja kwestionuje zatem występowanie jakiegokolwiek związku między ogólnymi ujęciami pomieszczeń OLAF-u a ujęciem rozpatrywanego dokumentu poufnego. Komisja wyraża ubolewanie z powodu przecieków, lecz kwestionuje fakt, że ponosi za nie odpowiedzialność, i podkreśla, że ciężar dowodu spoczywa na skarżącym.

202 Jeżeli chodzi o domniemane naruszenie obowiązku udzielenia pomocy, Komisja stwierdziła, że skarżący nie zwrócił się do niej z wnioskiem sformułowanym na podstawie art. 24 regulaminu pracowniczego.

Ocena Sądu

- W przedmiocie dopuszczalności zarzutu

203 Prawdą jest, że ukazanie poufnych dokumentów podczas programu telewizyjnego z dnia 27 grudnia 2000 r. zostało podniesione w zażaleniu skarżącego z dnia 14 października 2004 r., oddalonym decyzją organu powołującego, od której skarżący nie wniósł odwołania na podstawie art. 91 regulaminu pracowniczego. W zażaleniu tym skarżący podniósł w jednym zdaniu, że jego zdaniem poufne dokumenty, które go dotyczyły, zostały pokazane w programie „W imieniu prawa", aby zilustrować „liczne środki mobbingu", których był ofiarą w związku ze „sprawą Cresson", a których tylko jednym z aspektów jest dotyczące go przeniesienie.

204 Jednakże jedynym przedmiotem tego zażalenia był wniosek o wycofanie decyzji o przeniesieniu. Zażalenie nie miało za przedmiot wniosku o odszkodowanie na rzecz zainteresowanego z powodu zarzucanych błędów popełnionych przez Komisję.

205 Dopuszczalne jest tymczasem, aby urzędnik powoływał się na ten sam zarzut, na ten sam argument lub tę samą okoliczność faktyczną na poparcie kilku zażaleń, których przedmiot jest prawnie odrębny (zob. analogicznie wyrok Sądu Pierwszej Instancji z dnia 19 września 2008 r. w sprawie T-253/06 P Chassagne przeciwko Komisji, Zb.Orz.SP s. I-B-1-43, II-B-1-295, pkt 149).

206 Zarzut niedopuszczalności podniesiony przez Komisję powinien zatem zostać oddalony.

- W przedmiocie zasadności zarzutu

207 Zbadanie zasadności tego zarzutu wymaga najpierw krótkiego streszczenia spornego fragmentu programu „W imieniu prawa".

208 W krótkim fragmencie programu pojawiło się nazwisko skarżącego i nadane zostało ujęcie, które w komentarzu towarzyszącym zdjęciom z programu zostało przedstawione jako protokół przesłuchania skarżącego przez OLAF.

209 Nazwisko skarżącego pojawiło się w kontekście wywiadu z panem H., kierującym spółką H. Opowiadał on, jak zjawił się w gabinecie E. Cresson bez zaproszenia, aby zwrócić się o pokrycie przez gabinet czynszu za mieszkanie zajmowane przez R. Berthelota, dotychczas opłacanego przez spółkę H. Wyjaśnił, że wówczas ze zdziwieniem odkrył, iż zmieniła się osoba na stanowisku szefa gabinetu, a nowy szef gabinetu, tj. skarżący, wyrzucił go bez ogródek za drzwi, pytając, co mają znaczyć te żarty. Następnie pojawiło się kilka ujęć pomieszczeń OLAF-u, a potem krótkie ujęcie nieczytelnego na ekranie dokumentu, który został przedstawiony przez dziennikarza jako protokół przesłuchania skarżącego przez OLAF i skomentowany przez niego w następujący sposób:

„Sprawozdanie z dochodzenia OLAF-u zawiera przesłuchanie [skarżącego]. Potwierdza ono, że R. Berthelot pojawił się raz lub dwa razy w towarzystwie H. w sekretariacie E. Cresson".

210 Następnie w programie poruszono inny aspekt sprawy.

211 Zatem podczas spornego programu nazwisko skarżącego i fragment protokołu jego przesłuchania przez OLAF zostały przytoczone w sposób lakoniczny i incydentalny, przy czym zainteresowany nie został osobiście obwiniony.

212 Nawet jeżeli skarżący nie został osobiście obwiniony, należy wyrazić ubolewanie, że dokument przedstawiony w komentarzu towarzyszącym zdjęciom z programu jako protokół jego przesłuchania przez OLAF został pokazany podczas rozpatrywanego programu.

213 Zgodnie z orzecznictwem w ramach skargi o odszkodowanie do strony skarżącej należy wykazanie, czy spełnione są przesłanki powstania odpowiedzialności pozaumownej Unii Europejskiej. Istnieje jednakże pewne ograniczenie tej zasady, w przypadku gdy fakt wyrządzający szkodę mógł być spowodowany kilkoma różnymi przyczynami i gdy pozwana instytucja nie dostarczyła żadnego dowodu umożliwiającego ustalenie, której z tej przyczyn można przypisać ten fakt, podczas gdy znajduje się ona w najkorzystniejszej pozycji, aby dostarczyć dowodów w tym względzie, w związku czym pojawiająca się niepewność powinna ją obciążać (zob. podobnie wyrok Sądu Pierwszej Instancji z dnia 8 lipca 2008 r. w sprawie T-48/05 Franchet i Byk przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1585, pkt 182, 183).

214 Jednakże w niniejszej sprawie nie można uznać, że Komisja znajdowała się w najkorzystniejszej pozycji, aby dostarczyć dowody pozwalające ustalić przyczynę przecieku. W konsekwencji niepewność co do pochodzenia tego przecieku nie może jej obciążać.

215 Komisja słusznie utrzymuje bowiem, że ona sama i OLAF nie były jedynymi organami posiadającymi protokół przesłuchania skarżącego przez OLAF, ponieważ OLAF przekazał go belgijskim organom krajowym w celu ewentualnego wszczęcia postępowania sądowego.

216 Ponadto Komisja uściśla, że OLAF w ramach interesu publicznego, jakim jest informowanie społeczeństwa, i własnej strategii komunikacyjnej, udostępnia audiowizualnym środkom przekazu ogólne ujęcia swoich pomieszczeń w postaci bazy danych ujęć i upoważnia media do kręcenia ogólnych ujęć w swoich pomieszczeniach. Nie można zatem ustalić żadnego związku między ogólnymi ujęciami pomieszczeń OLAF-u a ujęciem dokumentu przedstawionego podczas programu jako protokół przesłuchania skarżącego.

217 Ponadto, jeżeli chodzi o zarzut, zgodnie z którym Komisja naruszyła obowiązek udzielania pomocy, należy stwierdzić, że skarżący nie złożył wniosku o udzielenie pomocy na podstawie art. 24 regulaminu pracowniczego. Wobec braku szczególnych okoliczności Komisja nie miała obowiązku spontanicznie udzielać pomocy skarżącemu. Tylko takie okoliczności mogą bowiem zobowiązać instytucję do podjęcia – bez uprzedniego wniosku zainteresowanego, lecz z własnej inicjatywy – określonego działania wspomagającego (wyrok Trybunału z dnia 12 czerwca 1986 r. w sprawie 229/84 Sommerlatte przeciwko Komisji, Rec. s. 1805, pkt 20; postanowienie Sądu z dnia 31 maja 2006 r. w sprawie F-91/05 Frankin i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz.SP s. I-A-1-25, II-A-1-83, pkt 23, 24).

218 Zarzut dotyczący naruszenia przez instytucję obowiązku udzielenia pomocy należy w konsekwencji oddalić.

219 Z całości powyższych rozważań wynika, że zarzut trzeci należy oddalić jako bezzasadny.

d) W przedmiocie zarzutu czwartego, dotyczącego bezprawnego zniesienia immunitetu jurysdykcyjnego skarżącego

Argumenty stron

220 Skarżący wskazuje w tym zarzucie na nieprawidłowość decyzji, o której został poinformowany w dniu 7 lutego 2001 r., w sprawie zniesienia immunitetu jurysdykcyjnego, z którego korzystał.

221 Skarżący utrzymuje, że decyzja w sprawie zniesienia immunitetu urzędnika stanowi poważny środek oraz że z tego względu powinien on zostać przesłuchany przed jej podjęciem, tak jak to miało miejsce w przypadku pana W, dyrektora generalnego DG ds. Przemysłu.

222 Skarżący podnosi ponadto, że decyzja o zniesieniu jego immunitetu jurysdykcyjnego, skierowana do belgijskiego sędziego śledczego, nie została mu przekazana oraz że nie był w stanie ustalić, czy była ona dostatecznie uzasadniona.

223 Wreszcie skarżący uznaje, że decyzja o zniesieniu jego immunitetu jurysdykcyjnego jest dla niego dyskryminująca i stanowi nadużycie władzy ze względu na to, że niektóre osoby zachowały immunitet pomimo udziału w „sprawie Berthelota".

224 Komisja odpowiada, że instytucje mają obowiązek współpracować z sądami karnymi oraz że w niniejszej sprawie żaden interes Wspólnot nie uzasadniał odmowy zniesienia immunitetu jurysdykcyjnego skarżącego.

225 Komisja uważa, że nie istnieje obowiązek przesłuchania urzędnika przed podjęciem decyzji o zniesieniu jego immunitetu jurysdykcyjnego, jako że korzysta on z prawa do obrony w ramach postępowania karnego, które może zostać wszczęte przeciwko niemu w następstwie tego środka. Komisja utrzymuje, że – przy założeniu, iż stwierdzenie skarżącego dotyczące wcześniejszego przesłuchiwania dyrektora generalnego DG ds. Przemysłu jest prawdziwe – sprawa ta nie stworzyła precedensu zobowiązującego instytucję do systematycznego przesłuchiwania urzędników przed przychyleniem się do wniosku o zniesienie immunitetu sformułowanego przez organ karny. Instytucja posiada w tym względzie uprawnienia dyskrecjonalne.

Ocena Sądu

226 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem urzędnik, który nie zaskarżył w terminach przewidzianych w art. 90 i 91 regulaminu pracowniczego niekorzystnej dla niego decyzji organu powołującego, nie może powoływać się na domniemaną bezprawność tej decyzji w ramach skargi o odszkodowanie (wyrok Trybunału z dnia 7 października 1987 r. w sprawie 401/85 Schina przeciwko Komisji. Rec. s. 3911, pkt 9; wyrok Sądu Pierwszej Instancji z dnia 27 czerwca 1991 r. w sprawie T-156/89 Valverde Mordt przeciwko Trybunałowi Sprawiedliwości, Rec. s. II-407, pkt 144).

227 Ponieważ skarżący nie zaskarżył w terminach przewidzianych w art. 90 i 91 regulaminu pracowniczego aktu, którym jego immunitet jurysdykcyjny został uchylony i o którym został poinformowany pismem DG ds. Personelu i Administracji z dnia 7 lutego 2001 r., należy zbadać charakter tego aktu, aby ustalić, czy stanowi on akt niekorzystny, czy też postępowanie niemające charakteru władczego.

228 Kwestię tę Sąd musi zbadać z urzędu w zakresie, w jakim wiąże się ona z poszanowaniem postępowania poprzedzającego wniesienie skargi i terminów odwołania.

229 Aktami niekorzystnymi dla urzędnika są środki wywołujące wiążące skutki prawne mogące naruszać interesy zainteresowanego poprzez istotną zmianę jego sytuacji prawnej (wyrok Trybunału z dnia 14 lutego 1989 r. w sprawie 346/87 Bossi przeciwko Komisji, Rec. s. 303, pkt 23).

230 Orzeczono, że o ile przywileje i immunitety przyznane protokołem Wspólnotom Europejskim mają jedynie charakter funkcjonalny, gdyż stawiają sobie za cel uniknięcie przeszkody na drodze działania i niezależności Wspólnot, o tyle nie zmienia to faktu, że przyznano je w sposób wyraźny urzędnikom i innym pracownikom instytucji Wspólnot. Fakt, iż przywileje i immunitety obowiązują we wspólnotowym interesie publicznym, uzasadnia przyznaną instytucjom kompetencję do uchylenia w razie potrzeby immunitetu, lecz nie oznacza, że te przywileje i immunitety zostały przyznane Wspólnotom, a nie bezpośrednio jej urzędnikom i innym pracownikom. Protokół rodzi więc w odniesieniu do tych osób podmiotowe prawo (zob. wyrok Sądu Pierwszej Instancji z dnia 15 października 2008 r. w sprawie T-345/05 Mote przeciwko Parlamentowi, Zb.Orz. s. II-2849, pkt 27, 28).

231 Immunitet jurysdykcyjny, o którym mowa w art. 12 protokołu w sprawie przywilejów i immunitetów, chroni urzędników i pracowników przed postępowaniem wszczętym przez organy państw członkowskich ze względu na dokonane przez nich czynności służbowe. Zatem decyzja o uchyleniu immunitetu urzędnika lub pracownika zmienia jego sytuację prawną przez sam fakt uchylenia tej ochrony i przywrócenia mu statusu osoby podlegającej powszechnie obowiązującemu prawu państw

członkowskich, co sprawia, że podlega on, bez konieczności zastosowania żadnych pośrednich przepisów, środkom, w szczególności zaś zatrzymaniu i pociągnięciu do odpowiedzialności przed sądem, ustanowionym w tym powszechnie obowiązującym prawie (zob. analogicznie ww. wyrok w sprawie Mote przeciwko Parlamentowi, pkt 34).

232 Uprawnienia dyskrecjonalne przysługujące krajowym organom po uchyleniu immunitetu w kwestii podjęcia lub umorzenia postępowania wszczętego przeciwko urzędnikowi lub pracownikowi pozostają bez wpływu na fakt, że decyzja o uchyleniu immunitetu dotyczy bezpośrednio jego sytuacji prawnej, ponieważ skutki związane z tą decyzją ograniczają się do uchylenia ochrony, z której korzystał on jako urzędnik lub pracownik i nie wynika z niej konieczność jakiegokolwiek dodatkowego środka służącego jej wdrożeniu. (zob. analogicznie ww. wyrok w sprawie Mote przeciwko Parlamentowi, pkt 35).

233 Z powyższych rozważań wynika, że decyzja, którą Komisja uchyliła immunitet jurysdykcyjny skarżącego, stanowi dla niego akt niekorzystny.

234 Ponieważ skarżący nie zaskarżył jednak decyzji uchylającej jego immunitet jurysdykcyjny w terminach przewidzianych w art. 90 i 91 regulaminu pracowniczego, niedopuszczalne jest powoływanie się na bezprawność tej decyzji w ramach skargi o odszkodowanie.

235 W konsekwencji zarzut czwarty należy odrzucić jako niedopuszczalny.

e) W przedmiocie zarzutu piątego, dotyczącego bezprawności decyzji o przeniesieniu skarżącego

Argumenty stron

236 Według skarżącego decyzja o przeniesieniu nie jest dostatecznie uzasadniona, została podjęta z naruszeniem interesu służby i stanowi ukrytą karę dyscyplinarną.

237 Komisja kwestionuje dopuszczalność tego zarzutu. Decyzja o przeniesieniu była bowiem przedmiotem zażalenia z dnia 14 października 2004 r., które zostało oddalone decyzją organu powołującego z dnia 15 marca 2005 r. Tymczasem skarżący nie zaskarżył sądownie tej decyzji w terminie wyznaczonym w art. 91 regulaminu pracowniczego.

238 Pomocniczo Komisja oświadcza, że decyzja o przeniesieniu opierała się na interesie służby, i przypomina o szerokich uprawnieniach dyskrecjonalnych, którymi dysponują instytucje w ramach organizacji swoich służb.

Ocena Sądu

239 Zgodnie z tym, co przypomniano w ramach zarzutu czwartego, urzędnik, który nie zaskarżył niekorzystnej dla niego decyzji organu powołującego w terminach przewidzianych w art. 90 i 91 regulaminu pracowniczego, nie może powoływać się na domniemaną bezprawność tej decyzji w ramach skargi o odszkodowanie.

240 W niniejszej sprawie na podstawie art. 90 regulaminu pracowniczego w dniu 19 października 2004 r. skarżący złożył zażalenie opatrzone datą 14 października tego samego roku na decyzję o przeniesieniu, która go dotyczyła, lecz nie złożył skargi sądowej na podstawie art. 91 regulaminu pracowniczego na decyzję organu powołującego z dnia 15 marca 2005 r. oddalającą jego zażalenie.

241 Z powyższych rozważań wynika, że skarżący nie może powoływać się na domniemaną bezprawność decyzji o przeniesieniu w ramach niniejszej skargi o odszkodowanie.

242 Zarzut piąty należy zatem odrzucić jako niedopuszczalny.

f) W przedmiocie zarzutu szóstego, dotyczącego nieprawidłowości podczas postępowania wszczętego na podstawie art. 73 regulaminu pracowniczego

243 Zarzut dzieli się na dwie części. Pierwsza część zarzutu dotyczy decyzji wykluczającej założenie, że skarżący mógł być ofiarą wypadku przy pracy, a druga część – decyzji o powierzeniu IDOC dochodzenia uzupełniającego.

244 Ponadto w pismach, które skierował do Sądu, a następnie podczas rozprawy skarżący podniósł różne nieprawidłowości, które miały miejsce podczas postępowania prowadzonego na podstawie art. 73 regulaminu pracowniczego. W szczególności wskazywał na „błędne koło" i „piekielną spiralę", na które skazała go Komisja: z jednej strony bowiem nieuzasadnione przedłużenie postępowania wszczętego na podstawie art. 73 regulaminu pracowniczego utrwala sytuację niepewności, w której skarżący znajduje się od lat i nie pozwala na ustabilizowanie się jego stanu zdrowia, a z drugiej strony Komisja odmawia wypłaty odszkodowania na jego rzecz, dopóki jego stan zdrowia nie ustabilizuje się.

245 Należy przypomnieć, że o ile art. 48 § 2 akapit pierwszy regulaminu Sądu Pierwszej Instancji, znajdujący zastosowanie mutatis mutandis, wprowadza zakaz podnoszenia nowych zarzutów w toku postępowania, chyba że ich podstawą są okoliczności prawne i faktyczne ujawnione dopiero w toku postępowania, zarzut, który stanowi poszerzenie zarzutu podniesionego wcześniej, musi być jednak uznany za dopuszczalny (wyrok Trybunału z dnia 26 kwietnia 2007 r. w sprawie C-412/05 P Alcon przeciwko OHIM, Zb.Orz. s. I-3569, pkt 38).

246 W niniejszej sprawie dodatkowe krytyczne uwagi skarżącego nie opierają się na okolicznościach faktycznych i prawnych, które zostały ujawnione w toku postępowania, i jako że zostały podniesione tylko w kontekście kwestii niedopuszczalności w związku z przedwczesnością żądania odszkodowania za szkodę związaną z chorobą zawodową, nie mogą zostać uznane za poszerzenie dwóch części zarzutu szóstego lub innych podniesionych wcześniej zarzutów.

247 Ponadto w dniu 18 lutego 2009 r. skarżący złożył do Sądu trzecią skargę zarejestrowaną pod sygnaturą F-12/09, w której zwrócił się w szczególności o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji z dnia 28 kwietnia 2008 r. odmawiającej rozstrzygania w kwestii zastosowania art. 73 ust. 2 lit. b) regulaminu pracowniczego, i naprawienie szkody wyrządzonej mu w wyniku wszystkich błędów zarzucanych Komisji popełnionych w toku zarządzanego przez nią postępowania w sprawie uznania zawodowego podłoża jego choroby, w tym w wyniku nieuzasadnionego przedłużania tego postępowania.

248 Powyższe uwagi krytyczne należy zatem oddalić jako niedopuszczalne w tej skardze, co oznacza, że do Sądu należy jedynie zbadanie dwóch części zarzutu podniesionego w skardze.

W przedmiocie części pierwszej zarzutu, dotyczącej zdaniem skarżącego nieuzasadnionego wykluczenia założenia o wypadku przy pracy

- Argumenty stron

249 Skarżący podnosi, że od czasu pierwszego zgłoszenia z dnia 25 lipca 2003 r., a następnie regularnie w toku postępowania, twierdził, że cierpi na chorobę zawodową lub doznał wypadku przy pracy. Tymczasem Komisja nie zbadała, czy był ofiarą wypadku przy pracy.

250 Komisja odpowiada, że w obliczu okoliczności niniejszej sprawy i własnych zgłoszeń skarżącego podjęła słuszną decyzję o wszczęciu postępowania dotyczącego uznania nie wypadku, lecz choroby o podłożu zawodowym.

- Ocena Sądu

251 Artykuł 2 starych zasad ubezpieczenia mających zastosowanie wtedy, gdy skarżący składał zgłoszenia, definiuje wypadek jako każde zdarzenie lub czynnik zewnętrzny o charakterze nagłym, gwałtownym lub anormalnym i o negatywnych skutkach dla zdrowia fizycznego lub psychicznego urzędnika.

252 Zgodnie z art. 16 starych zasad ubezpieczenia urzędnik poszkodowany w wypadku lub osoby uprawnione powinni zgłosić wypadek administracji instytucji, której podlega ubezpieczony. W zgłoszeniu należy szczegółowo określić godzinę i datę, przyczyny oraz okoliczności wypadku, a także nazwiska świadków oraz potencjalnych sprawców wypadku. Należy do niego dołączyć zaświadczenie lekarskie określające charakter urazów i prawdopodobne następstwa wypadku. Zgłoszenia należy dokonać w terminie dziesięciu dni roboczych od daty wypadku.

253 Na mocy art. 17 ust. 1 akapit pierwszy zdanie pierwsze starych zasad ubezpieczenia urzędnik, który wnosi o zastosowanie do niego wspomnianych zasad z tytułu choroby zawodowej, jest zobowiązany do jej zgłoszenia administracji w rozsądnym terminie od zapadnięcia na chorobę lub od dnia, w którym została ona po raz pierwszy wykryta.

254 W dniu 25 lipca 2003 r. skarżący wysłał do Komisji pismo, w którym zgłosił, że cierpi na poważną depresję i którego przedmiot został określony w następujący sposób: „zgłoszenie wypadku/choroby zawodowej (art. 17 [starych zasad ubezpieczenia])”.

255 W dniu 25 października 2004 r. skarżący skierował do Komisji nowe zgłoszenie, z którego wynikało, że cierpi na poważną depresję w wyniku mobbingu, którego był ofiarą. Przedmiot tego pisma został sformułowany w następujący sposób: „[…] Uznanie mojego stanu zdrowia za chorobę zawodową lub wypadek przy pracy – Implikacje dla wszczęcia postępowań przewidzianych w art. 73 i 78 [r]egulaminu pracowniczego […]”.

256 Należy stwierdzić, że chociaż w zgłoszeniu skarżącego z dnia 25 lipca 2003 r. znajdują się wzmianki jednocześnie o wypadku i chorobie zawodowej, odnosi się ono wyraźnie do art. 17 starych zasad ubezpieczenia, który dotyczy postępowania mającego zastosowanie do uznawania podłoża zawodowego choroby, a nie do art. 16 tych zasad, dotyczącego uznawania danego zdarzenia za wypadek. Treść tego zgłoszenia zawierała odniesienie do depresji, na którą cierpiał skarżący, tj. do choroby.

257 Podobnie, chociaż w przedmiocie zgłoszenia znajdowała się wzmianka jednocześnie o wypadku i chorobie zawodowej, zgłoszenie skarżącego z dnia 25 października 2004 r. odnosiło się ponownie do depresji, na którą cierpiał.

258 Mając zatem na uwadze własne zgłoszenia skarżącego, Komisja uznała słusznie, że nie dotyczą one uznania danego zdarzenia za wypadek, lecz podłoża zawodowego choroby, na którą cierpiał skarżący, i w konsekwencji wszczęła postępowanie dotyczące uznania podłoża zawodowego wspomnianej dolegliwości.

259 Pierwszą część zarzutu należy zatem oddalić jako bezzasadną.

W przedmiocie części drugiej zarzutu, dotyczącej nieprawidłowości postępowania przed IDOC

- W przedmiocie zarzucanej bezprawności skierowania sprawy do IDOC

260 Skarżący utrzymuje, że decyzja o skierowaniu sprawy do IDOC była bezprawna, że została podjęta na podstawie art. 2 ust. 1 ogólnych przepisów wykonawczych dotyczących dochodzeń administracyjnych i postępowań dyscyplinarnych lub na podstawie art. 2 ust. 2 tych przepisów. Jeżeli chodzi o pierwsze założenie, skarżący uważa, że dochodzenie dotyczące stwierdzenia uchybienia zobowiązaniom, którym

podlegają urzędnicy Komisji, nie miało żadnej użyteczności w celu ustalenia, z punktu widzenia medycznego, zawodowego podłoża dolegliwości skarżącego. Jeżeli chodzi o drugie założenie, skarżący podnosi, że okoliczności faktyczne, które przedstawił na dowód, że był ofiarą mobbingu, były niepodważalne i nie wymagały dochodzenia uzupełniającego.

261 Komisja przypomina, że decyzja o skierowaniu sprawy do IDOC została podjęta na podstawie art. 2 ust. 2 ogólnych przepisów wykonawczych dotyczących dochodzeń administracyjnych i postępowań dyscyplinarnych w wyniku zarzutów mobbingu zawartych w piśmie skarżącego z dnia 25 października 2004 r. W ramach postępowania wszczętego na podstawie art. 73 regulaminu pracowniczego i dotyczącego uznania podłoża zawodowego choroby skarżącego należało bowiem sprawdzić, czy instytucja nie popełniła błędów.

262 Należy przypomnieć, że na mocy art. 2 ust. 2 ogólnych przepisów wykonawczych dotyczących dochodzeń administracyjnych i postępowań dyscyplinarnych IDOC może być zobowiązany do prowadzenia dochodzeń, w szczególności w ramach art. 73 regulaminu pracowniczego.

263 W orzecznictwie uściślono, że przedmiotem dochodzenia administracyjnego prowadzonego na podstawie art. 73 regulaminu jest gromadzenie w sposób obiektywny wszelkich informacji pozwalających ustalić podłoże zawodowe dolegliwości, a także okoliczności, w których wystąpiła. W przypadku gdy warunki pracy danego urzędnika są głównym powodem obaw dotyczących podłoża zawodowego dolegliwości, na którą cierpi, dochodzenie musi zawierać szczegółową obiektywną analizę zarówno warunków pracy zainteresowanego, jak i jego dolegliwości jako takiej (zob. wyrok Sądu Pierwszej Instancji z dnia 3 marca 2004 r. w sprawie T-48/01 Vainker przeciwko Parlamentowi, RecFP s. I-A-51, II-197, pkt 129).

264 Tymczasem w niniejszej sprawie, po pierwsze, postępowanie dotyczące uznania, że depresja nerwowa, na którą cierpi skarżący, ma podłoże zawodowe, zostało wszczęte w dniu 31 lipca 2003 r. na podstawie art. 73 regulaminu w następstwie zgłoszenia złożonego przez zainteresowanego w dniu 25 lipca tego samego roku, a po drugie, w dniu 25 października 2004 r. skarżący skierował do Komisji nowe zgłoszenie, twierdząc, że depresja nerwowa, na którą cierpi, była spowodowana mobbingiem, którego był ofiarą.

265 Instytucja miała zatem podstawy, aby przeprowadzić szczegółowe dochodzenie dotyczące zarówno dolegliwości skarżącego, jak i jego warunków pracy.

266 Zatem Komisja słusznie powierzyła IDOC w następstwie pisma skarżącego z dnia 25 października 2004 r. dochodzenie administracyjne dotyczące warunków, w których skarżący pełnił swoje obowiązki, i zmierzające do ustalenia, czy rzeczywiście był ofiarą mobbingu.

267 Argument skarżącego należy zatem oddalić jako bezzasadny.

- W przedmiocie zarzucanego braku bezstronności IDOC

268 Skarżący twierdzi, że IDOC nie był dostatecznie bezstronny i niezależny, aby prowadzić dochodzenie administracyjne, jako że niektóre osoby tam pracujące stały za działaniami, które skarżący postrzegał jako mobbing.

269 Komisja odpowiada, że doniesienia skarżącego nie pozwalały wyraźnie zidentyfikować wydarzeń i odpowiedzialnych za nie osób.

270 Sąd uznaje, że należy oddalić jako bezzasadny zarzut dotyczący braku bezstronności IDOC z powodu nieprzedstawienia przez skarżącego dostatecznie precyzyjnych informacji co do osób, które miałyby zagrażać bezstronności tego organu. W tym względzie należy stwierdzić, że fakt, iż IDOC sporządził sprawozdanie zawierające wnioski, z którymi skarżący się nie zgadzał, nie jest sam w sobie wystarczający, aby stwierdzić brak bezstronności tego organu.

- W przedmiocie odmowy przekazania skarżącemu uwag IDOC

271 Skarżący krytykuje fakt, że organ powołujący korzysta z uwag IDOC z dnia 16 marca 2005 r., podczas gdy jemu odmówiono przekazania tych uwag pismem z dnia 9 czerwca 2005 r.

272 Komisja odpowiada, że odmowa przekazania uwag IDOC miała dwojakie uzasadnienie. Po pierwsze, wspomniane uwagi stanowią akt przygotowawczy w ramach postępowania określonego w zasadach ubezpieczenia, którym lekarz wyznaczony przez instytucję powinien dysponować bez ryzyka, że jego ujawnienie mogłoby przesądzić o wnioskach zawartych w opinii medycznej. Po drugie, wyjątek przewidziany w art. 4 ust. 2 tiret trzecie rozporządzenia nr 1049/2001 pozwala instytucjom odmówić dostępu do dokumentu, w przypadku gdy jego ujawnienie naruszyłoby ochronę celu kontroli, śledztwa czy audytu.

273 Tytułem wstępu Sąd zauważa – w razie gdyby okazało się to istotne – że argument dotyczący odmowy przekazania uwag IDOC z dnia 16 marca 2005 r., jeżeli miałby być uznany za podważający zgodność z prawem decyzji przyjętej w dniu 9 czerwca 2005 r. przez szefa wydziału ubezpieczeń i chorób zawodowych PMO, dotyczącej odmowy przekazania skarżącemu tych uwag, decyzji, która stanowi akt niekorzystny dla zainteresowanego, powinien zostać odrzucony jako niedopuszczalny. Zgodnie z tym, co przypomniano w ramach zarzutu czwartego, urzędnik, który nie zaskarżył niekorzystnej dla niego decyzji w terminach przewidzianych w art. 90 i 91 regulaminu pracowniczego, nie może powoływać się na domniemaną bezprawność tej decyzji w ramach skargi o odszkodowanie.

274 Niemniej jednak w niniejszej sprawie skarżący krytykuje fakt, że Komisja nieustannie twierdziła, że może odmawiać mu dostępu do tego dokumentu, podczas gdy sama wykorzystywała ten dokument przeciwko skarżącemu. Argument ten należy zatem zbadać jako zakwestionowanie zgodności z prawem zachowania administracji. W konsekwencji jest on dopuszczalny na poparcie żądań dotyczących zasądzenia odszkodowania.

275 Artykuł 26 regulaminu pracowniczego przewiduje utworzenie dla każdego urzędnika akt osobowych zawierających wszelkie dokumenty dotyczące jego stosunku pracy oraz wszelkie oceny jego kwalifikacji, wydajności i zachowania, a także wszelkie uwagi urzędnika dotyczące powyższych dokumentów. Dokumenty mogą być wykorzystane lub użyte przez instytucję przeciwko urzędnikowi tylko w przypadku, gdy zostały mu one przedstawione przed ich włączeniem do akt. Zgodnie z orzecznictwem celem tych przepisów jest zagwarantowanie urzędnikowi prawa do obrony (zob. wyroki Trybunału: z dnia 28 czerwca 1972 r. w sprawie 88/71 Brasseur przeciwko Parlamentowi, Rec. s. 499, pkt 11; z dnia 7 października 1987 r. w sprawie 140/86 Strack przeciwko Komisji, Rec. s. 3939, pkt 7; z dnia 1 października 1991 r. w sprawie C-283/90 P Vidrányi przeciwko Komisji, Rec. s. I-4339, pkt 20, 21).

276 Jeżeli chodzi o dostęp do dokumentów o charakterze medycznym w ramach postępowania dotyczącego uznania choroby zawodowej, w zasadach ubezpieczenia przewidziano szczególną procedurę przewidującą przekazanie pełnej opinii medycznej, na której opiera się zamierzona decyzja organu powołującego, lekarzowi wybranemu przez urzędnika, jeżeli urzędnik ten przedstawi taki wniosek po przekazaniu projektu decyzji przewidzianego w art. 21 zasad ubezpieczenia, a także odwołanie się do komisji lekarskiej, w której skład wchodzi lekarz wyznaczony przez urzędnika (zob. ww. wyroki: w sprawie Strack przeciwko Komisji, pkt 9; w sprawie Vidrányi przeciwko Komisji, pkt 22).

277 Respektowanie praw urzędnika wymaga bowiem, aby zapewnić mu drogę dostępu do dokumentów o charakterze medycznym (zob. ww. wyrok w sprawie Strack przeciwko Komisji, pkt 10). Przyznanie takiej możliwości urzędnikowi należy jednak pogodzić z koniecznością zachowania tajemnicy lekarskiej, która pozostawia każdemu lekarzowi osąd co do możliwości powiadomienia osób przez niego leczonych lub badanych o charakterze ich dolegliwości (ww. wyrok w sprawie Strack przeciwko Komisji, pkt 11 i przytoczone tam orzecznictwo). Przewidując pośredni dostęp do dokumentów o charakterze medycznym, poprzez zaangażowanie zaufanego lekarza wyznaczonego przez urzędnika, zasady ubezpieczenia godzą prawa urzędnika z koniecznością zachowania tajemnicy lekarskiej (ww. wyrok w sprawie Strack przeciwko Komisji, pkt 12; ww. wyrok w sprawie Vainker przeciwko Parlamentowi, pkt 137).

278 W orzecznictwie sprecyzowano, że respektowanie praw urzędnika wymaga, aby zapewnić mu nie tylko drogę dostępu do dokumentów o charakterze medycznym, lecz również do ustaleń dotyczących okoliczności faktycznych będących podstawą decyzji przyjmowanych na podstawie art. 73 regulaminu pracowniczego (zob. ww. wyrok w sprawie Strack przeciwko Komisji, pkt 10). Zatem dokumenty dotyczące ustaleń faktycznych związanych ze zdarzeniem, które miało miejsce w pracy, mogących stanowić podstawę wszczęcia postępowania dotyczącego uznania wystąpienia wypadku przy pracy lub choroby zawodowej w rozumieniu zasad ubezpieczenia również muszą zostać uznane za dokumenty o charakterze medycznym (ww. wyrok w sprawie Strack przeciwko Komisji, pkt 13; wyrok Sądu Pierwszej Instancji z dnia 12 lipca 1990 r. w sprawie T-154/89 Vidrányi przeciwko Komisji, Rec. s. II-445, pkt 33; ww. wyrok w sprawie Vainker przeciwko Parlamentowi, pkt 136).

279 W tym kontekście Sąd Pierwszej Instancji uznał za niezbędne, aby pełna opinia medyczna, która na wniosek urzędnika może zostać przekazana wybranemu przez niego lekarzowi i która musi zostać przekazana członkom komisji lekarskiej przewidzianej w zasadach ubezpieczenia, zawierała ewentualne sprawozdanie z dochodzenia administracyjnego. W ten sposób urzędnik może, jeżeli złoży odpowiedni wniosek, zająć stanowisko w sprawie ustaleń zawartych w sprawozdaniu z dochodzenia za pośrednictwem zaufanego lekarza i ocenić możliwość zwrócenia się do komisji lekarskiej o wydanie opinii (ww. wyrok Sądu Pierwszej Instancji w sprawie Vidrányi przeciwko Komisji, pkt 34, 35).

280 Ponadto medyczny charakter niektórych dokumentów nie stanowi przeszkody, aby mogły one w określonych przypadkach dotyczyć również stosunku pracy urzędnika. Przy takim założeniu dokumenty te muszą znajdować się w aktach osobowych zainteresowanego (zob. ww. wyrok w sprawie Strack przeciwko Komisji, pkt 13; ww. wyrok Sądu Pierwszej Instancji w sprawie Vidrányi przeciwko Komisji, pkt 36).

281 Zatem po pierwsze akta, które są podstawą do oceny zawodowego podłoża choroby dla lekarza wyznaczonego przez instytucję lub dla komisji lekarskiej, mają charakter medyczny i z tego względu mogą być przeglądane wyłącznie pośrednio, za pośrednictwem lekarza wyznaczonego przez urzędnika, zaś po drugie dokumenty o charakterze administracyjnym, które mogą znajdować się w tych aktach i mieć wpływ na stosunek pracy urzędnika, muszą również znajdować się w aktach osobowych, gdzie zgodnie z art. 26 regulaminu pracowniczego urzędnik może przeglądać je bezpośrednio (zob. ww. wyrok Trybunału w sprawie Vidrányi przeciwko Komisji, pkt 24).

282 Wszystkie dokumenty przekazane lekarzowi wyznaczonemu przez instytucję lub komisji lekarskiej podlegają zatem systemowi przewidzianemu w zasadach ubezpieczenia. Z tego względu włączenie do akt osobowych urzędnika niektórych z tych dokumentów, a także zapewniona urzędnikowi możliwość zapoznania się z nimi są zatem konieczne tylko wtedy, gdy dokumenty te są wykorzystywane do oceny lub zmiany stosunku pracy urzędnika przez administrację, której podlega (zob. ww. wyrok Trybunału w sprawie Vidrányi przeciwko Komisji, pkt 25).

283 W niniejszej sprawie należy stwierdzić, że kiedy skarżący pismem z dnia 19 maja 2005 r. zwrócił się o przekazanie mu uwag IDOC, Komisja nie przekazała mu jeszcze projektu decyzji dotyczącej jego wniosku o uznanie choroby zawodowej. Dokument ten został przekazany skarżącemu dopiero w dniu 16 marca 2007 r. Przed tą datą uwagi IDOC można było uważać za akt przygotowawczy w świetle zasad ubezpieczenia.

284 Niemniej jednak w decyzji z dnia 10 listopada 2005 r. oddalającej wniosek skarżącego o odszkodowanie organ powołujący wykorzystał uwagi IDOC na poparcie swoich argumentów dotyczących oddalenia wniosku.

285 W decyzji z dnia 10 listopada 2005 r. organ powołujący poinformował bowiem, że „[w] dniu 16 marca 2005 r. IDOC stwierdził zresztą, że żaden z punktów podniesionych przez [skarżącego] na poparcie swoich zarzutów nie wskazuje obiektywnie na niewłaściwy charakter, który skarżący im przypisuje i który jest jedną z zasadniczych cech mobbingu zgodnie z definicją w art. 12a regulaminu pracowniczego" oraz że „decyzje podjęte względem niego zostały podjęte w interesie instytucji i w sposób ściśle zgodny z przepisami".

286 W zakresie, w jakim organ powołujący wykorzystywał uwagi IDOC przy przyjmowaniu aktu niekorzystnego dla skarżącego, można uznać, że uwagi te stanowiły dokument dotyczący stosunku pracy zainteresowanego w rozumieniu art. 26 regulaminu pracowniczego.

287 Skarżący powinien mieć zatem dostęp do uwag IDOC na podstawie art. 26 regulaminu pracowniczego (zob. podobnie ww. wyrok Trybunału w sprawie Strack przeciwko Komisji, pkt 13; ww. wyrok w sprawie Vidrányi przeciwko Komisji, pkt 24, 25; ww. wyrok Sądu Pierwszej Instancji w sprawie Vidrányi przeciwko Komisji, pkt 36).

288 W konsekwencji Komisja, odmawiając skarżącemu przekazania uwag IDOC, naruszyła art. 26 regulaminu, podczas gdy uwagi te dotyczyły stosunku pracy zainteresowanego, o czym świadczy decyzja Komisji z dnia 10 listopada 2005 r.

289 Wniosku tego nie podważają argumenty podniesione przez Komisję, że po pierwsze uwagi IDOC stanowią akt przygotowawczy w ramach postępowania medycznego, a po drugie należałoby stosować wyjątek przewidziany w art. 4 ust. 2 tiret trzecie rozporządzenia nr 1049/2001, który pozwala instytucjom odmówić dostępu do dokumentu, w przypadku gdy jego ujawnienie mogłoby naruszyć ochronę celu kontroli, śledztwa czy audytu.

290 Jeżeli chodzi o pierwszy argument podniesiony przez Komisję, jako że postanowiła ona użyć uwag IDOC poza ramami postępowania medycznego, aby przyjąć decyzję dotyczącą stosunku pracy skarżącego, nie może ona powoływać się na przygotowawczy charakter wspomnianych uwag w ramach postępowania medycznego.

291 Jeżeli chodzi o argument dotyczący naruszenia ochrony celu kontroli, śledztwa i audytu, z samego tytułu rozporządzenia nr 1049/2001 wynika, że zakres stosowania tego artykułu dotyczy publicznego dostępu do dokumentów Parlamentu, Rady i Komisji.

292 Tymczasem prawa urzędnika lub pracownika, który wnioskuje o przekazanie mu dokumentu dotyczącego jego stosunku pracy, nie są takie same jak prawa osób trzecich wnioskujących o dostęp do dokumentów danej instytucji.

293 Prawa urzędników i pracowników w tej kwestii wynikają bowiem ze specjalnych przepisów art. 26 regulaminu pracowniczego, który nakłada konkretne zobowiązania na instytucje, aby zagwarantować prawo zainteresowanego do obrony, co zostało podkreślone w orzecznictwie. Urzędnicy korzystają zatem z własnego prawa, którego podstawą jest art. 26 regulaminu pracowniczego.

294 Ponadto wniosek urzędnika może w określonych okolicznościach zostać objęty zakresem stosowania specjalnych przepisów dotyczących służby publicznej, które mają związek z dostępem do różnego rodzaju szczególnych dokumentów, na przykład dokumentów o charakterze medycznym.

295 Z powyższego wynika, że wyjątek przewidziany w art. 4 ust. 2 tiret trzecie rozporządzenia nr 1049/2001, na który powołała się Komisja, nie stanowi przeszkody w stosowaniu przepisów przywołanych w art. 26 regulaminu pracowniczego. Wyjątek ten nie upoważniał zatem Komisji do odmowy przekazania skarżącemu uwag IDOC.

296 Powstrzymując się od zapewnienia skarżącemu dostępu do uwag IDOC, które dotyczyły jego stosunku pracy, Komisja dopuściła się w konsekwencji działania niezgodnego z prawem.

g) W przedmiocie zarzutu siódmego, dotyczącego bezprawności opinii Komisji ds. Inwalidztwa z dnia 29 października 2004 r.

Argumenty stron

297 W zarzucie tym skarżący kwestionuje zgodność z prawem opinii wydanej przez Komitet ds. Inwalidztwa w dniu 29 października 2004 r. Uważał on, że Komitet ds. Inwalidztwa powinien wypowiedzieć się w sprawie ewentualnego związku między stwierdzoną u niego niezdolnością do pracy a warunkami wykonywania działalności zawodowej.

298 Według skarżącego Komisja naruszyła art. 78 regulaminu pracowniczego, uzależniając przeprowadzenie postępowania, o którym mowa w tym przepisie, od wcześniejszego zakończenia postępowania przewidzianego w art. 73 regulaminu pracowniczego. Skarżący podkreśla, że w piśmie z dnia 23 czerwca 2004 r. zwrócił się z wnioskiem o stwierdzenie zgodnie z art. 78 akapit piąty regulaminu pracowniczego, że jego niezdolność do pracy wynika ze sprawowanych przez niego funkcji. Na poparcie swoich argumentów skarżący powołuje się na wyrok Sądu Pierwszej Instancji z dnia 27 lutego 1992 r. w sprawie T-165/89 Plug przeciwko Komisji, Rec. s. II-367.

299 Komisja podnosi, że Komitet ds. Inwalidztwa pełni swoje kompetencje w ten sposób, że dysponuje wynikami dochodzenia prowadzonego na podstawie art. 73 regulaminu, kiedy wypowiada się w przedmiocie związku między niezdolnością do pracy urzędnika a jego działalnością zawodową. Prace Komitetu ds. Inwalidztwa dzielą się na dwa etapy. W pierwszym etapie Komitet ds. Inwalidztwa ogranicza się do orzeczenia w sprawie niezdolności zainteresowanego do pracy. Następnie zawiesza prace do czasu otrzymania dokumentów z dochodzenia prowadzonego na podstawie art. 73 regulaminu pracowniczego. W drugim etapie Komitet ds. Inwalidztwa zbiera się ponownie i orzeka w przedmiocie związku między okolicznościami działalności zawodowej urzędnika a jego niezdolnością do pracy. Komisja podnosi, że Sąd Pierwszej Instancji zaaprobował taki przebieg postępowania w ww. wyroku w sprawie Lucaccioni przeciwko Komisji.

300 Komisja podkreśla, że taka organizacja postępowania nie pozbawiła skarżącego renty inwalidzkiej przewidzianej w art. 78 akapit trzeci regulaminu pracowniczego w oczekiwaniu na wynik postępowania prowadzonego na podstawie art. 73 regulaminu. Jedyna kwestia, która pozostała zawieszona, dotyczyła świadczeń przewidzianych w art. 78 akapit piąty regulaminu pracowniczego, a w szczególności pokrywania przez instytucję składek na system emerytalny. W swoich pismach Komisja podkreśliła, że w razie uznania zawodowego podłoża niezdolności do pracy skarżącego przyznano by mu świadczenie z art. 78 akapit piąty regulaminu z mocą wsteczną od daty decyzji o jego niezdolności do pracy. W wyniku decyzji z dnia 28 marca 2008 r. uznającej podłoże zawodowe choroby skarżącego Komisja przekazała Sądowi, w ramach środków organizacji postępowania, decyzję z dnia 16 czerwca 2008 r. uchylającą i zastępującą decyzję z dnia 8 listopada 2004 r., w której organ

powołujący w świetle wniosków Komitetu ds. Inwalidztwa z dnia 9 czerwca 2008 r. przyznał skarżącemu rentę inwalidzką ustaloną zgodnie z przepisami art. 78 akapit piąty regulaminu pracowniczego ze skutkiem od dnia wystąpienia niezdolności do pracy, tj. od dnia 30 listopada 2004 r.

Ocena Sądu

301 Zgodnie z tym, co przypomniano w ramach zarzutu czwartego, urzędnik, który nie zaskarżył niekorzystnej dla niego decyzji organu powołującego w terminach przewidzianych w art. 90 i 91 regulaminu pracowniczego, nie może powoływać się na domniemaną bezprawność tej decyzji w ramach skargi o odszkodowanie.

302 Jako że skarżący nie wniósł zażalenia na decyzję organu powołującego z dnia 8 listopada 2004 r., na której podstawie przeniesiono go w stan spoczynku i przyznano mu rentę inwalidzką ustaloną zgodnie z art. 78 akapit trzeci regulaminu pracowniczego, a nie zgodnie z akapitem piątym tego artykułu, nie może powoływać się na bezprawność tej decyzji w ramach niniejszej skargi o odszkodowanie.

303 W niniejszym zarzucie skarżący nie kwestionuje jednak zgodności z prawem decyzji organu powołującego z dnia 8 listopada 2004 r., lecz ogranicza się do skrytykowania opinii Komitetu ds. Inwalidztwa wydanej w dniu 29 października 2004 r. w zakresie, w jakim Komitet nie wypowiedział się w przedmiocie ewentualnego związku między stwierdzoną u niego niezdolnością do pracy a jego działalnością zawodową, mając na uwadze dochodzenie wszczęte na podstawie art. 73 regulaminu pracowniczego.

304 Należy zatem zbadać, czy za pomocą tego zarzutu dotyczącego bezprawności opinii Komitetu ds. Inwalidztwa skarżący nie próbuje obejść niedopuszczalności zarzutu dotyczącego bezprawności decyzji organu powołującego z dnia 8 listopada 2004 r. wobec braku zażalenia i skargi do sądu na tę decyzję.

305 Tego rodzaju kwestia, która wiąże się z respektowaniem postępowania poprzedzającego wniesienie skargi i terminów wnoszenia skargi, musi zostać rozpatrzona przez sąd z urzędu.

306 Zgodnie z orzeczeniem opinię wydaną przez Komitet ds. Inwalidztwa należy uznać za akt przygotowawczy w ramach postępowania dotyczącego przeniesienia w stan spoczynku (wyrok Sądu Pierwszej Instancji z dnia 3 czerwca 1997 r. w sprawie T-196/95 H przeciwko Komisji, RecFP s. I-A-133, II-403, pkt 48; postanowienie Sądu Pierwszej Instancji z dnia 15 listopada 2006 r. w sprawie T-115/05 Jiménez Martínez przeciwko Komisji, RecFP s. I-A-2-269, II-A-2-1409, pkt 29, 30).

307 O ile nie można wykluczyć, że akt przygotowawczy działa na szkodę urzędnika niezależnie od końcowej decyzji, której przygotowaniu służy, o tyle należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie skarżący nie podnosi, że opinia Komitetu ds. Inwalidztwa wyrządziła mu szkodę odrębną od szkody, którą mogła mu wyrządzić decyzja podjęta na jego podstawie, tj. decyzja organu powołującego z dnia 8 listopada 2004 r.

308 Skarżący podnosi bowiem, że opinia Komitetu ds. Inwalidztwa jest bezprawna, gdyż Komitet nie orzekł w sprawie podłoża jego niezdolności do pracy w oczekiwaniu na dane z dochodzenia wszczętego na podstawie art. 73 regulaminu pracowniczego.

309 Tymczasem to decyzja organu powołującego z dnia 8 listopada 2004 r. przenosząca skarżącego w stan spoczynku i przyznająca mu rentę inwalidzką nie na podstawie art. 78 akapit piąty, lecz na podstawie art. 78 akapit trzeci regulaminu pracowniczego, mogła ewentualnie wyrządzić szkodę skarżącemu.

310 Ponieważ zarzut dotyczący bezprawności opinii Komitetu ds. Inwalidztwa został skierowany przeciwko aktowi przygotowawczemu, a skarżący nie wyjaśnił, w jakim zakresie dokument ten wyrządził mu szkodę odrębną od szkody wyrządzonej przez decyzję końcową, podczas gdy, w każdym razie, nie

wnioskował o stwierdzenie nieważności decyzji z dnia 8 listopada 2004 r. ani nie wniósł skargi o zasądzenie odszkodowania w terminach przewidzianych do zakwestionowania konsekwencji tej decyzji, wspomniany zarzut należy odrzucić jako niedopuszczalny.

h) W przedmiocie zarzutu ósmego, dotyczącego bezprawnego wszczęcia i kontynuowania postępowania dyscyplinarnego wobec skarżącego

Uwagi wstępne

311 W ramach tego zarzutu skarżący krytykuje fakt wszczęcia i kontynuowania postępowania dyscyplinarnego przeciwko niemu, podczas gdy w jego opinii informacje leżące u jego podstaw nigdy nie zostały potwierdzone. Zarzut ten odnosi się do wszystkich zarzutów sformułowanych w ramach skargi F-124/05.

312 Zgodnie z orzecznictwem odesłanie w danej skardze do skargi, którą skarżący wniósł w innej sprawie, nie skutkuje włączeniem do pierwszej skargi zarzutów podniesionych w drugiej skardze (zob. wyrok Sądu Pierwszej Instancji z dnia 5 grudnia 2006 r. w sprawie T-424/04 Angelidis przeciwko Parlamentowi, RecFP s. I-A-2-323, II-A-2-1649, pkt 42).

313 Tytułem wstępu należy zatem zbadać, czy zarzut w zakresie, w jakim stanowi odesłanie do wszystkich zarzutów sformułowanych w skardze F-124/05, jest dopuszczalny w świetle wymogów określonych w przepisach art. 21 statutu Trybunału Sprawiedliwości i art. 44 § 1 regulaminu postępowania przed Sądem Pierwszej Instancji, mających zastosowanie mutatis mutandis do Sądu w momencie składania skargi.

314 Celem art. 44 § 1 regulaminu postępowania przed Sądem Pierwszej Instancji jest umożliwienie sędziemu wydania orzeczenia w przedmiocie zarzutów sformułowanych z dostateczną precyzją.

315 Postanowienia tego nie należy jednak interpretować w sposób skutkujący nałożeniem na strony nadmiernego formalizmu, który jedynie obciążyłby postępowanie sądowe (zob. analogicznie wyrok Sądu Pierwszej Instancji z dnia 11 czerwca 2009 r. w sprawie T-318/01 Othman przeciwko Radzie i Komisji, Zb.Orz. s. II-1627, pkt 57).

316 W szczególnych okolicznościach niniejszej sprawy odesłanie dokonane przez skarżącego ma na celu uniknięcie, przy uwzględnieniu złożoności spraw F-124/05 i F-96/06, powtarzania w skardze zarejestrowanej pod sygnaturą F-96/06 liczącego około trzydzieści stron wywodu zawartego już w skardze zarejestrowanej pod sygnaturą F-124/05 i ponownego dostarczania załączników liczących setki stron dołączonych do tej ostatniej skargi.

317 Ponadto sprawy F-124/05 i F-96/06 zostały połączone postanowieniem prezesa Sądu z dnia 22 stycznia 2009 r.

318 W tych okolicznościach fakt, że zarzut ósmy stanowi odesłanie do wszystkich zarzutów sformułowanych w skardze F-124/05, nie może skutkować niedopuszczalnością tego zarzutu.

319 W dalszej części niniejszego wyroku zbadanych zostanie kolejno sześć zarzutów ze skargi F-124/05, przy czym każdy z nich zostanie uznany za część zarzutu ósmego z obecnie rozpatrywanej skargi. Części zarzutów ze skargi F-124/05 zostaną zbadane jako podczęści części zarzutu ósmego z obecnie rozpatrywanej skargi.

320 Ponadto zarzut pierwszy ze skargi F-124/05 dotyczący odmowy wyciągnięcia konsekwencji przez organ powołujący z postanowienia o umorzeniu postępowania wydanego przez sąd belgijski, pomimo stwierdzonego przez sam organ powołujący związku między postępowaniem karnym a postępowaniem

dyscyplinarnym, i zarzut drugi z tej skargi dotyczący naruszenia powagi rzeczy osądzonej wspomnianego postanowienia o umorzeniu, należy rozpatrzyć razem, jako że obydwa dotyczą konsekwencji decyzji belgijskiego sądu karnego dla postępowania dyscyplinarnego.

W przedmiocie części pierwszej i drugiej zarzutu, dotyczących pominięcia konsekwencji postanowienia o umorzeniu postępowania wydanego przez belgijski wymiar sprawiedliwości

- Argumenty stron

321 Skarżący twierdzi, że dotyczące go postępowanie dyscyplinarne zostało wszczęte wyłącznie z powodu postępowania karnego wszczętego przez władze belgijskie. Wynika to jego zdaniem z decyzji organu powołującego o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego wobec skarżącego, podjętej w dniu 16 stycznia 2004 r., która jednoznacznie wiąże postępowanie dyscyplinarne z postępowaniem karnym. Okoliczności faktyczne leżące u podstaw oskarżenia karnego i okoliczności faktyczne leżące u podstaw postępowania dyscyplinarnego są identyczne, różni się jedynie ich kwalifikacja – karna bądź dyscyplinarna. Ponadto zbieżność między dwoma postępowaniami nie pozostawia żadnej wątpliwości co do ścisłego związku, który je łączy. Dlatego też postępowanie dyscyplinarne powinno było zostać zakończone, aby uwzględnić konsekwencje prawomocnej decyzji o umorzeniu postępowania wydanej w dniu 30 czerwca 2004 r. przez belgijski sąd karny, który uznał za nieudowodnione okoliczności faktyczne leżące u podstaw oskarżenia. Podjęcie innej decyzji oznaczałoby ignorowanie powagi rzeczy osądzonej wspomnianej decyzji i suwerenności państw członkowskich.

322 Komisja odpowiada, że argumenty skarżącego nie znajdują oparcia w faktach, gdyż decyzja o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego zawierała wyraźne wyjaśnienie, że oprócz oskarżenia zarzuty wobec skarżącego opierają się na sprawozdaniu dotyczącym uzupełniających dochodzeń administracyjnych IDOC z dnia 22 lutego 2002 r. Komisja podnosi, że belgijski sąd karny był właściwy jedynie do orzekania w przedmiocie zarzutów dotyczących oskarżenia w świetle belgijskiego kodeksu karnego oraz że w przypadku kwalifikacji dyscyplinarnej okoliczności faktycznych organ powołujący nie jest związany kwalifikacją dokonaną przez sąd karny na podstawie innych przepisów. W każdym razie zarzuty dotyczące naruszenia zasady, zgodnie z którą postępowanie karne wiąże postępowanie dyscyplinarne, oraz naruszenia powagi rzeczy osądzonej są w niniejszej sprawie bezskuteczne wobec braku wydania ostatecznej decyzji w postępowaniu dyscyplinarnym.

- Ocena Sądu

323 Zgodnie z wyjaśnieniami zawartymi w orzecznictwie Sądu Pierwszej Instancji art. 88 akapit piąty regulaminu pracowniczego w wersji obowiązującej do dnia 30 kwietnia 2004 r., który stał się art. 25 załącznika IX do regulaminu pracowniczego, ma podwójną rację bytu. Po pierwsze, przepis ten odpowiada trosce, aby nie wpływać na pozycję danego urzędnika, wobec którego toczy się postępowanie karne wszczęte w związku z czynem, który jest również przedmiotem postępowania dyscyplinarnego w ramach jego instytucji. Po drugie, zawieszenie postępowania dyscyplinarnego w oczekiwaniu na zakończenie postępowania karnego umożliwia uwzględnienie, w ramach tego postępowania dyscyplinarnego, dokonanych przez sąd karny ustaleń co do okoliczności faktycznych, kiedy jego wyrok stanie się prawomocny. W istocie art. 25 załącznika IX do regulaminu pracowniczego ustanawia zasadę, zgodnie z którą „postępowanie karne wiąże postępowanie dyscyplinarne", co znajduje uzasadnienie między innymi w fakcie, że krajowe organy wymiaru sprawiedliwości posiadają szersze uprawnienia w zakresie postępowania przygotowawczego niż organ powołujący. A zatem w przypadku gdy te same zdarzenia mogą stanowić czyn zabroniony i naruszenie obowiązków pracowniczych urzędnika, administracja jest związana ustaleniami co do faktów dokonanymi przez sąd karny w ramach postępowania karnego. Po ustaleniu przez ten sąd zajścia okoliczności faktycznych danej sprawy administracja może następnie dokonać ich kwalifikacji prawnej

jako przewinienia dyscyplinarnego, badając między innymi, czy stanowią one uchybienia obowiązkom pracowniczym wynikającym z regulaminu (wyrok Sądu Pierwszej Instancji z dnia 10 czerwca 2004 r. w sprawie T-307/01 François przeciwko Komisji, Rec. s. II-1669, pkt 75).

324 W niniejszej sprawie z uzasadnienia decyzji odmawiającej zamknięcia postępowania dyscyplinarnego wynika, że wszczęcie postępowania dyscyplinarnego przeciwko skarżącemu nie opierało się wyłącznie na postępowaniu karnym wszczętym w Belgii z powodu fałszowania dokumentów i wyłudzenia w związku z delegacjami i rozliczaniem kosztów delegacji R. Berthelota, lecz również na aktywnym udziale skarżącego w jego niezgodnym z prawem przeszeregowaniu i jego również niezgodnym z prawem zatrudnieniu w WCB.

325 W akcie oskarżenia prokuratora stwierdzono, że żadne oświadczenie nie dotyczy skarżącego wyraźnie ani w sposób dorozumiany, że żaden dowód materialny nie pozwala stwierdzić jego udziału w okolicznościach faktycznych oraz że on sam dostarczył dowody wskazujące na nieprawdziwość delegacji. W postanowieniu o umorzeniu postępowania, które zawierało odesłanie do aktu oskarżenia prokuratora, stwierdzono, że akta dochodzenia nie pozostawiały wątpliwości co do utrzymania zarzutów w przedmiocie popełnienia fałszerstw i wyłudzeń, lecz żadne przesłanki nie pozwalały z całkowitą pewnością zwrócić się przeciwko jednemu z podejrzanych, przeciwko którym toczyło się dochodzenie.

326 Postanowienie o umorzeniu postępowania uniemożliwia zatem jedynie organom prowadzącym postępowanie dyscyplinarne utrzymanie wobec skarżącego zarzutów fałszowania i wyłudzenia, przestępstw karalnych na mocy belgijskiego prawa karnego, jeżeli chodzi o wystawianie delegacji i rozliczanie kosztów delegacji R. Berthelota. Nie zakazuje organowi prowadzącemu postępowanie dyscyplinarne utrzymania wobec zainteresowanego ewentualnych zarzutów dyscyplinarnych związanych z przeszeregowaniem R. Berthelota w tabeli wynagrodzeń i jego zatrudnieniem w WCB.

327 Dwie pierwsze części zarzutu ósmego należy zatem oddalić jako bezzasadne.

W przedmiocie części trzeciej zarzutu, dotyczącej rzekomo nieuzasadnionego związku między postępowaniem dyscyplinarnym dotyczącym skarżącego a postępowaniem dotyczącym byłego członka Komisji

- Argumenty stron

328 Pomocniczo skarżący podnosi, że decyzja odmawiająca zamknięcia postępowania dyscyplinarnego była bezprawna w zakresie, w jakim utrzymywała zawieszenie wspomnianego postępowania, niesłusznie wiążąc to zawieszenie z wynikiem postępowania toczącego się wówczas przed Trybunałem Sprawiedliwości przeciwko E. Cresson.

329 Skarżący krytykuje w szczególności analogię z art. 25 załącznika IX do regulaminu pracowniczego, którą zastosował organ powołujący, aby uzasadnić zaskarżoną decyzję, i zauważa, że ww. wyrok w sprawie Tzoanos przeciwko Komisji nie ma w żaden sposób zastosowania w niniejszej sprawie, ponieważ dotyczy przypadku, w którym wobec urzędnika toczą się dwa postępowania, jedno karne, a drugie dyscyplinarne, podczas gdy w niniejszej sprawie występują dwa postępowania dotyczące dwóch różnych osób. Skarżący wskazuje na sprzeczność argumentacji przyjętej przez organ powołujący w zakresie, w jakim przypomniał on, że celem art. 25 załącznika IX do regulaminu pracowniczego jest powstrzymanie się od stawiania urzędnika w sytuacji mniej korzystnej w wyniku podjęcia decyzji dyscyplinarnej przed zakończeniem postępowania karnego, podczas gdy w niniejszej sprawie zaskarżona decyzja jest dla skarżącego niekorzystna, zamiast chronić jego interesy.

330 Wreszcie skarżący krytykuje niezrozumiałość uzasadnienia zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim stwierdzono w nim, że „każda decyzja co do istoty w Pańskiej sprawie bez względu na fakt, czy chodzi o ewentualne zakończenie lub ewentualne kontynuowanie sprawy, nie pozostaje bez związku z postępowaniem przed Trybunałem przeciwko E. Cresson i mogłaby być uznana za próbę wywierania niewłaściwego wpływu". Skarżący zauważa, że nie rozumie, na kogo mógłby być wywierany wpływ: na sam organ powołujący, na Trybunał Sprawiedliwości, na Sąd? Wysuwając ten argument, organ powołujący naruszył zdaniem skarżącego obowiązek uzasadnienia przewidziany w art. 25 akapit drugi regulaminu pracowniczego, co wskazuje na bezprawność tej decyzji.

331 Komisja odpowiada na argumenty skarżącego, podnosząc głównie, że żaden przepis nie nakłada na organ powołujący obowiązku zawieszenia postępowania, lecz nie można racjonalnie prowadzić postępowania przeciwko urzędnikowi przed uregulowaniem sprawy osoby, w interesie której ten urzędnik prawdopodobnie działał. Komisja dodaje, że decyzja o zawieszeniu nie naruszała interesów skarżącego, lecz przeciwnie, dzięki wspomnianej decyzji zostały one objęte ochroną. Dowodzi tego fakt, że wobec braku orzeczenia przez Trybunał kary wobec byłego członka Komisji pozwana instytucja podjęła decyzję o zamknięciu postępowania dyscyplinarnego dotyczącego skarżącego.

- Ocena Sądu

332 Według skarżącego po pierwsze niespójność uzasadnienia decyzji odmawiającej zamknięcia postępowania dyscyplinarnego pozbawia wspomnianą decyzję ważności w świetle wymogu uzasadnienia decyzji przewidzianego w art. 25 regulaminu, a po drugie wspomniana decyzja narusza prawo.

333 W pierwszej kolejności należy przypomnieć, że uzasadnienie ma na celu umożliwienie sądowi wykonywania kontroli zgodności z prawem zaskarżonej decyzji i dostarczenie zainteresowanemu wystarczających wskazówek, pozwalających na stwierdzenie, czy decyzja jest zasadna lub czy jest dotknięta wadą pozwalającą na podważenie jej zgodności z prawem (wyroki Sądu Pierwszej Instancji: z dnia 23 kwietnia 2002 r. w sprawie T-372/00 Campolargo przeciwko Komisji, RecFP s. I-A-49, II-223, pkt 49; z dnia 17 października 2006 r. w sprawie T-406/04 Bonnet przeciwko Trybunałowi Sprawiedliwości, RecFP s. I-A-2-213, II-A-2-1097, pkt 67).

334 Głównym argumentem wysuniętym przez skarżącego w celu uzasadnienia wniosku o zamknięcie dotyczącego go postępowania dyscyplinarnego jest wydanie postanowienia o umorzeniu postępowania przez belgijski sąd karny.

335 W decyzji odmawiającej zamknięcia postępowania dyscyplinarnego uściślono, że postępowanie dyscyplinarne i postępowanie karne są odrębne i od siebie niezależne. Sąd Pierwszej Instancji w Brukseli dokonał kwalifikacji okoliczności faktycznych w odniesieniu do belgijskiego prawa karnego, a nie w stosunku do zarzutów sformułowanych przez Komisję na podstawie zobowiązań wspólnotowych. W konsekwencji wynik belgijskiego postępowania sądowego nie ma wpływu na postępowanie dyscyplinarne, a fakt, że belgijskie postępowanie karne zakończyło się umorzeniem, nie oznacza, że postępowanie dyscyplinarne powinno zostać zakończone.

336 Z powyższego wynika, że zaskarżona decyzja dostarcza wystarczających wskazówek pozwalających skarżącemu stwierdzić zasadność motywów, które przesądziły o oddaleniu jego wniosku o zamknięcie postępowania dyscyplinarnego, a Sądowi – wykonywać kontrolę.

337 Ponadto niezależnie od odpowiedzi na wniosek skarżącego o zamknięcie postępowania w zaskarżonej decyzji sprecyzowano, że postępowanie dyscyplinarne dotyczące zainteresowanego powinno pozostać zawieszone.

338 Organ powołujący uzasadnił utrzymanie zawieszenia związkiem między postępowaniem dyscyplinarnym dotyczącym skarżącego a postępowaniem wszczętym przed Trybunałem przeciwko E. Cresson.

339 Takie uzasadnienie, pomimo odniesienia – istotnie nieprecyzyjnego – do „próby wywierania niewłaściwego wpływu", dostarcza dostatecznych wskazówek pozwalających skarżącemu stwierdzić zasadność motywów uzasadniających utrzymanie zawieszenia postępowania dyscyplinarnego, a Sądowi – wykonywać kontrolę.

340 Zarzut dotyczący niedostatecznego uzasadnienia zaskarżonej decyzji należy w konsekwencji oddalić jako bezzasadny.

341 Jeżeli chodzi o zarzut dotyczący naruszenia prawa, o ile żaden przepis nie nakładał na organ powołujący obowiązku zawieszenia postępowania w oczekiwaniu na wydanie wyroku w sprawie Komisja przeciwko Cresson, o tyle sprawa skarżącego była powiązana ze sprawą E. Cresson w zakresie, w jakim skarżący był szefem jej gabinetu przez okres, w którym popełniona została część nadużyć zarzucanych zainteresowanej, a związek ten stanowił okoliczność, którą Komisja mogła zasadnie uwzględnić.

342 W konsekwencji, pomijając okoliczność, że takie zawieszenie skutkowało przedłużeniem postępowania dyscyplinarnego, decyzja o niekontynuowaniu postępowania przeciwko skarżącemu przed uregulowaniem sprawy byłego członka Komisji sama w sobie wydaje się zgodna z prawem i racjonalna.

343 Z całości powyższych rozważań wynika, że część trzecią zarzutu ósmego należy oddalić jako bezzasadną.

W przedmiocie czwartej części zarzutu, dotyczącej niedostatecznych dowodów uzasadniających wszczęcie postępowania dyscyplinarnego

- Argumenty stron

344 Skarżący utrzymuje, że wszczęto przeciwko niemu postępowanie dyscyplinarne, podczas gdy materiały dowodowe uzasadniające taką decyzję „nigdy nie zostały potwierdzone, a nawet zostały uznane za bezzasadne [w postanowieniu Sądu Pierwszej Instancji w Brukseli]".

345 Komisja twierdzi, że decyzja o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego może stanowić niezgodne z prawem działanie administracji tylko w razie przyjęcia wyjątkowego założenia o zamiarze zaszkodzenia, to jest w sytuacji, w której – w momencie podejmowania decyzji – nie istnieje żadna przesłanka obciążająca zainteresowanego. Nie miało to miejsca w niniejszej sprawie, ponieważ przeciwko skarżącemu wysunięto poważne oskarżenia dotyczące jego zaangażowania przy popełnianiu ciężkich uchybień.

- Ocena Sądu

346 Ta część zarzutu dotyczy bezprawności decyzji o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego.

347 Z argumentów stron wynika, że nie zgadzają się one co do zakresu uprawnień dyskrecjonalnych, którymi dysponuje instytucja, jeżeli chodzi o decyzję o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego, a w konsekwencji zakresu kontroli, którą ma wykonywać sąd europejski nad zgodnością z prawem takiej decyzji.

348 Według skarżącego decyzja o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego jest bezprawna, jeżeli zarzuty leżące u podstaw wszczęcia wspomnianego postępowania nie zostały udowodnione, co każe sądzić, że sąd powinien wykonywać zwykłą kontrolę nad rzeczoną decyzją. Natomiast w opinii Komisji taka decyzja może zostać uznana za działanie niezgodne z prawem tylko w razie przyjęcia wyjątkowego założenia o zamiarze zaszkodzenia, co każe sądzić, że kontrola sądu powinna ograniczać się do badania nadużycia władzy.

349 W pierwszej kolejności należy zatem sprecyzować zakres uprawnień dyskrecjonalnych, którymi dysponuje organ powołujący, kiedy podejmuje decyzję o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego, oraz wynikający z niego zakres kontroli sądu, a następnie, w drugiej kolejności, zbadać, czy w niniejszej sprawie decyzja, na podstawie której Komisja wszczęła postępowanie dyscyplinarne wobec skarżącego, była niezgodna z prawem.

350 Zanim kwestie te zostaną omówione, należy przedstawić dwie uwagi wstępne.

351 Po pierwsze, zgodność z prawem zaskarżonego aktu musi zostać oceniona w odniesieniu do okoliczności faktycznych i prawnych występujących w dniu, w którym akt został przyjęty (wyrok Trybunału z dnia 7 lutego 1979 r. w sprawach połączonych 15/76 i 16/76 Francja przeciwko Komisji, Rec. s. 321, pkt 7). Ewentualne informacje, które zostałyby ujawnione w toku dochodzenia związanego z postępowaniem dyscyplinarnym po wydaniu decyzji o wszczęciu tego postępowania, nie mogą wpływać na zgodność z prawem wspomnianej decyzji, gdyż przedmiotem dochodzenia jest w szczególności ustalenie, czy początkowe podejrzenia były zasadne (zob. analogicznie ww. wyrok w sprawie Giraudy przeciwko Komisji, pkt 145).

352 Po drugie, okoliczność, że postępowanie dyscyplinarne zostało zamknięte bez nałożenia kary dyscyplinarnej na pociągniętego do odpowiedzialności urzędnika, nie stanowi przeszkody dla sądu w wykonywaniu kontroli zgodności z prawem decyzji o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego wobec zainteresowanego.

353 Istniałoby bowiem ryzyko arbitralności, gdyby uznano, że organ powołujący posiada bezwzględne i nieograniczone uprawnienia do wszczynania wobec urzędnika postępowania dyscyplinarnego i następnie do zamykania postępowania bez nałożenia kary, a wspomniany urzędnik nie miałby możliwości w odpowiednim momencie zakwestionowania decyzji o wszczęciu tego postępowania z powodu braku kary, przeciwko której mógłby skierować ewentualną skargę.

354 Musi zatem istnieć ograniczenie prawne uprawnień dyskrecjonalnych organu powołującego, kiedy ten podejmuje decyzję o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego. Takie ograniczenie musi podlegać kontroli sądu.

355 Ponadto argumenty Komisji nie zaprzeczają temu stwierdzeniu. Teza instytucji nie polega bowiem na utrzymywaniu, że jakakolwiek kontrola sądu nad decyzją o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego powinna być wykluczona, lecz że taka kontrola powinna być ograniczona do hipotezy nadużycia władzy.

356 Należy przypomnieć, że zgodnie z art. 86 ust. 1 regulaminu pracowniczego w wersji obowiązującej do dnia 30 kwietnia 2004 r., na podstawie którego wydana została decyzja o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego wobec skarżącego, w przypadku umyślnego lub spowodowanego zaniedbaniem naruszenia przez urzędnika ciążących na nim obowiązków może zostać zastosowana wobec niego kara dyscyplinarna.

357 Wybór określenia „może zostać zastosowana” w treści tego przepisu skutkuje tym, że w przypadku naruszenia jednego z obowiązków urzędnik nie zostaje ukarany w sposób systematyczny i obowiązkowy, lecz po prostu może zostać poddany karze.

358 Przepis art. 86 ust. 1 regulaminu pracowniczego w wersji obowiązującej do dnia 30 kwietnia 2004 r. nieuchronnie zakłada, że organ powołujący ma szerokie uprawnienia dyskrecjonalne, zarówno jeżeli chodzi o możliwość wszczynania postępowania dyscyplinarnego, jak i wybór ewentualnej kary w wyniku tego postępowania.

359 Zgodnie z orzecznictwem Sądu Pierwszej Instancji celem decyzji o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego wobec urzędnika jest umożliwienie organowi powołującemu zbadania prawdziwości i ciężaru okoliczności faktycznych zarzucanych danemu urzędnikowi i wysłuchania jego uwag na ten temat dla wyrobienia sobie opinii, po pierwsze, w kwestii możliwości albo umorzenia postępowania dyscyplinarnego, albo nałożenia kary dyscyplinarnej na urzędnika, a po drugie w razie potrzeby, w kwestii konieczności skierowania sprawy do komisji dyscyplinarnej przewidzianej w załączniku IX do regulaminu pracowniczego przed nałożeniem wspomnianej kary (wyroki Sądu Pierwszej Instancji: z dnia 13 marca 2003 r. w sprawie T-166/02 Pessoa e Costa przeciwko Komisji, RecFP s. I-A-89, II-471, pkt 36; z dnia 5 października 2005 r. w sprawie T-203/03 Rasmussen przeciwko Komisji, RecFP s. I-A-279, II-1287, pkt 41).

360 Zatem przy uwzględnieniu przedmiotu i celu postępowania dyscyplinarnego, określonych w orzecznictwie Sądu Pierwszej Instancji, nie ma konieczności, wbrew tezie wysuniętej przez skarżącego, „potwierdzenia" okoliczności faktycznych zarzucanych zainteresowanemu, aby wszcząć ważnie postępowanie dyscyplinarne. Postępowanie dyscyplinarne ma właśnie na celu prześwietlenie okoliczności faktycznych zarzucanych zainteresowanemu.

361 Z tego względu argument skarżącego, że wszczęto i kontynuowano przeciwko niemu postępowanie dyscyplinarne, podczas gdy materiały dowodowe uzasadniające to postępowanie nie zostały „potwierdzone", nie może zostać przyjęty.

362 W odniesieniu do drugiej skrajności należy zbadać argumentację Komisji, zgodnie z którą decyzja o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego wobec urzędnika jest niezgodna z prawem tylko w szczególnym przypadku nadużycia władzy.

363 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem pojęcie nadużycia władzy ma precyzyjny zakres, który odnosi się do wykorzystywania uprawnień przez organ administracyjny w celu innym niż ten, który był powodem udzielenia mu tych uprawnień. Decyzja stanowi nadużycie władzy tylko wtedy, gdy na podstawie obiektywnych, mających znaczenie i zbieżnych przesłanek okazuje się, że została podjęta w innym celu niż ten, na który się w niej powołano (wyroki Sądu Pierwszej Instancji: z dnia 11 czerwca 1996 r. w sprawie T-118/95 Anacoreta Correia przeciwko Komisji, RecFP s. I-A-283, II-835, pkt 25; z dnia 6 lipca 1999 r. w sprawach połączonych T-112/96 i T-115/96 Séché przeciwko Komisji, RecFP s. I-A-115, II-623, pkt 139).

364 Nadużycie władzy zakłada zatem szczególnie poważną niezgodność z prawem.

365 Tymczasem pojawiłoby się ryzyko arbitralności, gdyby przyjęto, że zakładane przypadki niezgodności z prawem decyzji o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego wobec urzędnika ograniczają się do przypadków nadużycia władzy. Poważne uchybienia organu powołującego w tej sprawie nie mogłyby bowiem podlegać sankcjom.

366 Przy uwzględnieniu całości powyższych rozważań oraz w celu ochrony praw zainteresowanego urzędnika organ powołujący musi być uznawany za organ wykonujący swoje uprawnienia w sposób bezprawny nie tylko w przypadku dowodu nadużycia władzy, lecz również w przypadku braku dostatecznie dokładnych i mających znaczenie dowodów, że zainteresowany popełnił uchybienie dyscyplinarne (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Franchet i Byk przeciwko Komisji, pkt 352).

367 Przy uwzględnieniu szerokich uprawnień dyskrecjonalnych, którymi dysponuje organ powołujący, i granic, które należy mu wyznaczyć, kontrola sądu musi ograniczać się do sprawdzenia materialnej ścisłości dowodów uwzględnionych przez administrację w celu wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, braku oczywistych błędów w ocenie zarzucanych okoliczności oraz braku nadużycia władzy (zob. analogicznie w dziedzinie kar dyscyplinarnych wyroki Sądu Pierwszej Instancji: z dnia 15 maja 1997 r. w sprawie T-273/94 N przeciwko Komisji, RecFP s. I-A-97, II-289, pkt 125; z dnia 17 maja 2000 r. w sprawie T-203/98 Tzikis przeciwko Komisji, RecFP s. I-A-91, II-393, pkt 50).

368 W niniejszej sprawie należy stwierdzić, że w sprawozdaniach OLAF-u i IDOC nie wykluczano możliwości, że skarżący brał udział w niezgodnym z prawem przeszeregowaniu R. Berthelota w tabeli wynagrodzeń.

369 W sprawozdaniu OLAF-u z dnia 23 listopada 1999 r. znajduje się bowiem wzmianka o prawdopodobieństwie, w świetle częściowo zgodnych oświadczeń urzędników, że w biurze skarżącego odbyło się spotkanie, podczas którego rozmawiano na temat możliwości zaszeregowania R. Berthelota do grupy I zewnętrznych pracowników naukowych. W sprawozdaniu IDOC z dnia 22 lutego 2002 r. sprecyzowano, że analiza informacji zgromadzonych w czasie dochodzenia skłania do przyjęcia założenia, że takie spotkanie miało miejsce między 21 a 29 listopada 1996 r.

370 Istniały zatem dostatecznie poważne informacje, że skarżący brał aktywny udział co najmniej w przeszeregowaniu R. Berthelota w tabeli wynagrodzeń – przeszeregowaniu, co do którego domniemywano w momencie wszczynania postępowania dyscyplinarnego wobec skarżącego, iż jest niezgodne z prawem – nawet jeżeli nie istniał żaden pisemny ślad potwierdzający oświadczenia różnych urzędników i nawet jeżeli skarżący kwestionował prawdziwość niektórych zeznań. Decyzja o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego wobec skarżącego opierała się zatem na dostatecznie precyzyjnych i mających znaczenie okolicznościach faktycznych.

371 W tych okolicznościach organ powołujący nie naruszył ograniczeń dotyczących posiadanych uprawnień dyskrecjonalnych, wszczynając wobec skarżącego postępowanie dyscyplinarne.

372 Z powyższych rozważań wynika, że część czwarta zarzutu ósmego musi zostać oddalona jako bezzasadna.

W przedmiocie części piątej zarzutu, dotyczącej naruszenia obowiązku staranności, obowiązku udzielenia pomocy i zasady uzasadnionych oczekiwań

- Argumenty stron

373 Skarżący zarzuca Komisji, że wszczęła i kontynuowała postępowanie dyscyplinarne, „które było prowadzone w sposób stronniczy i w trakcie którego organ powołujący nie zrobił wszystkiego, co było w jego mocy, aby właściwie zrozumieć przebieg okoliczności faktycznych". W ten sposób Komisja zdaniem skarżącego naruszyła obowiązek staranności, obowiązek udzielenia pomocy oraz zasadę uzasadnionych oczekiwań. Na poparcie tego zarzutu skarżący przypomina liczne braki i uchybienia, popełnione w trakcie różnych dochodzeń administracyjnych, naruszające prawo do obrony i pozbawiające zaufania do postępowania dyscyplinarnego wszczętego na takiej podstawie.

374 Komisja kwestionuje zarzut naruszenia obowiązku staranności i obowiązku udzielenia pomocy. Po pierwsze, podkreśla, że w obliczu poważnych wskazówek sugerujących naruszenie przez urzędnika obowiązków regulaminowych obowiązek staranności nie może w żadnym wypadku stać na przeszkodzie organowi powołującemu we wszczęciu postępowania dyscyplinarnego wobec zainteresowanego, a po drugie nie można zarzucać instytucji, że nie podjęła wszystkich koniecznych środków, aby sprawdzić, czy oskarżenia sformułowane wobec skarżącego były zasadne czy nie.

- Ocena Sądu

375 Należy zbadać, czy wszczynając i kontynuując postępowanie dyscyplinarne wobec skarżącego, Komisja naruszyła obowiązek staranności, obowiązek udzielenia pomocy i zasadę uzasadnionych oczekiwań.

376 W pierwszej kolejności, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem obowiązek staranności odzwierciedla równowagę wzajemnych praw i obowiązków w stosunkach między organem publicznym a pracownikami służby publicznej, ustanowionych w regulaminie pracowniczym. Obowiązek ten oznacza w szczególności, że organ powołujący, kiedy rozpatruje sytuację urzędnika, uwzględnia wszystkie elementy, które mogą wpłynąć na jego decyzję, a w ten sposób nie tylko uwzględnia interes służby, lecz również interes danego urzędnika (wyrok Sądu Pierwszej Instancji z dnia 20 czerwca 1990 r. w sprawie T-133/89 Burban przeciwko Parlamentowi, Rec. s. II-245, pkt 27; ww. wyrok Sądu Pierwszej Instancji w sprawie Séché przeciwko Komisji, pkt 147).

377 Wymogi wiążące się z obowiązkiem staranności nie mogą same być interpretowane jako przeszkoda we wszczynaniu i prowadzeniu przez organ powołujący postępowania dyscyplinarnego wobec urzędnika. Taka decyzja jest bowiem podejmowana w interesie instytucji polegającym na tym, aby ewentualne popełnione przez urzędnika uchybienia obowiązkom wynikającym z regulaminu pracowniczego zostały stwierdzone, a on w razie potrzeby ukarany.

378 Zatem Komisji nie można zarzucić naruszenia obowiązku staranności tylko dlatego, że wszczęła postępowanie dyscyplinarne wobec skarżącego.

379 Jeżeli chodzi o pozostałe krytyczne uwagi skarżącego dotyczące wszczęcia i kontynuowania postępowania dyscyplinarnego wobec niego, po pierwsze zostały one oddalone w ramach pozostałych części zarzutu ósmego, a po drugie konkretny zarzut dotyczący nieracjonalnej długości tego postępowania zostanie zbadany w dalszej części wyroku.

380 W drugiej kolejności, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem obowiązek udzielenia pomocy, o którym mowa w art. 24 regulaminu pracowniczego, dotyczy obrony zapewnianej urzędnikom przez instytucję przed działaniami osób trzecich oraz kolegów i przełożonych, występujących osobiście, a nie przed działaniami samej instytucji, których kontrola podlega innym postanowieniom regulaminu pracowniczego (wyroki Sądu Pierwszej Instancji: z dnia 18 lutego 1993 r. w sprawie T-45/91 Mc Avoy przeciwko Parlamentowi, Rec. s. II-83, pkt 60; z dnia 13 lipca 1995 r. w sprawie T-44/93 Saby przeciwko Komisji, RecFP s. I-A-175, II-541, pkt 54).

381 Należy stwierdzić, że OLAF, DG ds. Personelu i Administracji oraz IDOC, których dochodzenia są przedmiotem zarzutów skarżącego, nie stanowią osób trzecich w stosunku do instytucji. Ponadto skarżący nie dostarczył najmniejszych dowodów na działania kolegów lub przełożonych, które uzasadniałyby udzielenie pomocy przez instytucję.

382 W konsekwencji naruszenie obowiązku udzielenia pomocy podniesione przez skarżącego jest bezzasadne.

383 W trzeciej kolejności, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, o ile prawo do żądania ochrony uzasadnionych oczekiwań obejmuje każdą osobę znajdującą się w sytuacji, z której wynika, że administracja doprowadziła do powstania uzasadnionych nadziei, żaden urzędnik nie może powoływać się na naruszenie zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań wobec braku wyraźnych zapewnień administracji (wyrok Sądu Pierwszej Instancji z dnia 27 marca 1990 r. w sprawie T-123/89 Chomel przeciwko Komisji, Rec. s. II-131, pkt 26; ww. wyrok w sprawie Séché przeciwko Komisji, pkt 160).

384 W niniejszej sprawie administracja nie udzieliła żadnego wyraźnego zapewnienia, na które skarżący mógłby się powołać. Nie można zatem zarzucić Komisji naruszenia zasady uzasadnionych oczekiwań.

385 Z powyższych rozważań wynika, że część piątą zarzutu należy oddalić jako bezzasadną.

W przedmiocie części szóstej zarzutu, dotyczącej naruszenia przez organ prowadzący dochodzenie dyscyplinarne obowiązku działania w rozsądnym terminie

- Argumenty stron

386 Skarżący utrzymuje, że rozsądny termin, w którym organ powołujący powinien się wypowiedzieć, został przekroczony. Powołuje się on na ww. wyrok w sprawie François przeciwko Komisji, w którym orzeczono, że nawet wobec braku terminu przedawnienia organy prowadzące postępowanie dyscyplinarne mają obowiązek działać w taki sposób, aby wszczęcie postępowania prowadzącego do wymierzenia kary nastąpiło w rozsądnym terminie. W niniejszej sprawie skarżący twierdzi, że sporne okoliczności faktyczne sięgają lat 1995–1997 oraz że administracja zapoznała się z okolicznościami faktycznymi i zachowaniami mogącymi stanowić naruszenie obowiązków regulaminowych w momencie złożenia sprawozdania OLAF-u w listopadzie 1999 r. lub, przynajmniej, w 2002 r. Tymczasem organ powołujący wszczął postępowanie dyscyplinarne wobec niego dopiero w dniu 16 stycznia 2004 r. Od chwili wydania postanowienia o umorzeniu postępowania w dniu 30 czerwca 2004 r. przez belgijski wymiar sprawiedliwości zasada, zgodnie z którą postępowanie karne wiąże postępowanie dyscyplinarne, nie ma zdaniem skarżącego już znaczenia, a ponadto nie podjęto żadnych czynności dochodzeniowych w ramach postępowania dyscyplinarnego. Zasada, która nakłada na organ powołujący obowiązek rozstrzygnięcia sprawy w rozsądnym terminie, została zatem naruszona.

387 Według Komisji okoliczności niniejszej sprawy były szczególne. „Sprawa Berthelota" wpisywała się w szerszy kontekst dochodzeń prowadzonych w celu ustalenia, w jakim zakresie Komisja, jako kolegium, lub niektórzy jej członkowie indywidualnie byli odpowiedzialni za nadużycia, niegospodarność lub nepotyzm. Dochodzenia o takim zakresie nie mogą zostać przeprowadzone w terminach normalnie stosowanych w odniesieniu do postępowania dyscyplinarnego. Łącznie przeprowadzono trzy dochodzenia administracyjne i wszczęto jedno postępowanie karne, co dowodzi złożoności rozpatrywanych okoliczności faktycznych.

388 Komisja twierdzi ponadto, że okresy systematycznego zawieszania postępowania dyscyplinarnego nie powinny być brane pod uwagę podczas badania czasu trwania postępowania dyscyplinarnego w zakresie, w jakim czas trwania postępowania przed sądem nie podlega kontroli instytucji.

389 Komisja podkreśla wreszcie, że argument dotyczący przewlekłości postępowania, podniesiony przez E. Cresson w sprawie Komisja przeciwko Cresson, został oddalony przez Trybunał w pkt 90–92 wyroku w tejże sprawie.

- Ocena Sądu

390 Z zasady dobrej administracji wynika, że organy dyscyplinarne mają obowiązek starannie prowadzić postępowanie dyscyplinarne, tak aby każda czynność dochodzeniowa następowała w racjonalnym terminie w stosunku do poprzedniej czynności (ww. wyrok w sprawie François przeciwko Komisji, pkt 47; wyrok Sądu z dnia 8 listopada 2007 r. w sprawie F-40/05 Andreasen przeciwko Komisji, Zb.Orz.SP s. I-A-1-337, II-A-1-1859, pkt 194 i przytoczone tam orzecznictwo, będący przedmiotem postępowania odwoławczego zawisłego przed Sądem Unii Europejskiej, sprawa T-17/08 P).

391 Obowiązek sprawnego prowadzenia postępowania i przestrzegania rozsądnych terminów dotyczy także wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, w szczególności w wypadku i od tego momentu, gdy administracja powzięła wiadomości o faktach i czynach mogących stanowić naruszenie obowiązków urzędnika wynikających z regulaminu pracowniczego. Nawet w braku terminu przedawnienia organy

prowadzące postępowanie dyscyplinarne mają więc obowiązek działać w taki sposób, by wszczęcie postępowania prowadzącego do wymierzenia kary nastąpiło w rozsądnym terminie (ww. wyrok w sprawie François przeciwko Komisji, pkt 48 i przytoczone tam orzecznictwo).

392 Zatem nieracjonalnie długi czas trwania postępowania dyscyplinarnego może wynikać zarówno z prowadzenia poprzedzających je postępowań administracyjnych, jak i z samego postępowania dyscyplinarnego. Okres, który należy uwzględnić, aby ocenić, czy czas trwania postępowania dyscyplinarnego był rozsądny, nie obejmuje wyłącznie okresu, który zaczyna biec od momentu decyzji o wszczęciu postępowania. Na kwestię, czy wszczęte postępowanie dyscyplinarne było prowadzone z wymaganą starannością, będzie miała wpływ okoliczność, że między wystąpieniem domniemanego uchybienia dyscyplinarnego a decyzją o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego upłynął dłuższy czy krótszy czas.

393 Rozsądny czas trwania postępowania musi zostać oceniony w zależności od okoliczności właściwych dla każdej sprawy, a w szczególności od znaczenia sporu dla zainteresowanego, od złożoności sprawy, a także od zachowania skarżącego i właściwych organów (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 17 grudnia 1998 r. w sprawie C-185/95 P Baustahlgewebe przeciwko Komisji, Rec. s. I-8417, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo).

394 Żaden konkretny czynnik nie jest determinujący. Należy zbadać każdy z nich oddzielnie, aby ocenić ich łączne skutki. Może wydawać się, że niektóre przykłady opóźnienia przypisywanego organowi powołującemu nie są nieracjonalne, jeżeli są analizowane oddzielnie, lecz jest odwrotnie, jeżeli rozpatruje się je razem. Wymogi związane ze starannością postępowania nie wykraczają jednak poza wymogi zgodne z zasadą dobrej administracji.

395 Jeżeli, z powodu decyzji podjętych przez organ powołujący, postępowanie przekracza czas trwania uznawany w normalnych warunkach za rozsądny, organ ten musi udowodnić występowanie szczególnych okoliczności uzasadniających przekroczenie tego terminu (zob. analogicznie w odniesieniu do sporządzania raportów z oceny wyrok Trybunału z dnia 5 maja 1983 r. w sprawie 207/81 Ditterich przeciwko Komisji, Rec. s. 1359, pkt 26).

396 W świetle tych zasad należy sprawdzić, czy postępowanie dyscyplinarne zostało przeprowadzone w racjonalnym terminie. W pierwszej kolejności wiąże się to z przypomnieniem najważniejszych wydarzeń, które doprowadziły do wszczęcia postępowania, a także jego głównych etapów, aby w drugiej kolejności zbadać, czy obiektywnie stwierdzony czas trwania postępowania można uznać za rozsądny.

397 W decyzji z dnia 16 stycznia 2004 r. o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego wobec skarżącego zarzucono mu, że brał aktywny udział w przeszeregowaniu R. Berthelota w tabeli wynagrodzeń i jego zatrudnieniu w WCB.

398 Tymczasem R. Berthelot skorzystał z przeszeregowania ze skutkiem od dnia 1 września 1996 r., a następnie zaproponowano mu zatrudnienie na stanowisku zewnętrznego pracownika naukowego w WCB ze skutkiem od dnia 1 marca 1997 r. Decyzja o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego została zatem przyjęta ponad siedem lat po okolicznościach faktycznych zarzucanych skarżącemu. Ten okres sam w sobie jest bezsprzecznie rażąco długi, jeżeli chodzi o podjęcie dochodzenia wobec urzędnika na płaszczyźnie dyscyplinarnej.

399 W dniu 23 listopada 1999 r. OLAF zakończył prace nad sprawozdaniem z dochodzenia w sprawie warunków zatrudnienia R. Berthelota na stanowisku zewnętrznego pracownika naukowego w Komisji, a w dniu 22 lutego 2002 r. IDOC zamknął sprawozdanie z uzupełniającego dochodzenia administracyjnego w sprawie okresu pracy R. Berthelota na stanowisku zewnętrznego pracownika naukowego w DG ds. Badań Naukowych. Między złożeniem tego ostatniego sprawozdania a wszczęciem postępowania dyscyplinarnego nie prowadzono żadnego dochodzenia uzupełniającego.

Decyzja o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego wobec skarżącego została zatem przyjęta blisko dwa lata po złożeniu ostatniego sprawozdania z dochodzenia administracyjnego. Również ten termin jest rażąco długi w kontekście postępowania dyscyplinarnego wobec urzędnika.

400 Po złożeniu ostatniego sprawozdania z dochodzenia jedyne wydarzenie, które można uznać za mające znaczenie w odniesieniu do postępowania dyscyplinarnego, jest oskarżenie skarżącego przez belgijskie organy karne w dniu 18 marca 2003 r. Niemniej jednak między tym wydarzeniem a wszczęciem postępowania dyscyplinarnego upłynęło dziesięć miesięcy, co ponownie należy uznać za rażąco długi okres.

401 Decyzją organu powołującego z dnia 16 stycznia 2004 r. wszczęto postępowanie dyscyplinarne, które niezwłocznie zostało zawieszone na podstawie art. 88 akapit piąty regulaminu pracowniczego w wersji obowiązującej do dnia 30 kwietnia 2004 r., który przewiduje, że w przypadku gdy w stosunku do urzędnika wszczęto postępowanie karne w związku z tym samym czynem, decyzję w jego sprawie podejmuje się dopiero po uprawomocnieniu się wyroku sądowego wydanego w tej sprawie. Po wydaniu postanowienia o umorzeniu postępowania przez belgijski sąd karny w dniu 30 czerwca 2004 r. Komisja poinformowała skarżącego pismem z dnia 13 lipca 2004 r., że dotyczące go postępowanie dyscyplinarne zostało zawieszone w oczekiwaniu na decyzję kolegium komisarzy w sprawie E. Cresson.

402 Postępowanie dyscyplinarne zostało ostatecznie zamknięte decyzją z dnia 16 października 2006 r., tj. blisko dziesięć lat po wystąpieniu zarzucanych okoliczności faktycznych.

403 W drugiej kolejności należy zatem zbadać, czy Komisja przedstawiła dowody pozwalające stwierdzić, że obiektywnie już tak długi okres i od samego początku mogący uchodzić za przewlekły, może być postrzegany jako rozsądny w szczególnych okolicznościach niniejszej sprawy.

404 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że w postępowaniu, w którym zapadł wyrok w sprawie Komisja przeciwko Cresson, E. Cresson podniosła argument podobny do argumentu przedstawionego przez skarżącego w niniejszej sprawie. Utrzymywała ona bowiem, że wszczęcie postępowania dyscyplinarnego poprzez przedstawienie jej zarzutów w dniu 21 stycznia 2003 r., czyli ponad siedem lat od wydarzeń, które Komisja przyjęła za jego podstawę, jest niedopuszczalne, w szczególności wobec istnienia dostępnych od dawna różnorodnych sprawozdań dotyczących zarzucanych jej czynów i nieskomplikowanego charakteru sprawy (zob. wyrok w sprawie Komisja przeciwko Cresson, pkt 78).

405 Sąd odrzucił ten argument, uznając, że ponieważ nie było dotąd przypadku zastosowania art. 213 ust. 2 WE w celu wszczęcia postępowania wobec członka Komisji w związku z wydarzeniami mającymi miejsce w okresie trwania kadencji, instytucja miała więc prawo uznać zachowanie szczególnej ostrożności za niezbędne.

406 O ile, jak stwierdził Trybunał, Komisja mogła słusznie uznać za niezbędne zachowanie szczególnej ostrożności co do wszczęcia postępowania wobec E. Cresson, okoliczność ta nie może nieuchronnie skutkować zwolnieniem instytucji z obowiązku prowadzenia ewentualnego postępowania dyscyplinarnego wobec skarżącego w rozsądnym terminie.

407 Niewątpliwie sprawa skarżącego była związana ze sprawą E. Cresson w zakresie, w jakim zainteresowany był jej szefem gabinetu w okresie, w którym popełniona została część zarzucanych jej nadużyć. Jak Sąd już stwierdził w ramach części trzeciej obecnie rozpatrywanego zarzutu (zob. pkt 341, 342 powyżej), związek ten stanowił okoliczność, którą Komisja mogła zasadnie uwzględnić.

408 Istnieją jednak zasadnicze różnice między dwiema sprawami, które nie pozwalają pozwanej instytucji stosować automatycznie i bez rozróżnienia wobec skarżącego decyzji podjętych wobec byłego członka Komisji.

409 Po pierwsze, skarżący jako urzędnik znajdował się w innej sytuacji w świetle regulaminu pracowniczego niż E. Cresson. Ta ostatnia, jako członek Komisji mianowany z nadania politycznego na mandat o ograniczonej długości, była bowiem z jednej strony częściowo odpowiedzialna politycznie za swoje działania oraz czynności osób, które działały na jej rzecz i zgodnie z jej instrukcjami, a z drugiej strony podlegała specjalnemu postępowaniu przewidzianemu w art. 213 WE i art. 126 EWEA. E. Cresson nie pełniła swoich obowiązków od ponad trzech lat, kiedy wszczęto przeciwko niej postępowanie na podstawie tych artykułów. Natomiast skarżący, jako urzędnik, podlegał na podstawie regulaminu pracowniczego obowiązkowi lojalności wobec Wspólnot Europejskich i zakładano w stosunku do niego, że będzie kontynuować swoją pracę w Komisji. Trudno jest jednak oczekiwać od urzędnika, aby nadal normalnie pracował i zachował wobec Wspólnot lojalność, której wymaga od niego regulamin pracowniczy, jeżeli przez lata jego zachowanie w czasie służby jest przedmiotem kolejnych dochodzeń i ciąży na nim ryzyko wszczęcia postępowania dyscyplinarnego.

410 Po drugie, będąc przez pewien czas szefem gabinetu E. Cresson, skarżący z chronologicznego punktu widzenia funkcjonował na marginesie wydarzeń leżących u podstaw przedstawionych jej oskarżeń. Kiedy skarżący został mianowany na stanowisko szefa gabinetu E. Cresson w dniu 21 grudnia 1995 r., miało już miejsce niezgodne z prawem zatrudnienie R. Berthelota, ponieważ od dnia 1 września tego roku miał on już status zewnętrznego pracownika naukowego w DG ds. Badań Naukowych.

411 Prawdą jest, że skarżącemu zarzucono udział w przeszeregowaniu R. Berthelota w tabeli wynagrodzeń i niezgodne z prawem zatrudnienie go w WCB, lecz fakt, że R. Berthelot piastował już funkcję przy E. Cresson w momencie zatrudnienia skarżącego w jej gabinecie, oznacza, że ewentualny udział skarżącego w stwierdzonych nieprawidłowościach nie może zostać uznany za udział mający charakter katalizatora i był co najwyżej drugorzędny. Komisja sama zauważyła podczas rozprawy, że „nieprawdą jest, jakoby [skarżący] był głównym inspiratorem całej sprawy".

412 Te istotne różnice między sytuacją byłego członka Komisji a sytuacją skarżącego są determinujące, jeżeli chodzi o ocenę, czy rażąco długi i od samego początku mogący uchodzić za przewlekły czas trwania tego postępowania (zob. pkt 398–402) może zostać uznany za rozsądny.

413 Bezsprzecznie tłem dla konkretnych oskarżeń przedstawionych skarżącemu jest ten sam istotny interes ogólny, to jest zaufanie opinii publicznej co do dobrego funkcjonowania instytucji europejskich na najwyższym szczeblu i co do faktu, że nie występuje handel wpływami lub ukrywanie takiego handlu. W tym względzie sprawa skarżącego na płaszczyźnie dyscyplinarnej nie wynika z pojedynczego zdarzenia, lecz wpisuje się w ogólną sytuację, która – w wyniku ujawnionych problemów – miała implikacje wykraczające poza sytuację zainteresowanego.

414 Jednakże w szczególnych okolicznościach niniejszej sprawy, w wyniku wyważenia wszystkich wymienionych wcześniej czynników, a w szczególności determinujących różnic między sprawą skarżącego a sprawą byłego członka Komisji, oraz nie zapominając o występującym tu szerszym interesie publicznym, należy stwierdzić, że Komisja nie wykazała, iż zarówno rażąco długi okres poprzedzający wszczęcie postępowania dyscyplinarnego, jak i rażąco długi okres postępowania można uznać za rozsądne.

415 Z całości powyższych rozważań wynika, że Komisja dopuściła się niezgodnego z prawem działania, po pierwsze odmawiając przekazania skarżącemu uwag IDOC, a po drugie wszczynając i kontynuując postępowanie dyscyplinarne z naruszeniem obowiązku staranności.

2. W przedmiocie szkody i związku przyczynowego

416 W pierwszej kolejności można uznać, że odmawiając przekazania skarżącemu uwag IDOC, Komisja wyrządziła skarżącemu krzywdę wynikającą z poczucia, że musiał stawić czoło postawie charakteryzującej się brakiem przejrzystości w odniesieniu do istotnego dokumentu z punktu widzenia korzystania z prawa do obrony (zob. w odniesieniu do krzywdy spowodowanej naruszeniem prawa do obrony wyrok Sądu z dnia 11 września 2008 r. w sprawie F-51/07 Bui Van przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-A-1-289 i II-A-1-1533, pkt 93, 94, będący przedmiotem postępowania odwoławczego przed Sądem Unii Europejskiej, sprawa T-491/08 P).

417 Mając na względzie okoliczności niniejszej sprawy, Sąd, oceniając krzywdę ex aequo et bono, stwierdza, że wypłata kwoty 5 000 EUR stanowi odpowiednie zadośćuczynienie dla skarżącego.

418 W drugiej kolejności naruszenie przez instytucję obowiązku działania w rozsądnym terminie, jeżeli chodzi o wszczęcie i prowadzenie postępowania dyscyplinarnego, wywołało u skarżącego poczucie przedłużającej się niepewności, które stanowi krzywdę wymagającą naprawienia. Mając na uwadze, że po pierwsze decyzja o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego została wydana ponad siedem lat po okolicznościach faktycznych zarzucanych skarżącemu, a po drugie po wszczęciu postępowania było ono utrzymywane przez okres prawie trzech lat, co w sumie daje okres blisko dziesięciu lat między wystąpieniem zarzucanych okoliczności faktycznych a zamknięciem postępowania dyscyplinarnego, należy przyznać skarżącemu zadośćuczynienie ex aequo et bono w kwocie 25 000 EUR.

419 Z całości powyższych rozważań wynika, że należy zasądzić od Komisji na rzecz skarżącego kwotę 30 000 EUR tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przez niego w wyniku popełnionych przez nią błędów.

W przedmiocie kosztów

420 Zgodnie z art. 122 regulaminu postępowania przepisy rozdziału ósmego tytułu drugiego dotyczące kosztów postępowania przed Sądem stosują się tylko do spraw wniesionych do Sądu po dniu wejścia w życie tego regulaminu, tj. 1 listopada 2007 r. Istotne w tym zakresie przepisy regulaminu Sądu Pierwszej Instancji znajdują nadal zastosowanie odpowiednio do spraw zawisłych przed Sądem przed tą datą.

421 Zgodnie z art. 87 § 2 regulaminu postępowania przed Sądem Pierwszej Instancji kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Jednakże na podstawie art. 88 tego regulaminu w sporach między Wspólnotami a ich pracownikami instytucje pokrywają poniesione przez siebie koszty.

422 Ponadto zgodnie z art. 87 § 3 akapit pierwszy regulaminu postępowania przed Sądem Pierwszej Instancji, w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań każdej ze stron oraz w wypadkach szczególnych, Sąd może postanowić, że koszty zostaną rozdzielone albo że każda ze stron poniesie własne koszty.

423 Wreszcie zgodnie z art. 87 § 6 regulaminu postępowania przed Sądem Pierwszej Instancji w przypadku umorzenia postępowania rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów zależy od uznania Sądu.

424 Jeżeli chodzi o żądania stwierdzenia nieważności sformułowane w skardze zarejestrowanej pod sygnaturą F-124/05, Sąd zauważa, że wspomniane żądania stały się bezprzedmiotowe w wyniku decyzji z dnia 16 października 2006 r. o zamknięciu postępowania dyscyplinarnego wobec skarżącego, na podstawie której skarżący uzyskał od pozwanej instytucji to, czego domagał się w żądaniach sformułowanych w skardze.

425 Jeżeli chodzi natomiast o żądania dotyczące zasądzenia odszkodowania sformułowane w skargach zarejestrowanych pod sygnaturami F-124/05 i F-96/06, należy stwierdzić, że jedynie dwa z licznych uchybień podniesionych przez skarżącego zostały uznane za potwierdzone oraz że otrzymał on zadośćuczynienie w kwocie wyraźnie niższej od żądanej kwoty.

426 Mając na uwadze całość powyższych rozważań, Sąd uważa, że słuszna ocena okoliczności sprawy wymaga, aby obciążyć Komisję, oprócz kosztów własnych, pokryciem połowy kosztów skarżącego. Skarżący ponosi połowę kosztów własnych.

Z powyższych względów

SĄD DO SPRAW SŁUŻBY PUBLICZNEJ (w pełnym składzie)

orzeka, co następuje:

1) Umarza się postępowanie w przedmiocie żądań sformułowanych przez skarżącego w skardze zarejestrowanej pod sygnaturą F-124/05 A przeciwko Komisji.

2) Komisja Europejska zapłaci skarżącemu kwotę 30 000 EUR tytułem zadośćuczynienia za doznaną przez niego krzywdę.

3) Komisja, oprócz kosztów własnych, pokrywa połowę kosztów skarżącego związanych ze skargami zarejestrowanymi pod sygnaturami F-124/05 A przeciwko Komisji i F-96/06 G przeciwko Komisji.

4) Skarżący ponosi połowę kosztów własnych związanych ze skargami zarejestrowanymi pod sygnaturami F-124/05 A przeciwko Komisji i F-96/06 G przeciwko Komisji.

Mahoney Gervasoni

Kreppel Tagaras Van Raepenbusch

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 13 stycznia 2010 r.

Sekretarz Prezes

W. Hakenberg P. Mahoney

Spis treści

Ramy prawne

I – Postanowienia dotyczące przywilejów i immunitetów

II – Przepisy dotyczące dochodzeń w dziedzinie zwalczania nadużyć finansowych

III – Przepisy dotyczące postępowań dyscyplinarnych

IV – Przepisy dotyczące ubezpieczenia od ryzyka choroby zawodowej i wypadków

V – Przepisy dotyczące świadczeń otrzymywanych w przypadku niezdolności do pracy

A – Regulamin pracowniczy

B – Regulamin pracowniczy w wersji obowiązującej do dnia 30 kwietnia 2004 r.

VI – Przepisy dotyczące akt osobowych

VII – Przepisy dotyczące publicznego dostępu do dokumentów

Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu

I – Kontekst „sprawy Cresson”

II – Okoliczności faktyczne dotyczące skarżącego

Postępowanie

I – W sprawie F-124/05 przed połączeniem ze sprawą F-96/06

II – W sprawie F-96/06 przed połączeniem ze sprawą F-124/05

III – W sprawach połączonych F-124/05 i F-96/06

Żądania stron

I – W sprawie F-124/05

II – W sprawie F-96/06

Co do prawa

I – W przedmiocie skargi F-124/05

A – Argumenty stron

B – Ocena Sądu

II – W przedmiocie skargi F-96/06

A – W przedmiocie dopuszczalności

1. Argumenty stron

2. Ocena Sądu

B – Co do istoty

1. W przedmiocie błędów zarzucanych Komisji

a) W przedmiocie zarzutu pierwszego, dotyczącego nieuzasadnionego zdaniem skarżącego obwinienia go w „sprawie Berthelota”

Argumenty stron

Ocena Sądu

b) W przedmiocie zarzutu drugiego, dotyczącego naruszających prawo do obrony braków i uchybień dochodzeń administracyjnych

Argumenty stron

Ocena Sądu

c) W przedmiocie zarzutu trzeciego dotyczącego naruszenia zasady poufności dochodzeń OLAF-u

Argumenty stron

Ocena Sądu

- W przedmiocie dopuszczalności zarzutu

- W przedmiocie zasadności zarzutu

d) W przedmiocie zarzutu czwartego, dotyczącego bezprawnego zniesienia immunitetu jurysdykcyjnego skarżącego

Argumenty stron

Ocena Sądu

e) W przedmiocie zarzutu piątego, dotyczącego bezprawności decyzji o przeniesieniu skarżącego

Argumenty stron

Ocena Sądu

f) W przedmiocie zarzutu szóstego, dotyczącego nieprawidłowości podczas postępowania wszczętego na podstawie art. 73 regulaminu pracowniczego

W przedmiocie części pierwszej zarzutu, dotyczącej zdaniem skarżącego nieuzasadnionego wykluczenia założenia o wypadku przy pracy

- Argumenty stron

- Ocena Sądu

W przedmiocie części drugiej zarzutu, dotyczącej nieprawidłowości postępowania przed IDOC

- W przedmiocie zarzucanej bezprawności skierowania sprawy do IDOC

- W przedmiocie zarzucanego braku bezstronności IDOC

- W przedmiocie odmowy przekazania skarżącemu uwag IDOC

g) W przedmiocie zarzutu siódmego, dotyczącego bezprawności opinii Komisji ds. Inwalidztwa z dnia 29 października 2004 r.

Argumenty stron

Ocena Sądu

h) W przedmiocie zarzutu ósmego, dotyczącego bezprawnego wszczęcia i kontynuowania postępowania dyscyplinarnego wobec skarżącego

Uwagi wstępne

W przedmiocie części pierwszej i drugiej zarzutu, dotyczących pominięcia konsekwencji postanowienia o umorzeniu postępowania wydanego przez belgijski wymiar sprawiedliwości

- Argumenty stron

- Ocena Sądu

W przedmiocie części trzeciej zarzutu, dotyczącej rzekomo nieuzasadnionego związku między postępowaniem dyscyplinarnym dotyczącym skarżącego a postępowaniem dotyczącym byłego członka Komisji

- Argumenty stron

- Ocena Sądu

W przedmiocie czwartej części zarzutu, dotyczącej niedostatecznych dowodów uzasadniających wszczęcie postępowania dyscyplinarnego

- Argumenty stron

- Ocena Sądu

W przedmiocie części piątej zarzutu, dotyczącej naruszenia obowiązku staranności, obowiązku udzielenia pomocy i zasady uzasadnionych oczekiwań

- Argumenty stron

- Ocena Sądu

W przedmiocie części szóstej zarzutu, dotyczącej naruszenia przez organ prowadzący dochodzenie dyscyplinarne obowiązku działania w rozsądnym terminie

- Argumenty stron

- Ocena Sądu

2. W przedmiocie szkody i związku przyczynowego

W przedmiocie kosztów

Treść niniejszego orzeczenia, jak również cytowanych w nim orzeczeń sądów Unii Europejskiej, jest dostępna na stronie internetowej www.curia.europa.eu